

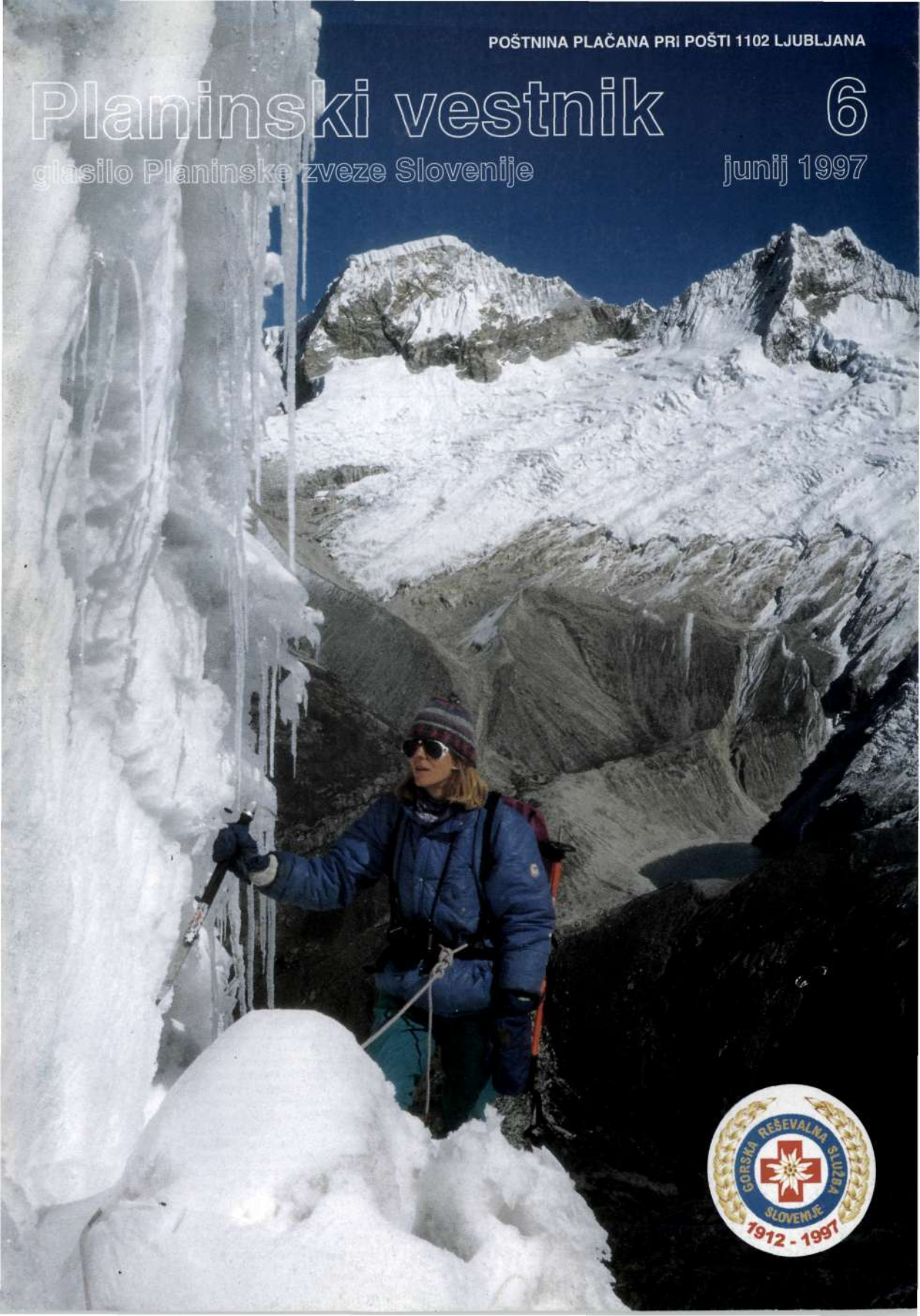
POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA

Planinski vestnik

6

glasilo Planinske zveze Slovenije

junij 1997

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

junij 1997

6

letnik XCVII

izhaja od leta 1895

vsebina

Boris Strmšek	Gorniški tečaji — raje ne!	241
Marjan Rztresen	Postarana PZS	243
Saša Jereb	Diploma iz planinstva	245
Silvo Kristan	Motiv je pot, ne znak	248
Tina Horvat	Obujanje spominov na prijatelja	251
	Portret Marjana Keršiča — Belača	252
Aleš Lončarič	Drsenje po kristalni snežni podlagi	253
Primož Lajevec	Drugo lice himalajske odprave	255
Zvonko Čemažar	Veselo po planinah	255
Ivanka Korošec	Neno in »njegova« Koča na Dobrči	256
Tine Mihelič	Andi — beli vrhovi zelene celine	258
Matjaž Kmecl	Sveti Lenart za Olševo	262
Vinko Hrovatič	Pri koči tej	263
Vera Pipal	Sonce tone	264
Jože Dobnik	Presenečenje na Bohorju	265
Pavle Šegula	Mrzla gora	266
Slavko Rožič	Kamniti stražar ameriške celine	269
Irena Breščak	Od Gliščice do Ospa — ob odprti meji	271
Milan Vošank	Prikupna neznanka pod Vrščem	272
	Odmevi	274
	Iz planinske literature	277
	Društvene novice	279

Slika na naslovni strani: **Andski led Alpamaya**

Foto: Tine Mihelič

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 1000 Ljubljana, Dvorčakova ulica 9, p. p. 215. Revija izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Marjan Rztresen (glavni in odgovorni urednik), Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Mitja Košir, Edo Kozorog, Silvo Kristan, France Malešič, Dragica Manfreda, Marlen Premšak, Tone Strojín, Tone Škarja in Franček Vogelnik. Predsednik založniško-izdajateljskega sveta dr. Milan Naprudnik. Prispevke pošiljajte na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046, devizni račun pri Ljubljanski banki - Gospodarski banki d. d. Ljubljana 50100-620-133-900-27620-sifra valute-3053/8. Naročnina za leto 1997 znaša 2500 tolarjev in je plačljiva najpozneje do konca marca 1997, posamezna številka stane 250 tolarjev. Letna naročnina za tujino znaša 30 ameriških dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in sicer s tiskanimi črkami. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto. Tisk Tiskarna JOŽE MOŠKRIČ d. d. v Ljubljani.

Glasilo spada med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometnem davku (Ur. list RS, št. 4/92) in Mnenja Ministrstva za informiranje Republike Slovenije, št. 23/117-92 z dne 24. 2. 1992, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.

GIBANJE V GORAH POZIMI LAHKO SKRENE NA POTA NERAZUMEVANJA IN NEVOŠČLJIVOSTI

GORNIŠKI TEČAJI — RAJE NE!

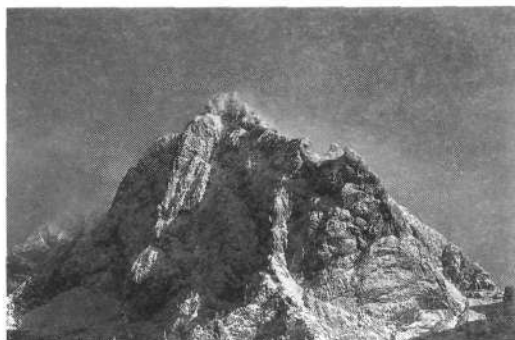
BORIS STRMŠEK

Lanske jeseni smo se na odseku pogovarjali o tem, da bi lahko organizirali kakšen tečaj za tiste, ki nimajo dovolj znanja in izkušenj, da bi se v določenih razmerah odpravljali v gore oziroma da bi se ukvarjali z določeno zvrstjo gorništvá. Ostalo je le pri pogovorih, čeprav smo o tem nekaj rekli tudi na sestanku in tam nas običajno ni tako malo.

Počasi se je bližala zima in v meni je dozorevala ideja, da bi bilo vseeno vredno poskusiti s takimi tečaji. Če ne bomo mi organizirali tega, se bo tega spomnil kdo drug in spet bomo, kakor ponavadi, ostali nekje na obrobju in praznih rok. Res je škoda, da venomer samo vlegaš v gorništvó, kljub znanju in izkušnjam pa ne znaš vsaj malenkosti iztisniti iz tega, čeprav obstaja možnost, ki je — resnici na ljubo — kar velika. Le potruditi se je treba. Vzel sem koledar v roke, si določil dva datuma, nato pa naredil program tečajev. Prvi naj bo splošen zimski tečaj gorništvá, poimenoval sem ga »Gibanje v gorah pozimi«, drugi pa naj zajema turno smučanje, ki je v zadnjih letih vse popularnejše. Seveda sem se najprej lotil le prvega; če bo odziv, bom pripravil še drugega. Še sreča, da smo člani gorniških kolektivov, kar nam omogoča izvedbo takšnih aktivnosti, ki pa so seveda pogojene tudi s stopnjo gorniške izobrazbe in predvsem pripravljenostjo društva, da tovrstne aktivnosti sploh organizira. Na žalost takrat še nisem vedel, da drugi pogoj v Akademskem planinskem društvu Kozjak ne obstaja.

Pripravil sem skripta s teoretičnimi osnovami zimskega gorništvá, ki jih je kasneje dobil vsak udeleženec. Prvi del tečaja so sestavljala teoretična predavanja (oprema in njena uporaba, orientacija, priprava na turo, vremenslojve, nevarnosti v gorah, plazovi...), ki so bila popestrjena z diapozitivi. Na prvem predavanju se je zbralo šest interesentov. Ni veliko, vendar primerno število za samo enega inštruktorja. Polovica jih je že imela nekaj zimskih gorniških izkušenj, polovica se bo tokrat s tem srečala prvič. Zaključek tečaja je bil namreč dvodnevna tura v gore nekam nad Logarsko dolino; v načrtu sem imel predvsem Ojstrico. Teoretična predavanja so bila v prostorih našega društva, kar je bil zelo dober uvod v praktični del — v prostorih je bilo kljub dvema pečema na petrolej zelo mrzlo. Bil je namreč tisti najhladnejši del letošnje zime, ki je trajal od božiča do začetka januarja.

Prvi vikend, predviden za turo, je bil sila klavrn. Snežilo je in drevesa, ki so bila že na debelo obložena z ledom, so dobila še dodatno breme. Turo sem seveda prestavil na ugodnejši čas. Dogovorjeni smo bili sicer z oskrbnikom Koče na Klemenči jami, vendar je varnost tečajnikov na prvem mestu in v takšnem nima smisla riniti iz doline. Drugi vikend je obetal boljše vreme in razmere.

Zasnežena Kroflička

Foto: Boris Strmšek

Malo sem bil v dilemi, kam naj se odpravimo. Oskrbnika kočé nisem mogel nikakor priklicati. Šele v petek se mi je oglasil. Nekaj je nergal, ker prejšnji vikend nismo prišli — gleda pač predvsem na svoj zaslužek; vendar sva se nato dogovorila, da se naslednji dan vidimo v koči, ki bo zagotovo odprta. V nasprotnem primeru bi verjetno odšli v Tamar.

Tako se je drugi del našega tečaja pričel in bil nato sila zanimiv ter hkrati zabaven.

V KOČI BREZ OSKRBNIKA

V soboto zgodaj zjutraj sem se dobil z Igorjem, Markom, Marjanom, Alojzem-Šacom in še enim Igorjem. Za začetek je Šac zaklenil v svoj avto ključe in odhod se je malo zavlekel; domov je moral skočiti po rezervne. V pol ure smo rešili zaplet in odrinili proti Logarski dolini. Avtomobile smo pustili pri Domu planincev in se otovorjeni počasi odpravili navzgor. Na Klemenči jami smo bili hitro, kočá pa ni kazala življenja. Oskrbnika še ni bilo, vendar si s tem nismo delali skrbi, saj je bilo še zgodaj. Odvečno opremo smo pustili pri koči in se odpravili naprej; čakalo nas je še delo. Do kočé je bila pot zgažena, naprej pa ni bilo sledov, zato sem kar pogumno zagrizel v snežno odejo. Dalje bomo danes šli, manj nam bo ostalo gaženja za naslednji dan, ko imamo v načrtu vzpon na vrh Ojstrice. Skozi gozd smo prišli pod Krofličko, nato pa pod njenim ostentem proti Zgornji jami, ravninskemu delu pod severno steno Ojstrice. Na nekaterih delih so bile vidne plaznice, zato smo bili previdni. Na poledenelem mestu smo natakli dereze in se varovali z vrvo. Obenem smo seveda vadili pravilno držo in uporabo cepina. Naslednji dan nam bo to kar prav prišlo. Odšli smo do plaza pod Škarjami, kjer smo ob robu poiskali strm del in vadili še zaustavljanje s cepinom. Nazaj do kočé smo prišli že v mraku, tam pa nas je čakalo majhno presenečenje. Koča je bila še vedno zaprta, o oskrbniku ni bilo ne duha ne sluha, za nameček pa je pred vrati zaman čakal še en obiskovalec.

Škarjasti vrh Škarj

Res je, da imamo s seboj spalne vreče (na našo srečo), toda glavna težava je pomanjkanje tekočine, poleg tega pa nimamo kuhalnikov. Računali smo, da bo koča pač odprta in da tega ne potrebujemo.

Najprej smo se odločili, da vseeno ostanemo; se bomo že nekako znašli. Spimo lahko v stari zimski sobi, čeprav je menda v bolj slabem stanju. Odšli smo v izvidnico. Igor iz Velenja, ki je prav tako prišel iz doline v prepričanju, da je koča odprta, se nam je seveda pridružil. Tako so bili v ekipi že kar trije Igorji. — Zimska soba je bila seveda prava žalost. V spodnjem delu stavbe (včasih so bile tam menda štale za živino) pa smo na naše presenečenje naleteli na dokaj primerne prostore. Vse je leseno in počiščeno, tudi vrata in okna se zapirajo. Iz zimske sobe smo prenesli dol vse primerne stare pograde in si uredili ležišča. Na koncu je bilo dokaj zadovoljivo. Sedaj si je treba izmisliti tekočino. Zadaj za kočo smo našli cev, iz katere je počasi tekla voda. Super! Pogrel jo bomo že na svečah. Pravzaprav imamo vse najnujnejše. Za silo bomo že preživeli, najpomembnejše je, da smo pokazali voljo in iznajdljivost.

Preden sem odnesel nahrbtnik v našo »novo spalnico«, sem odšel še enkrat okoli planinske koče, čeprav smo že pregledali vse, če je kje le kaj odprto. Ne vem, kaj mi je bilo, da sem preizkusil polkne na kuhinjskem oknu — in bile so odprte. S prstom sem nato nekoliko pritisnil na okno, ki se je na moje veliko presenečenje odprlo. Saj ni res, pa je! Odločitev je bila soglasna: vsaj večerjali bomo v koči!

Skozi okno smo vstopili v notranjost. Na štedilniku je stal velik lonec vode, tudi z drugo pijačo je bila koča založena, hrano smo privlekli iz nahrbtnikov. Vso »škodo« bomo poravnali; tako bo oskrbnik nekaj zaslužil, čeprav ga ni bilo tukaj. Tista njegova obljuba oziroma dogovor, to je bilo verjetno maščevanje, ker nas prejšnji vikend ni bilo. Njegovi in naši razlogi se sicer precej razlikujejo, zagotovo pa si je oskrbnik s tem naredil zelo slabo reklamo. Pa kaj — turizem smo ljudje, naslednjič gremo pač drugam!

242 Zakurili smo peč, da je bilo malo topleje. Igor iz Velenja

je bil brez spalne vreče, zato se je odločil, da bo prespal kar tule. Pridružil se mu je še mlajši od naših Igorjev, ki je imel nekoliko slabšo spalno vrečo. Obenem se je tudi odločil, da naslednji dan ostane pri koči. Že danes je imel težave, na turi pa bi nas verjetno precej oviral. S svojo odločitvijo me je nekako odrešil, saj bi mu v vsakem primeru moral povedati enako. Ostali smo po prijetni večerji ter klepetu ob svečah in pivu odšli spat v prostor, ki smo si ga uredili. Pripravili smo opremo za naslednji dan. Krenili bomo zgodaj zjutraj, brž ko bo dovolj svetlobe. Ko sem ležal v spalni vreči in počasi tonil v spanec, sem v mislih zaželel lahko noč še oskrbniku koče, ki si verjetno niti v sanjah ne misli, da smo bili kljub vsemu gostje njegove koče.

VZPON NA OJSTRICO

Zjutraj se človek kar težko loči od tople spalne vreče, toda ni nam preostalo drugega kot vstajanje, kratek zajtrk in odhod. Do konca naše gazi smo prišli kar hitro, od tam naprej pa se bomo menjavali v vodstvu. Med počitkom nas je dohitel znanec iz Slovenj Gradca, ki se je na turo odpravil kar sam. Izmenjali smo nekaj besed, nekaj novic, in že je odhitel naprej.

Tudi mi smo krenili; vreme je bilo sumljivo in vse je kazalo, da se bo poslabšalo. Ob levem robu plazišča smo se vzpenjali proti severni steni Škarj, nato pa pod steno prečili proti Grlu, sedlu med Škarjami in Rjavčkim vrhom. Sneg je bil zelo različen, od trdega do nesprijetega, ponekod je bil napihan, na nekaterih mestih klože, skratka, nič kaj prijetno ni bilo za hojo. Proti Škarjam smo se nato vzpenjali večinoma po trdem snegu in je šlo precej hitreje kot spodaj. Upali smo, da bodo na drugi strani, od Škarj do vrha Ojstrice, razmere boljše, saj so pobočja obrnjena na jug in bi jih moralo sonce v zadnjih dneh predelati. Logarska stran je večinoma v senci, saj je v tem letnem času sonce še precej nizko in ne doseže predelov pod severnimi stenami. Sicer pa smo ga danes videli le zjutraj po nasprotnih pobočjih, sedaj pa se z južne strani valijo čez greben le megle in obliki. Občasno nam zakrijejo pogled proti vršnim delom, zato se malo podvizamo,

preden bo celoten hrib v megli. Tik pod Škarjami nas pričaka krajši, a precej strm del z globokim snegom. Pospravimo palice in v roke vzamemo cepine. Drug za drugim se prebijemo navzgor. Kot prvi skoraj plavam skozi sneg, ko utiram pot. Včerajšnji trening različnih načinov uporabe cepina se sedaj pokaže kot zelo koristen. Na srečo je oblika terena takšna, da ni posebne nevarnosti za plaz. Takšne razmere na širokem snežišču bi bile izredno nevarne. Na škrbini nam v obraz udari veter. Kratek počitek, medtem pa znanec že pride nazaj z vrha.

Po trdem snegu na južnih pobočjih se nato počasi povzpemo do vrha. Brez derez seveda tokrat ne gre, saj so naklonine večje kot v spodnjem delu. Zaradi občasnih zameglitev pride do izraza tudi sposobnost orientacije. Veter je vedno bolj nadležen in vse več meglenih gmot se podi iz doline. Na vrhu se ne obiramo dosti. Le na trenutke se pokažejo okoliški vrhovi. Vzajem vrv in jo pripravim; na sestopu se bomo navezali. Za vzpon so bile razmere dobre, za sestop pa je bolje, če se varujemo. Poleg tega je megla vse bolj vztrajna in navzdol že iščemo pravo smer. Veter je vse močnejši, s seboj pa nosi ledena zrnca, ki neprijetno grizejo v obraz. Pod Škarjami se razvežemo, saj je teren lažji. Do Grla nas nato še spremlja oziroma bolj premetava veter, ki dviguje prave snežne zavese. Na nekaterih delih nastanejo prizori, kot da bi s puhalnikom metali sneg. Čez steno Ojstrice se sipljejo pršni plazovi, ki jih na polovici veter prestreže in jih podi nazaj navzgor. Prav neverjetni pojavi! Pod Grlom se končno otresemo

Pred zaklenjenimi vrati Koče na Klemenči jami

Foto: Marko Kabaj

skoraj orkanskega vetra. Že na poti navzdol smo bili vsi mnenja, da je tura izredno zanimiva, saj smo spoznali zelo različne razmere in temu primerno uporabo gorniške opreme, narava pa nas je obdarila še z nekaj nenavadnimi pojavi.

Pri koči poberemo še našega Igorja in se odpravimo naprej proti dolini. Oskrbnika ni bilo na spregled, prišlo pa je nekaj obiskovalcev iz doline. Na mizi smo pustili denar in sporočilo, da se naj ne jezi, ker smo si malce postregli. Pred odhodom smo vse počistili in zaprli. Skoraj prepričan sem bil, da v prihodnje ne bomo preveč dobrodošli tukaj, vsaj jaz ne. Sicer pa v gore hodimo zaradi gorá in ne zaradi oskrbnikov planinskih koč.

namesto komentarja

POSTARANA PZS

Slovenska planinska organizacija se je s svojim številnim članstvom njega dni pred slovensko javnostjo postavljala tudi s tem, koliko so organizirani planinci pripravljene čisto zastopati in v svojem prostem času narediti za blagor vseh obiskovalcev gorskega sveta. Ob nedeljah, praznikih in med dopusti so gradili planinske kočice, zanjeto za vodno oskrbo teh postojank visoko v gorah, planinska pota, nosili tja gor opremo in hrano za oskrbo teh lastovcih gnezd med skalovjem, ker pa je bilo treba gradbeni material vendarle kupovati, so organizirali planinska slavlja, sodelovali na njih kot amaterski natakari in kuharji in tako svojemu društvu prislužili nekaj nujno potrebnega denarja.

Tiste čase je bila za vsakogar velika čast postati društveni funkcionar, načelnik katere od planinskih sekcij ali celo društveni predsednik. Vsakdo je funkcijo rad sprejel, čeprav je bila povezana s prostovoljnimi delom predvsem ob koncih tedna, s sestankovanji med tednom in s prijateljskimi prepričevanji prijateljev in znancev, ki so bili tako

vplivni, da so odločali o razdeljevanju denarja, od katerega naj bi kakšna drobtinica padla tudi v planinsko društvo.

Na letošnji skupščini Planinske zveze Slovenije so bili delegati večinoma sivolasi planinci in tudi iz planinskih baz prihajajo vesti, da se hočejo s planinstvom prostovoljno ukvarjati le še abrahami in metuzalemi. Mlajši gledajo na planinsko dejavnost popolnoma iz svojega zornega kota: v gorah se ukvarjajo samo s tistim, kar jih zanima, zanesljivo pa jih ne zanimajo sestanki in društvenih pisarnah, sobotno dežuranje v planinskih kočah, vsakršne gradnje in funkcije, ki imajo za posledice zamere, pravzaprav samo odgovornost in delo.

Ali bi bilo treba društvena vodstva profesionalizirati, da bi jih pomladili? Ali bi bilo, nasprotno, treba odpraviti prav vsa plačana dela v planinski organizaciji, da bi dobili ljudi za odgovorne in vsakršnim kritikam izpostavljene neplačane funkcije? Ali bi bilo treba funkcionarje nagraditi z odlikovanji, ki nekaterim planinskim delavcem edinole še manjkajo v njihovi planinski karieri? Ali pa bi se preprosto morala spremeniti naša miselnost, da je veliko vredno tudi neplačano delo? Verjetno bo ta miselnost spet naša, ko bo vsak za svoje plačano delo zaslužil za normalno življenje in ko bodo spet nekaj veljale etične in ne le denarne vrednote.

Marjan Raztresen

Tečaj in tura sta kljub nekaterim zapletom odlično uspela. Veliko stvari sem jim povedal in pokazal, veliko se bo treba še naučiti. Izkušnje pa nam dajo predvsem ture, na katerih je treba imeti odprte oči in ušesa. Dogovorili smo se, da gremo še kdaj skupaj na turo, mogoče celo poleti na Mont Blanc. Povabil sem jih tudi na prihodnje tečaje in ostale akcije v našem društvu.

ZAKLJUČEK I.

Naslednji dan zjutraj je zazvonil telefon. Dvignem in na drugi strani žice se oglasi znan glas. Bil je oskrbnik Koče na Klemenči jami. Seveda mu je že prišlo na uho, da si je nekdo v njegovi koči postregel brez njega. Le kako je najprej pomislil name? Nič kaj prijazen ni bil slišati. Vso škodo, ki smo jo povzročili z vlamljanjem, bomo morali povrniti. Poslal mi bo policijo na vrat in kaj vem kaj še vse. Pove mi, da se pravkar odpravlja navzgor do koč s policajem, ki bo vse popisal. Bom že videl, kaj se pravi vlamljati! To ni način. Res ne! Povem mu, da smo prišli v koč skozi odprto okno, o kakšnem vlomu pa nič ne vemo. Seveda mi tistega o oknu ni verjel. Pravljica za otroke! Na vprašanje, kje je bil čez vikend in zakaj ni prišel v koč, mi ne odgovori. Povem mu, da smo mu pustili denar in sporočilo na mizi, da ne bi kasneje prišlo do kakšnih nejasnosti. Po nekaj nič kaj prijaznih besedah odloži slušalko. Še »lep pozdrav in se kaj vidimo« mu nisem mogel zaželeli. Pa kdaj drugič!

ZAKLJUČEK II.

Kmalu po tečaju se je pričela v društvu nekakšna gonja proti »nekaterim« ljudem, ki se gredo privatizacijo. Organizirajo tečaje za svoj žep, obenem pa uporabljajo društvene prostore in opremo. To je treba preprečiti! V dobro društva in zaradi nekakšnih tradicij. Tečajem se je pridružila še alpinistična šola, ki bi jo naj pričeli marca in bi naj vodjem, predavateljem in inštruktorjem na terenu celo plačevali honorarje oziroma dnevnice. Si lahko sploh predstavljate, da bi ljudem v gorništvu plačevali za opravljeno delo? Seveda ni pomembno, če bi bilo to plačano delo na višji kvalitetni ravni kakor običajno prostovoljno. In bi obenem nekateri od tistih, ki bi si na ta način »prigrabili silen denar«, morali vložiti v alpinistično šolo kar precej dela, truda in predvsem časa, tudi društvo bi na ta način kasneje celo nekaj zaslužilo (priročnik za tečajnike). Še posebej pa nikogar ne zanima to, da vodje takšnih tečajev in šol prevzamejo tudi odgovornost za svoje tečajnike. In se predvsem sami trudijo s temi stvarmi, saj drugi v društvu običajno ne kažejo posebne pripravljenosti za pomoč. Vsa stvar se je pač končala takole: gorniški

tečaji odpadejo, alpinistična šola gre naprej po starem. Tako sem se drugim interesentom za tečaje lepo zahvalil in jih napolnil drugam, tečajnikov na šoli pa imamo pol manj kot običajno. Takrat, ko bi morali na veliko delati reklamo in organizirati, smo se v društvu raje prepirali. V dobro tradicije. »Rešitelji društva« so sedaj zadovoljni, jasno mi ni le to, zakaj tisti najbolj glasni ne sodelujejo pri alpinistični šoli. Seveda zastonj, ker so tako želeli. Obenem »zaslužkarstvo« najbolj moti tiste, ki so dolga leta preko društva pridno služili. Saj veste, višinska dela in podobne zadeve. Je že tako, da tisto o gorništvu in prijateljstvu ne drži povsem. Celu nasprotno: med gorniki je, na žalost, toliko zamer, nevoščljivosti in metanja polen pod noge kakor le redko kje. Po drugi strani pa se naši ljubi gorniški kolektivi zelo slabo prilagajajo spremembam in novim usmeritvam, kar je v nasprotju s predstavo, da smo gorniki izredno široki in odprti ljudje. Nekateri že, večina pa še zdaleč ne.

ln še nekaj malenkosti. Trije člani našega planinskega društva se šolajo za gorske vodnike. Na prošnjo dveh, da jima društvo pomaga pri financiranju šolanja, so jima (le stežka) odobrili vsakemu po 40 tisoč tolarjev, tretjemu, ki je za to zaprosil kasneje, pa so to prošnjo odbili. Po grobi oceni stane šolanje okoli 300 tisoč tolarjev, poleg tega si je treba nabaviti kar precej opreme, ki je običajni gornik nima. Šolanje traja tri do štiri leta. Upravni odbor društva je podal mnenje, da društvo ne potrebuje gorskih vodnikov. Vodja spornega tečaja si je hotel z organizacijo in vodenjem takšnih in podobnih aktivnosti pokriti stroške šolanja za gorskega vodnika. Na ta način bi lahko zaslužilo nekaj tudi društvo in še drugi, ki jih takšna dejavnost zanima (alpinistični inštruktorji). Vodji tečaja sedaj v društvu grozijo z disciplinsko, čeprav bi bilo pričakovati, da bo društvo poskušalo nadaljevati in razvijati tako dejavnost. Namen tečajev je bil zagotoviti večjo varnost med gorniki oziroma jih izobraziti v tej smeri.

Iz ust enega od nasprotnikov tečaja, ki je med drugim alpinistični inštruktor, je prišla pripomba, da alpinistični inštruktorji sploh nimajo pravice voditi takšnih gorniških tečajev. Bistroumno, da je kaj! Alpinistična šola se v osnovi bistveno ne razlikuje od takšnega tečaja, le tematsko je precej širša. Tam pa torej alpinistični inštruktorji (AI) lahko vodijo? Ta bistroumnež je svojo izjavo pogojil s tem, da AI nimajo kategorije vodenja oziroma da niso planinski vodniki. Kaj torej predstavlja naziv AI in kakšne so njegove pristojnosti? In zakaj na različnih tečajih in seminarjih za planinske vodnike predavajo ter inštruirajo tudi AI? Krivda za takšne in podobne nejasnosti v gorništvu je tudi v naši krovni organizaciji. Smešno pa je tudi, da ima neki alpinistični inštruktor tako slabo mnenje o svojih sposobnostih. Predvidevam, da upravičeno.

O teh zadevah bi lahko še veliko razglabljali, vendar za konec le navset: izogibajte se organizacije in vodenja različnih aktivnosti v planinskih društvih! Tako vam nihče ne bo mogel očitati slabega dela ali celo privatizacije.

Vnovič prosimo vse stalne in tudi občasne sodelavce in dopisnike, da nam s svojim prvim prispevkom (stalni sodelavci pa ob prvi priložnosti) skupaj z drugimi potrebnimi osebnimi podatki pošljejo tudi svojo davčno številko. Brez nje v računovodstvu ne morejo prek banke izplačati avtorskih honorarjev, ki sicer pritečejo pisecem vsakega prispevka v Planinskem vestniku.

DIPLOMA IZ PLANINSTVA

SAŠA JEREB

Na Oddelku za geografijo ljubljanske Filozofske fakultete je lani pri **prof. dr. Matjažu Jeršiču** uspešno zagovarjala svojo diplomsko nalogo **Saša Jereb**. Naslov njene diplomske naloge: »Ustreznost in izkoriščenost slovenske pokrajine za gorništvu.« Diplomantka je seveda velika ljubiteljica gorá, zato se je odločila za takšno diplomu. Delo, ki obsega 200 strani, je mogoče videti in prebrati v knjižnici Oddelka za geografijo FF ali v knjižnici Planinske zveze Slovenije, Planinski vestnik pa objavlja močno skrčen povzetek tega diplomskega dela. (Op. ur.)

Gorništvu dandanes postaja vse bolj svetovni pojav. Vse več ljudi po svetu se odloča za to obliko rekreacije. Vse več je tudi motivov, zaradi katerih se odločamo za hojo v hribe in gore.

Tako kot drugod po svetu tudi v Sloveniji gorništvu pridobiva na pomenu. Slovenija je alpska dežela in Slovenci smo narod izpod gora. Zanimanje za naše gore oziroma za odkrivanje njenih lepôt se je pri posameznikih pojavilo že razmeroma zgodaj. Kasneje se je interes zanje vse bolj širil in gore so s svojo lepoto in izzivalnostjo privablale vse več ljudi. Danes zavzema gorništvu v Sloveniji že takšen obseg, da je postalo del identitete slovenskega naroda. To se odraža tudi v tem, da je Planinska zveza Slovenije do nedavna več kot desetletje štela preko 100.000 registriranih članov in je s tem najštevilčnejša organizacija v državi. Gorništvu je dostopno vsem slojem ljudi različnih starosti, ki jih veže ljubezen do narave in življenje z njo.

OBMOČJA VREDNOTENJA SLOVENIJE ZA GORNIŠTVO

Različni predeli Slovenije imajo različno ustreznost za gorništvu, ki vpliva tudi na različno izkoriščenost. Da bi

ugotovila ustreznost in izkoriščenost Slovenije za gorništvu oziroma primerjala posamezne predele Slovenije med seboj, sem najprej določila območja gorništvu v Sloveniji. Pri tem sem se oprla na planinske poti in na osnovi izhodišč in ciljev le-teh določila 70 območij gorništvu v Sloveniji, od tega:

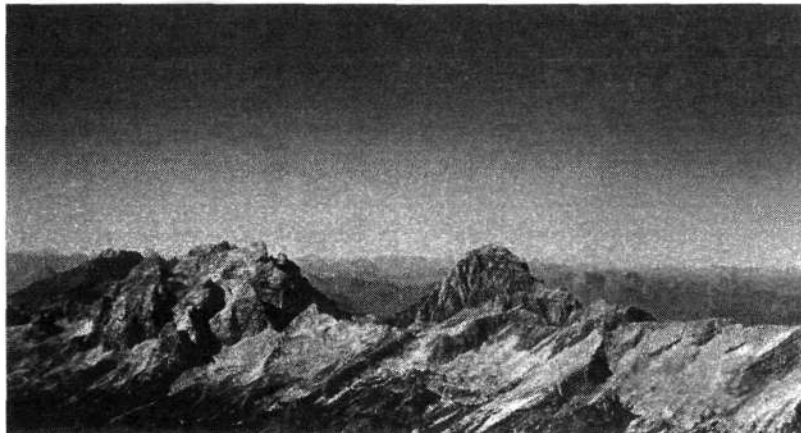
- 22 v alpskem svetu (9 v Julijskih Alpah, 7 v Karavankah in 6 v Kamniško-Savinjskih Alpah),
- 21 v predalpskem svetu (6 v zahodnem, 8 v vzhodnem, 3 v severovzhodnem predalpskem hribovju in 4 v Pohorskem Podravju),
- 4 v primorskem svetu (3 v flišnih in 1 v kraški regiji),
- 17 v dinarskem svetu (14 v visokih in 3 v nizkih dinarskih planotah) in
- 6 v subpanonskem svetu.

Pri tem moram omeniti, da nekateri deli naše države ne pripadajo nobenemu od območij, saj v nekaterih predelih Slovenije planinskih poti še ni.

Dobljena območja gorništvu sem nato vrednotila oziroma primerjala med seboj glede na njihovo ustreznost oziroma pomen za gorništvu. Kot osnovo vrednotenja sem izbrala metodo, ki temelji na analizi uporabne vrednosti. Pri tej metodi gre za to, da se s pomočjo različnih kriterijev ovrednoti možnost pokrajinskih območij za gorništvu ter se jih razvrsti na osnovi različne primernosti oziroma ustreznosti za omenjeno dejavnost. Rezultat vrednotenja predstavljajo različne stopnje ustreznosti in izkoriščenosti pokrajine za gorništvu.

Najprej sem poiskala dejavnike, ki vplivajo na primerčnost nekega območja za gorništvu. Primerčnost pokrajine za gorništvu je odvisna od različnih pokrajinskih pogojev, od razpoložljive planinske infrastrukture in superstrukture ter različnih drugih dejavnikov. Zato sem območja gorništvu v Sloveniji med seboj primerjala na podlagi naslednjih dejavnikov:

- pokrajinska primernost,
- planinske poti,

- objekti za bivanje in oskrbo in
- drugi dejavniki.

Nato sem vsakemu od omenjenih štirih dejavnikov določila merila oziroma kriterije, na podlagi katerih sem prej izbrane dejavnike lahko vrednotila in opredelila njihove vrednosti. Za merjenje vrednosti kriterijev in dejavnikov sem uporabila štiristopenjsko vrstilo lestvico:

1. zelo visoka primernost,
2. visoka primernost,
3. zadovoljliva primernost,
4. brez posebne primernosti.

V vsakem od 70 območij gornišstva v Sloveniji sem vsakemu od kriterijev določila stopnjo primernosti območja za gornišstvo glede na omenjeni kriterij. Nato sem dobljene stopnje primernosti po kriterijih seštel v okviru vsakega dejavnika in dobila stopnjo primernosti vsakega od štirih dejavnikov za gornišstvo. Seštel sem še stopnje primernosti vseh štirih dejavnikov in dobila primernost vsakega posameznega območja za gornišstvo. Na osnovi dobljenih rezultatov so se pokazale razlike v ustreznosti in izkoriščenosti posameznih predelov Slovenije za gornišstvo.

RAZLAGA METODE IN ANALIZA REZULTATOV

Kot sem že omenila, sem pri vsakem od omenjenih štirih dejavnikov določila različne kriterije za vrednotenje pokrajine za gornišstvo.

1. **Pokrajinska primernost** je eden od najpomembnejših dejavnikov za razvoj gornišstva. Čim boljše pokrajinske danosti ima neka pokrajina, tem večja je doživljajska zmožnost take pokrajine in večji je interes ljudi za obisk. Doživljajska zmožnost neke pokrajine je v veliki meri odvisna od razglednosti in od sestave pokrajine oziroma raznolikosti rabe tal.

Zato sem pri dejavniku pokrajinska primernost za vrednotenje pokrajine za gornišstvo uporabila dva kriterija, razglednost in rabo tal.

Razglednost je eden izmed pomembnejših kriterijev, saj izkušnje kažejo, da so najbolj obiskane tiste točke, ki so na nekem vrhu, grebenu ali višinski stopnji in

omogočajo velik vertikalni in horizontalni razgled. Osnova za določitev razglednosti nekega območja je bilo število izrazitih razglednih vrhov, grebenov ali robov planot.

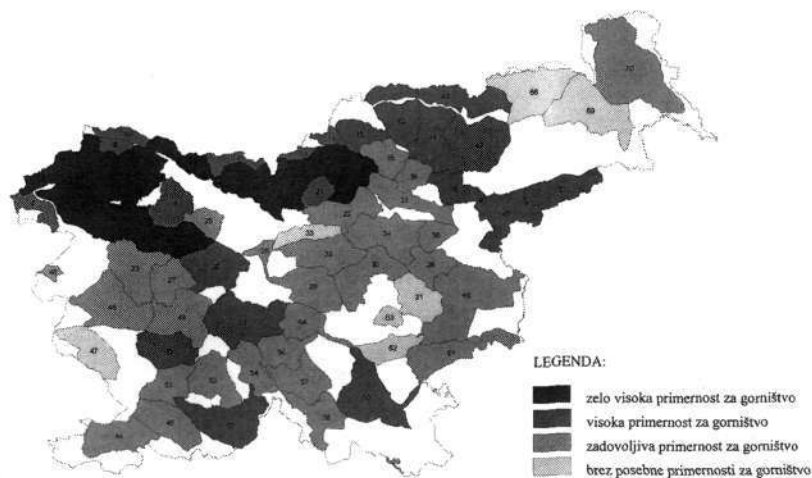
Pri **rabi tal** sem kot najprimernejše za gornišstvo upoštevala čimbolj raznoliko rabo tal. Osnovni pogoj za doživljanje je namreč obstoj zaznavnih pokrajinskih razlik, ki s svojo sestavo vplivajo na doživljanje.

Večina območij z zelo visoko pokrajinsko primernostjo za gornišstvo je v alpskem svetu. Alpski svet Slovenije ima zelo veliko reliefno energijo, vrhovi so večji del skalnati in neporaščeni ter zato zelo razgledni. Slabše pokrajinske razmere ima predalpski svet, kjer prevladujejo območja z visoko primernostjo za gornišstvo predvsem v zahodnem predalpskem hribovju, medtem ko gre v drugih predelih v glavnem za zadovoljivo primernost. Zadovoljivo primernost ima tudi večina območij primorskega in dinarskega sveta, medtem ko se v subpanonskem svetu kaže zelo različna primernost. Stopnja pokrajinske primernosti za gornišstvo vsakega od 70 območij gornišstva v Sloveniji je razvidna s karte.

2. **Planinske poti** so za gornišstvo prav gotovo zelo pomemben dejavnik. V gorah je namreč cela vrsta poti, stez, kolovozov in plezalnih poti. Označevanje teh poti z markacijami, napisnimi tablamami in kažipotmi ter opremljanje z železnimi klini in žičnimi vrvmi se je začelo že v prejšnjem stoletju. Poleg teh nadelanih in markiranih poti imamo v gorskem svetu še veliko pastirskih in drugih poti, ki niso označene, čeprav so sicer dobro nadelane in vzdrževane. Veliko markiranih poti, zlasti v sredogorju ter po ravninah in dolinah, se drži kolovozov, makadamskih ali celo asfaltnih cest.

Na podlagi Seznama planinskih poti v Sloveniji iz leta 1995 (PZS), planinskih, planinsko-izletniških, planinsko-turističnih in turističnih kart Slovenije, ob upoštevanju veznih poti ter na osnovi lastnega poznavanja sem na območju Slovenije dobila 1235 planinskih poti.

Pri dejavniku planinske poti sem pri nadaljnji analizi upoštevala štiri kriterije:

Stopnja pokrajinske primernosti za gornišstvo po območjih gornišstva v Sloveniji

- a) dolžina planinskih poti,
- b) gostota planinskih poti,
- c) stopnja zahtevnosti planinskih poti in
- d) vezne poti.

Dolžino planinskih poti sem delno povzela po Seznamu planinskih poti v Sloveniji, delno pa sem jih izmerila s pomočjo kurvimetra na kartah. Skupna dolžina vseh planinskih poti v Sloveniji znaša 8689,3 km. Z analizo po območjih gornišstva se je pokazalo, da imajo največjo dolžino planinskih poti območja alpskega sveta, in sicer kar 3048,8 km ali 35 odstotkov vseh planinskih poti v Sloveniji. Sledi predalpski svet z 2982 km ali 34 odstotki. Skupaj je torej v teh dveh predelih več kot dve tretjini planinskih poti v državi. Nekoliko manjša je dolžina planinskih poti v območjih dinarskega sveta s 1660 km oziroma 19 odstotki. Precej manj je planinskih poti v območjih subpanonskega sveta z 847,5 km oziroma 10 odstotki in primorskega sveta s 151 km, kar znaša le 2 odstotka vseh planinskih poti v Sloveniji.

Zaradi različne velikosti posameznih območij gornišstva v Sloveniji dolžina planinskih poti ni najboljši pokazatelj prepredenosti območja s planinskimi potmi. Treba je upoštevati predvsem **gostoto planinskih poti**, to je, koliko kilometrov oziroma metrov planinskih poti je na enem kvadratnem kilometru ozemlja. Največ območij z zelo veliko gostoto planinskih poti je v alpskem svetu. Tu območja v povprečju dosega 978,6 m poti na kvadratni kilometer, kar 9 območij — zlasti v Jujskih Alpah — pa presega 1101 m poti na km². V pred-

alpskem svetu ima večina območij visoko ali zadovoljivo gostoto, povprečno pa je na kvadratni kilometer 700,9 metra poti. Zadovoljivo gostoto ima tudi večina območij dinarskega sveta s povprečjem 446 m poti na km² in subpanonskega sveta s povprečjem 356,7 m poti na km², medtem ko imajo vsa štiri območja primorskega sveta manj kot 300 m planinskih poti na km² oziroma povprečno 209,6 m na km².

Glede na **stopnjo zahtevnosti** delimo planinske poti v tri skupine, na lahke, zahtevne in zelo zahtevne. Kategorizacijo so konec osemdesetih let opravili člani Komisije za pota pri PZS ob pomoči markacistov in gorskih reševalcev.

Lahka pot je pot, kjer si pri hoji ni potrebno pomagati z rokami. Kadar taka pot preči strmo pobočje, je dovolj široka, da omogoči varno hojo tudi manj izurjenim gornikom. Od njih zahteva le pazljivost in telesno kondicijo. Lahka pot ni posebej označena.

Zahtevna pot vodi preko težjih mest, kjer si zaradi varnosti pomagamo z rokami. Morebitne varovalne naprave so namenjene varnosti gornika in niso nujno potrebne za premagovanje težjih mest. V izhodiščih takih poti je na tabli opozorilo »Zahtevna pot«.

Zelo zahtevna pot je tista pot, kjer je raba rok pri hoji nujno potrebna. Varovalne naprave omogočajo prehod težjih mest, kjer bi bilo sicer potrebno varovanje s plezalno vrvjo. Pogosto je na taki poti potreben cepin, včasih potrebujemo tudi dereze in čelado. Primerna je le za dobro izurjene ter dobro fizično pripravljene gorni-

Slovenske antarktične gore

Slovenski alpinist **Viki Grošelj**, ki je doslej stal na vrhovih kar desetih osemtisočakov in na najvišjih vrhovih vseh celin razen na najvišji gori Oceanije, na zadnji od teh, na najvišji gori Antarktike, Mount Vinsonu (5140 m), prve dni letošnjega januarja, je te dni prejel razveseljivo vest agencije Adventure Network International. Potem ko so v agenciji natančno pregledali podatke iz svojega arhiva, ga je direktorica agencije **Anne Kershaw** obvestila, da so bili slovenski alpinisti letošnjega januarja na šestih gorskih vrhovih v pogorju Ellsworth na Antarktiki v resnici prvi, »odkar svet stoji«.

Trije slovenski alpinisti, Viki Grošelj, **Stane Klemenc** in **Rafko Vodišek**, so skupaj s hrvaškim alpinistom **Stipetom Božičem** zadnje dni lanskega leta odpotovali iz Evrope, v Čilu skočili iz lanskega v letošnje leto, 3. januarja odleteli na Antarktiko, se dan pozneje začeli vzpenjati na tamkajšnjo najvišjo goro Mount Vinson in 5. januarja priplezali na njen vrh, s katerega se je Grošelj do baznega tabora pod goro smučal, ostali trije pa so po drugi strani sestopili peš. Ker so delo, zaradi katerega so se odpravili na belo celino, opravili bistveno prej, kot so načrtovali, so naslednje dni splezali še na šest okoliških gorskih vrhov, o katerih so dobili podatke, da dotle na njihovih vrhovih še ni bil nihče.

Dne 7. januarja sta Božič in Grošelj po treh urah opravila prva pristopa na neimenovana vrhova vzhodno od baze pod Vinsonom, visoka 2830 in 2845 metrov. Z obeh sta se smučala v dolino. Poimenovala sta ju Slovenija in Hrvaška. Dan pozneje so Božič, Grošelj, Klemenc in Vodišek opravili prvi pristop na 2650 metrov visok vrh, ki je prav tako vzhodno od baze pod Vinsonom, in ga imenovali Matija. Opravili so prečenje gore in se smučali z njenega vrha. Isti dan so se nekaj kilometrov južneje povzpeli še na dva lepa vrhova, visoka okoli 2300 metrov, »njuno poimenovanje pa zaenkrat prepuščamo morebitnemu zanimanju sponzorjev, ki bi bili pripravljene pokriti del stroškov te uspešne odprave, ki še vedno niso poravnani«, kot nam je dejal Viki Grošelj. Naposled sta 11. januarja Grošelj in Klemenc splezala na vrh severovzhodno od baze in 2900 metrov visoko skalno in snežno piramido imenovala Slovenica; tudi s te gore sta se smučala v svoj bazni tabor.

Dne 6. maja pa so trije slovenski osvajači Antarktike v Kosovelovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani ob prikazovanju barvnih diapozitivov in video posnetka pred gledalci in poslušalci obudili spomine na to svojo odpravo. Predavanje je bilo hkrati slavnostni zaključek slovenskega alpinističnega projekta — osvojitve najvišjih vrhov vseh celin.

M. R.

ke. Ni za vrtoglave. V izhodiščih takih poti je na tabli opozorilo »Zelo zahtevna pot«.

Od skupaj 1235 planinskih poti v Sloveniji je lahkih 1.094 oziroma 88 odstotkov, zahtevnih je 85 ali 7 odstotkov, zelo zahtevnih poti pa je 56 oziroma 5 odstotkov.

Kar 80 (94 %) zahtevnih planinskih poti je v območjih alpskega sveta, in sicer 42 (49 %) v Julijskih Alpah, 29 (34 %) v Kamniško-Savinjskih Alpah in 9 (11 %) v Karavankah. Izven območij alpskega sveta sta 2 (2 %) zahtevni planinski poti v predalpskem in 3 (4 %) v dinarskem svetu.

Zelo zahtevnih planinskih poti je v alpskem svetu 54 (96 %), od tega 35 (62 %) v Julijskih Alpah, 18 (32 %) v Kamniško-Savinjskih Alpah in 1 (2 %) v Karavankah. Preostali 2 (4 %) zelo zahtevni poti sta v območjih predalpskega sveta.

Območja primorskega in subpanonskega sveta nimajo ne zahtevnih, ne zelo zahtevnih planinskih poti, ampak so vse poti lahke.

Slovenija je na gosto preprejena z različnimi **veznimi potmi**, imenovanimi tudi planinske transverzale. Te so

prečne, krožne ali točkaste. Vsem je skupno, da gre za točno predpisane točke, ki jih je treba obiskati. Nekatere so speljane po visokogorskem svetu, druge po sredogorju in tretje po nižjem gričevnatem svetu. Nekatere je mogoče prehoditi v enem ali dveh dneh, za druge si je treba vzeti kar precej časa. Po nekaterih je mogoče hoditi vse leto, po drugih pa le v poletnem času. Nekatere vezne poti so mednarodnega oziroma meddržavnega pomena, druge državnega, tretje regionalnega ali le lokalnega pomena. Prav glede na slednjo delitev in seveda glede na število veznih poti sem opravila svojo analizo primernosti posameznega območja za gornišvo glede na kriterij vezne poti. V analizo sem vključila 52 veznih poti v Sloveniji. Največ veznih poti poteka preko območij v predalpskem in dinarskem svetu, kjer čez nekatera območja — zlasti v zahodnem predalpskem hribovju — poteka tudi šest ali več veznih poti. Slabše je z veznimi potmi v sicer za gornišvo najbolj primernem, alpskem svetu. Prav tako območja subpanonskega sveta nimajo večjega števila veznih poti. Najslabše so razmere v primorskem svetu.

(Nadaljevanje prihodnjic)

PRVIČ RAZISKOVALNO O PLANINSKIH VEZNIH POTEH

ZELO PRIMEREN MOTIV JE POT, NE ZNAK

SILVO KRISTAN

Katarina Nečimer z Bleda si je za diplomsko nalogo na Fakulteti za šport izbrala temo *Vloga veznih poti v slovenski gorniški kulturi*. Zanimala so jo predvsem naslednja tri vprašanja:

1. Količšen motiv za hojo po veznih poteh je častni znak, ki ga podeli organizator pohodnikom, ki prehodijo neko pot?
2. Ali se v Sloveniji zaradi veznih poti povečuje število pohodnikov?
3. Ali zanimanje za vezne poti narašča?

Podatki so bili zbrani z dvema vprašalnikoma. Na en vprašalnik je odgovorilo 43 planinskih društev, ki skrbijo za kakšno od veznih poti. Šest društev se vabilu ni odzvalo. Na drugi anonimni vprašalnik pa je odgovorilo 46 pohodnikov, ki so zadnji prehodili Slovensko planinsko pot. Zbrani podatki so bili osvetljeni še z intervjujem dveh priznanih pohodnikov, **Hinka Lebingerja** iz Litije in **Slavka Krušnika** iz Ljubljane.

Na podlagi zbranih podatkov je bilo ugotovljeno:

NA POT ZARADI ZNAČKE?

Častni znak ni poglobljen motiv, zaradi katerega privrženci hodilnega športa hodijo po veznih poteh. Motiv častnega znaka je celo na repu lestvice motivov. Pred njim so ljubezen do narave ter zdravstveni, vedoželjnostni, socialni in športni motiv. Čeprav se pohodniki ne odločajo za to ali ono vezno pot zaradi čast-

nega znaka, pa jim je ta vendarle dragocen spomin na opravljeno pot in prijeten zaključek neke odločitve in vztrajanja pri njej. Motiv, ki prevladuje pri odločanju za hojo po vezni poti, je čustvena navezanost na naravo.

Zdi se, da je bila vloga častnega znaka doslej precenjevana, saj je prevladovalo stališče, da je mogoče s častnim znakom pridobiti pohodnike za neko vezno pot.

Ob ugotovitvi, da častni znak vendarle ni glavni motiv za hojo po veznih poteh, se postavlja vprašanje, zakaj potem ljudje hodijo po teh poteh. Če bi šlo predvsem za zadovoljevanje želje in potrebe po gibanju v naravi, po druženju in zadovoljevanju zdravstvenega motiva, bi pohodniki lahko hodili kjerkoli v neposredni okolici svojega doma.

Iz diplomskega dela Nečimerjeve je mogoče sklepati, da so **vezne poti same po sebi motiv**. Motiv je torej pot, ne pa le sklepno dejanje te poti, ki ga označuje podelitev častnega znaka. Ljudje vezne poti sprejemajo kot hodilne ponudbe, ki jih vabijo oziroma usmerjajo v območja, kraje in točke, kamor marsikdo najbrž nikdar ne bi šel. Gre pravzaprav tudi za udejanjanje **vedoželjnosti** (spoznati kaj novega, nove kraje, nove poti, nove izletniške točke, nove vrhove itn.). Mogoče je sklepati, da se ljudje zavestno odločajo za ponujeni program, ki ga nato načrtno in postopoma udejanjajo s konkretnimi nalogami, s predpisanimi etapami in kontrolnimi točkami.

Ob ugotovitvi, da častni znak ni poglobljen motiv za hojo po veznih poteh, bi se utegnila poroditi misel o njegovi

nepotrebnosti. Takšno razmišljanje bi bilo zagotovo napačno. Častni znak je in naj ostane neločljivi sestavni del sleherne vezne poti, saj je dragocen spomin na opravljeno pot. Podelitev častnega znaka pa je tudi simbolično dejanje, ki ga je mogoče primerjati s priznanji, kolajnami in pokali na različnih športnih tekmovanjih. Razlika je le ta, da na športnih tekmovanjih navadno dobijo priznanja le prvi trije, na vezni poti pa vsi, ki jo opravijo. Gre namreč za dve različni filozofiji. Na športnih tekmovanjih gre za darvinistično pojmovanje športa, kjer nekaj velja le športni izid, ki je velik dosežek, v primeru veznih poti in gorništa sploh pa gre za antropološko, humanistično pojmovanje športnega udejstvovanja, za katero je pglavitnega pomena že dejavnost sama ne glede na izjemne storitve. Pri slednjem so zmagovalci vsi, ki sodelujejo, zato vsi zaslužijo priznanje. Zato je prav, da navado podeljevanja častnih znakov ohranimo in jo celo posodabljamy z novimi prijemi.

Seveda pa morajo organizatorji veznih poti vedeti, da samo zaradi častnih znakov ne bodo privabili pohodnikov na svoje poti, ampak je za to potrebno še kaj več.

MNOŽICE NA VEZNIH POTEH?

Podatki, ki jih je zbrala avtorica diplomskega dela, ne dopuščajo zanesljivega in veljavnega odgovora na vprašanje, ali se zaradi veznih poti povečuje število pohodnikov oziroma gornikov. Mogoče pa je o tem sklepati posredno.

Od 48 vprašancev so razen enega vsi že prej hodili v hribe, preden so se lotili vezne poti. Če bi vezne poti pridobivale nove ljubitelje pohodniške dejavnosti, bi se z naraščanjem števila teh poti povečalo tudi število članstva, kar pa seveda ni res.

Z veliko verjetnostjo je mogoče sklepati, da po veznih poteh hodijo tisti, ki že tako in tako hodijo v hribe. Vezne poti so le dragocena ponudba, nov izziv, zaradi njih pa se število ljubiteljev pohodništva ne povečuje.

NEKATERE BOLJ OBISKANE TRANSVERZALE

Tudi na postavljeno vprašanje, ali zanimanje za vezne poti narašča, ni mogoče enovito odgovoriti. Na nekaterih veznih poteh so v letih 1993 in 1994 podelili več značk kot prej, na drugih pa manj. Pravzaprav pa število podeljenih značk v posameznih letih ni najboljši kazalec zanimanja, saj vemo, da nekateri opravijo vezno pot v enem letu, drugi pa porabijo za to kar več let. Zato je takšna primerjava lahko le približna.

Nekoliko veljavnejša je primerjava podeljenih značk v daljšem časovnem obdobju. Do leta 1992 je bilo na vseh veznih poteh povprečno letno podeljenih 2581 častnih znakov, v letih 1993 in 1994 pa povprečno 2950. Primerjava kaže, da se je na vseh veznih poteh skupaj povprečno letno število podeljenih častnih znakov vendarle povečalo za nekaj več kot 14 odstotkov. Drugo vprašanje je, ali je število 2950 veliko ali majhno. Slednje je mogoče z različnih zornih kotov različno ocenjevati.

Zanimivo bi bilo ugotoviti, zakaj je zanimanje za nekatere vezne poti večje, za druge pa manjše. Ugotovitve bi bile zanimive predvsem za organizatorje in skrbnike teh poti. Tega vprašanja naloga Nečimerjeve ni posebej obravnavala, lahko pa o tem sklepamo na podlagi nekaterih pripomb, ki so jih zapisali anketirani pohodniki.

Najbrž ni mogoče zanemariti geografskega vpliva. Mogoče je namreč domnevati, da so veliko bolj vabljive vezne poti po hribovitem in odročnem svetu kot pa tiste, ki vodijo po bolj ali manj ravničastem svetu in so hkrati še preprejene s potmi za motorna vozila. Obisk na manjših krajevnih oziroma lokalnih poteh je prav gotovo odvisen tudi od pohodniške tradicije tega območja. Mogoče je tudi domnevati, da je takoj po otvoritvi neka lokalna pot bolj obiskana, po začetnem navdušenju pa se število začne zmanjševati.

Zmanjšano zanimanje za nekatere poti gre pripisati tudi njihovemu slabemu vzdrževanju. Na nekaterih poteh so oznake zbledele ali so izginile, kazipoti so uničeni, spremljajoča besedila so pomanjkljiva, ni zemljevidov, manjkajo žigi in vpisne knjige, oskrbniki in čuvarji žigov se neprijazni, društva ne pošiljajo značk in podobno. Prenekateri pohodnik, ki je končal Slovensko vezno pot, se pritožuje zaradi neurejenosti posameznih odsekov, predvsem na primorskem delu te poti. O tem govori tudi Hinko Lebinger v intervjuju. Mogoče je razumeti željo krajevnih oziroma lokalnih zanesenjakov, da si naredijo »svojo« vezno pot, vendar pa bi bilo treba to pot pozneje tudi vzdrževati. S prenekatero vezno potjo se dogaja nekaj podobnega, kot se je dogajalo s trimskimi stezami. Pred leti je bilo v mnogih okoljih postavljanje trimskih steza velika moda. Kmalu zatem pa so ti objekti začeli propadati, ker jih nihče ni vzdrževal. Pohodniki in gorniki si takšnega ravnanja ne bi smeli dovoliti. Gornišтво je vendale del kulture slovenskega naroda, zato je samoumevno, da je tudi vzdrževanje veznih poti (če so že nastale) na kulturni ravni.

Ko govorimo o obisku veznih poti, tudi vloge medijev ni mogoče zanikati. Za nekatere vezne poti zvemo po naključju. Organizator, ki je zarisal svojo vezno pot, bi moral poskrbeti tudi za ustrezno obveščanje.

Čeprav ni navada, da bi v raziskovalnih nalogah navedli tiste, ki k raziskavi niso ničesar prispevali, naj bo tokrat nekoliko drugače. Zavračanje sodelovanja pri podobnih projektih je namreč svojevrsten kazalec. Če je takšna raziskava prispevek h gorniški misli in neposredni praksi, res ni mogoče spregledati tistih, ki niso pripravljeni prispevati v skupno zakladnico znanja. Na povabilo, da sodelujejo v obravnavani raziskavi, se tudi na ponovne prošnje niso odzvala naslednja planinska društva: PD Kranj (Gorenjska partizanska pot), Idrinja, Hrastnik, Ormož, Polhov Gradec in PD Železničar iz Ljubljane.

SKLEP

Ker v predstavljeni raziskavi niso bili zajeti vsi organizatorji, ki imajo svojo vezno pot, in ker vzorec pohod-

nikov ni bil naključno izbran iz vseh slovenskih pohodnikov, ki hodijo po veznih poteh, ugotovitev pričujočega dela ni mogoče zanesljivo posplošiti. Hkrati pa seveda ni razloga, da bi ob zagotovitvi teh dveh pogojev ugotovitve bile **bistveno** drugačne. Zato izsledke te naloge lahko štejemo za kolikor toliko veren približek resničnemu stanju na tem izseku pohodništva.

Razmišljanje o ugotovitvah diplomatske naloge Katarine Nečimer in lastne izkušnje na tem gorniškem izseku dovoljujejo naslednje sklepne misli:

1. V nalogi ni zaslediti splošnega odklonilnega stališča do tolikšnega števila veznih poti, kolikor jih imamo ta čas na Slovenskem. Mogoče je to odgovor tistim, ki še vedno z nerazumevanjem gledajo na to zvrst pohodniškega delovanja. Večje število veznih poti je oblikovalo nov tip pohodnika, to je tistega, ki načrtno obiskuje različne vezne poti. In v tem ni nič slabega. Nasprotno!

2. Vezne poti so dragocena pohodniška, športna, turistična, kulturna in vzgojnoizobraževalna ponudba. Takšnih ponudb pa ni nikoli preveč. Zato je prav, da imajo posamezna območja svoje vezne poti. Prav je tudi, da so nekatere vezne poti krajše in bolj »ravninske«, druge pa daljše in z večjimi višinskimi razlikami. Prav to bogastvo ponudbe lahko zadovolji različne interese, hkrati pa omogoča, da se načrtovana in programirana hodišna sezona raztegne tudi na tiste mesece, ko je končana sezona v sredogorju in visokogorju. Najbrž pa bi bilo nesmiselno in nesmotrno, da se vezne poti še kar naprej množijo na območjih, kjer takšna ponudba že obstaja.

3. Uveljaviti bi se moralo načelo, da mora tisti, ki odpre vezno pot, tudi neoporečno skrbeti zanjo. V oskrbo pa štejemo vse, od pripadajoče dokumentacije (dnevnik, opisi poti in krajevnih zanimivosti, dober zemljevid) do oznak, kažipotov, oskrbe kontrolnih točk z žigi in častnih znakov.

Ker zanemarjanje veznih poti najbrž ne more biti kakorkoli sankcionirano od osrednje zveze (razen morda obravnave pred častnim razsodiščem), gre pri neoporečnem oskrbovanju poti pravzaprav za posebno etično držo slehernega organizatorja, ki se je odločil odpreti svojo vezno pot. Zamenjave predsednikov društev in drugih odbornikov ne bi smele vplivati na zanemarjanje veznih poti, ki so jih odprle prejšnje društvene uprave.

4. Organizatorji veznih poti bi morali tudi bolj skrbeti za nenehno prisotnost v različnih medijih, od krajevnih do osrednjih. Nekateri sodobni propagandni ali tržni prijemi bi se zagotovo obrestovali. Morda ne bi bilo nápak, če bi organizatorji veznih poti organizirali tudi za širšo planinsko javnost skupinske pohode po svojih poteh.

5. Planinska zveza Slovenije bi morala načrtno zbirati podatke tudi o tem, koliko častnih znakov je bilo vsako leto podeljenih na posameznih veznih poteh. Takšni podatki bi omogočali tekoč pregled nad pojavom, ki je pravzaprav zrasel na Slovenskem in je tudi neločljiv del slovenske pohodniške kulture. Društva morajo najbrž tako in tako osrednji zvezi pošiljati podatke o članstvu, zato podatek o veznih poteh ne bi bistveno obremenjeval posameznih društev in administracije osrednje zveze.

Strmi in ledeni Gorjanci

Kdo ne pozna Trdinovih Bajk in povesti o Gorjancih, opisov njihovih zanimivosti, njihovih temačnih globač, živahnih izvirov izpod t.i. Kuke goré, kot pravijo šentjermejski Podgorci!

Priznam, da me Gorjanci kot Štajerca, kot alpinista, spóčetka sploh niso zanimali. Drevje, gosto zarastla pobočja, trnje, klopi — kaj bi človek tamkaj iskal! Dostikrat sem na glas izjavljal, da je v Šentjermeju že lepo, a kaj, ko manjkajo tisti ta pravi hribi, ki jih z Gorjancev lahko samo občudujemo v daljavi.

Vendar časa za odhod v gore ni bilo vedno v izobilju, zato sem začel tudi na Gorjance gledati drugače. Posebno v zadnjih letih, ko zime Gorjance izredno bogato obdarujejo s snegom. Čudovita je turna smuka od Javorovice do meje s Hrvaško in po njej čez Blažovo goro, Sleme, Ravno goro do Jere (Trdinovega vrha) in naprej mimo Gospodične do Vahte. Prijatelj, če te zanima, pridi in poglej! Če si navdušen nad strmimi smučarskimi spusti, boš na Krčah pod Ravno goro zapustil ravno smučino, se obrnil desno navzdol in zavijugal med bukvami, ki so gledale tudi **Janeza Trdino**, po strmini z naklonom 40 do 50 stopinj v dolino Pendirjevke. Pri tem se ti lahko zgodi, da naletiš na medvedovo ali volčjo sled, lahko pa žival tudi zagledaš pred sabo. Vendar le mirno kri, medvedje z Gorjancev do sedaj še niso videli dosti ljudi s smučmi, zato kar obstoje in se čudijo... A šlo na stran! Bolje da med smučanjem tudi kakšno rečeš naglas, medved se raje umakne.

Podobne strmine med bukvami so tudi z vrha Blaževe gore in Slemena v dolino Kobile. Alpinistični sladkusi bodo prišli pozimi na račun v grapah nad Lovsko kočjo v Kobilah, kot pravijo domačini. Ne boste verjeli, vendar lahko tudi v Gorjancih (fraza je šentjermejsko-podgorska) stojite na konicah derez v strmini z naklonom 90 stopinj, ki je porastla s travo (kot na Škotskem, kot sem nekje prebral).

Februar 1997. Ne morem verjeti, da sem na Gorjancih, da sem v Osrednjem grabnu pod Sv. Miklavžem. Sneg je trd kot kost, strmina 40 do 50 stopinj, v skokih 70 in več. Graben je dolg 450 metrov, podati se vanj brez derez in lednih kladiv bi pomenilo igrati se z življenjem. Strmina me spominja na Alpe, vidim jih v daljavi, torej sem drugje. Tudi zadnjo strmino pod cervkovo spešim z derezami na nogah in izza zidu pogledam, če je kje Ivan, oskrbnik bajte pri Sv. Miklavžu. Le Bog ve, kaj bi si mislil, če bi me videl z derezami. Ni ga bilo.

Sestopim po grapi nad Minutnikom. Lepa 400-metrška grapa, ravno prava za ledno orodje. Zaključji jo izvir, Minutnik imenovan, ki okrepi in oslabi svoj curek na približno 5 minut. Med sestopom mi oko obstane na Y-grapi, ki pa je vsa v soncu. Zvečer istega dne je preplezana tudi ta.

In še je grap v Gorjancih, tudi takih, ki pozimi z derezami še niso imele obiska. Zato, prijatelj, te vabim, da prideš in si jih ogledaš od blizu. Verjemi, ne bo ti žal!

P. S.: Če bi morda koga med vami, dragi bralci, stvar zanimala, so informacije ne voljo na naslovu:

Janez Kovač, Gor. Brezovica 52,
8310 Šentjernej, tel. 068 81 516

DVE LETI JE OD SMRTI ALPINISTA SLAVKA SVETIČIČA

OBUJANJE SPOMINOV NA PRIJATELJA

TINA HORVAT

Dne 3. julija bosta minili natanko dve leti, odkar nas je iz daljnega Karakoruma dosegla vest, da je pri poskusu solo vzpona preko zahodne stene Gašerbruma nesrečno izginil **Slavko Svetičič**. Če smo se nekateri še nekaj dni slepili, da se mu ni zgodilo tisto najhujše, da se bo morda le od nekdaj pojavil in celo, da nas je Slavček samo malo potegnil in da se bo ves nasmejan oglasil iz kake eksotične dežele, smo hkrati tudi vedeli, da so to le naše skrite želje, slaba tolažba, plod boleče domišljije...

Odšel je tako, kot je tudi živel — za večino skoraj neopazno in skromno, preskromno.

Čas pred nesrečo, ki nam je dokončno vzela dobrega prijatelja in vodilnega alpinista v svetovnem merilu, prav gotovo ni bilo njegovo najlepše obdobje. Ko ga je leta 1993 v južni steni Anapurne pobral plaz, kar je po čudežnem naključju preživel, je moral vse začeti znova. Kot otrok, ki se uči hoje, je po številnih zdravstvenih terapijah znova »splezal«. In še ne leto dni po nesreči opravil prvo solo ponovitev (in drugo ponovitev nasploh) smeri Extreme Dream Walkerjevega stebra v Grandes Jorasses, kar je bil takrat priznana tehnično najzahtevnejši ledni vzpon v Centralnih Alpah, če ne na celem svetu. Če mu je Anapurna vzela moč in zdravje, mu trme prav gotovo ni. Kdo drug bi morda nesrečo na Anapurni razumel kot jasen namig usode, naj preneha z ekstremnimi vzponi, toda ne Slav! Kako bi sploh lahko živel brez vrtočavih višin, ko pa so bile te edini svet, v katerem se je dobro znašel, veliko bolje kot v nižinah!

Na prvi pogled tih in nepristopen se je dobro počutil le v kavbojkah in plezalni opremi. Jezik se mu je razvezal šele kasneje, ko je kaj dobrega preplezal. In v družbi ne ravno številnih dobrih prijateljev. Bil je individualist in še trmast povrh, tako da ga marsikdo ni povsem dobro razumel. Njegovi pogledi so se marsikdaj kresali s pogledi drugih, pa se niti ni posebej trudil, da bi dokazoval svoj prav.

Bili so časi, ko so se vrhunski in tudi malo manj vrhunski vzponi primerno proslavljali, pa naj je bilo to v Tren-

Slavko Svetičič

Na Slavčevi prekratki alpinistični poti se niza preko 1200 vzponov, med katerimi izstopajo številni prvenstveni in ekstremno težki solo vzponi v vseh večjih gorstvih sveta. Še posebej pomembna je njegova vloga v Centralnih Alpah. Bil je edini, ki je vedno znova in dolga leta nepretrgoma »presenečal« v najtežjih smereh z malo ponovitvami. Že daljnega leta 1984 je v šestih dneh opravil s tremi problemi Alp (Eiger, Matterhorn, Grandes Jorasses), temu podvigu pa so sledili številni drugi, med katerimi najbolj izstopata prvenstvena Maniua in že omenjena Extreme Dream v Grandes Jorasses. Njegovi najpomembnejši dosežki izven Evrope pa so vzponi v Aconcagui, El Capitanu, Cerro Torreju, na Novi Zelandiji in v Himalaji.

Vabilo na spominski tabor Slavka Svetičiča

Srečanje bo na planini Zapotok v Trenti, in sicer od petka, 4. julija, do nedelje, 6. julija. Hrano in spalne vreče prinesite s seboj, za pijačo bo delno poskrbljeno. Zaradi boljše organizacije sprejema telefonske prijave Tina Horvat na tel. št. (061) 742-288, najava srečanja pa bo tudi v Alpinističnih novicah v Delu.

ti, Paklenici, Chamonixu, Južni Ameriki ali na Himalaji. Tudi tisti, ki ga sicer niso mogli spoznati, so lahko ugotovili, da pravzaprav sploh ni tako nedružaben, kakor je bil videti ob prvem srečanju. Ko je leta 1986 prejel Bloudkovo nagrado za »Peklenko Diretissimo« v Cerro Torreju, nam je naslednji dan pripovedoval, kako nerodno mu je bilo, ker si je moral obleči lepo obleko. Vso pot od domačega Šebrelja do avtobusne postaje se je skrival, da ga ja ne bi kdo videl.

Materialne zadeve ga niso zanimale, razen tistih najnujnih, ki so mu zagotovile, da je lahko plezal. Leta 1984 je pustil službo orodjarja v ETA Cerkno in se posvetil samo plezanju. Morda bi se bolje znašel v časih, ko denar še ni bil vladar osvajalcev nekoristnega sveta. Bil je preveč skromen, da bi se v tekmi za denar znal

postaviti zase. Imel pa je svoj prav in ne poznam človeka, ki bi ga bilo težje prepričati v obratno kot Slavca. Ciljev mu nikoli ni zmanjkalo in njim je posvetil vse, vendar nikoli na račun drugih. Tudi diplomat ni bil. Govori se, da je znana francoska firma po njegovih navodilih izdelala nov tip cepina, direktor firme pa ga je hotel odpraviti s skromno miloščino. Slavc, ki mu ponosa ni manjkalo, je bil tako užajen, da mu je taisti cepin pred nosom do ročaja zapičil v dragoceno leseno mizo in demonstrativno zapustil pisarno. Imel je pač ti-

sto, česar mnogi nimajo in je verjetno prav zaradi tega dobil kakšno poleno več pod noge, kot si je zaslužil.

Ker nas je vsaj nekaj takih, ki smo imeli Slavčka iskreno radi, ker lahko s ponosom rečemo, da je bil naš prijatelj in ker ga neizmerno pogrešamo, je skrajni čas, da se mu na neki način oddolžimo. Dolgo smo potrebovali, a bolje pozno kot nikoli. V znak našega spoštovanja in bolečine, v znak lepega spomina in želje, da se zopet srečamo, se bomo v začetku julija dobili na planini Zapotok v Trenti z upanjem, da bo tako vsako leto.

GORNİK, KI GA POZNAME IN KOT GA JE PREDSTAVILA TVS

PORTRET MARJANA KERŠIČA-BELAČA

V torek, 13. maja, je slovenska nacionalna televizija v elitnem času, takoj po osrednjem dnevniku, predvajala 50-minutni portret kiparja in alpinista **Marjana Keršiča Belača**. V Vikend magazinu, tedenski prilogi Dela in Slovenskih novic, je novinarka **Lilijana Resnik** takole napovedala to oddajo:

»Interne projekcije televizijskih novitet na TV Slovenija so začele postajati pravi mali medijski dogodki in priložnost za spoznavanje in druženje z ljudmi najrazličnejših profilov. Obiskovalci se na projekcijah zberejo odvisno od vsebine filmskega projekta. Tako so, denimo, na projekcijo filma »Preobrazba«, ki prikazuje terapevtske metode **dr. Janeza Ruglja**, prišli nekateri od njegovih pacientov. Na teh projekcijah je tako mogoče srečevati najbolj običajne ljudi, pa tudi izjemne umetnike, kot sta **Alan Hranitelj** in **Pino Mlakar**, režiserje, znanstvenike. Včasih, čeprav je najpogosteje silno težko odkrivati, po kakšnih zavitih poteh do tega pride, pa na projekcije zaidejo tudi politi-

ki. Predstavitve »Kriminalnih zgodb« si je ogledal tedanji slovenski notranji minister **Andrej Šter**.

Vendar tako prominentnega obiska, kot je bil ob projekciji portreta kiparja in alpinista **Marjana Keršiča-Belača** (scenarista in režiserja **Staša Potočnika**), doslej na teh internih projekcijah še ni bilo. Te predstavitve se je udeležil predsednik republike **Milan Kučan**. Napovedano, tako da je bilo nemudoma treba izprazniti stol v prvi vrsti pred tv ekranom. Tisti, ki se na teh projekcijah ponavadi držimo silno resno, smo vendarle dobili priložnost, da smo si ob razvoju dogodkov čisto na tihoma dovolili kakšen smehljaj ali dva. V kratkem se je namreč v projekcijski dvorani zbralo nekaj bolj znanih ljudi s TV, recimo **Drago Pečko**, **Jaroslav Skrušny** in drugi, ki jih je na projekcijo očitno takoj odposlal »vrhovni štab« TVS. No, dveh uglednežev, generalnega direktorja **Janeza Čadeža** in glavnega urednika **Janeza Lombergerja**, pa v projekcijsko dvorano vendarle ni bilo. **Jani Virk** je bil tam po uradni

Do pred nedavnim je bil Marjan Keršič-Belač skoraj vsako jesen eden od vodnikov najstarejše množične planinske manifestacije »Sto žensk na Triglav«, med zadnjim vodenjem pa je na sedlu Dolič napravil tole bravuro.

Foto: Joco Žnidaršič

dolžnosti, ker je urednik programa, v katerem je film nastal. Novinarji, ki razne prijateljske naveze med našimi pomembnimi ustvarjalci in ljudmi, ki skrbijo za usodo naroda, kdaj pa kdaj odkrivamo le po takih priptljajih, zato tudi tokrat lahko več kot predvidevamo, da portretiranca Marjana Keršiča-Belača in predsednika Milana Kučana veže prijateljstvo. Oba imata rada hribe. Nekaj prav izvrstnih panoramskih posnetkov naših alpskih lepot, upodobljenih z odlično fotografijo **Janeza Kališnika**, pa je sploh ena glavnih kakovosti tega filma. Seveda pa morajo biti prav dokumentarni portreti, katerih junaki so za portretiranje izbrani tudi po nekih afinitetah in ne le po odmevnosti svoje umetniške drže, ponavadi odlično narejeni. Tega je režiser Staš Potočnik izdeloval zelo natančno, vendar pa narativno in slogovno po ničemer ne izstopa iz preostale tovrstne produkcije TVS. Gotovo je zelo dobro, da takšni projekti nastajajo, če nič drugega dajejo poudarek nacionalnosti osrednjega slovenskega programa.

Kipar Marjan Keršič-Belač ima zelo zanimivo zgodbo, ki jo je dokaj koherentno izpovedal v dokumentarcu. Paralelno se je ukvarjal kar z dvema dejavnostima, ka-

terima je posvetil življenje. Njegova posebnost je v tem, da sta si bili ti dejavnosti tako zelo različni, kot sta si lahko različna prav kiparjenje in alpinizem. Toda tako v umetnosti kot v samotnih planinskih prostranstvih se človek običajno ukvarja z nečim bolj intimnim, kot zajemata pojma kiparstvo in alpinizem, namreč z iskanjem. In zdi se, da je prav to iskanje pri Marjanu Keršiču-Belaču zelo pomembno. V kiparstvu je to, kar je iskal, našel v ustvarjanju lepega (njegovo kiparstvo je klasično, skoraj renesančno). V alpinizmu se je od osvajanja nepremagljivih vršacev (bil je tudi v prvi slovenski himalajski odpravi), torej od teh spomenikov narave, umaknil — tako kot v umetnosti — k človeku in uresničitev našel kot gorski reševalec. Gotovo zanimiva življenjska pot, ki pa je žal v tem portretu predstavljena s premalo poudarka na tisti življenjski sili, ki je tega umetnika intimno usmerjala.

Kaj bo slovenske gledalce pritegnilo h gledanju tega portreta, tako vendarle ostaja vprašanje iz čisto drugega vica, kot bi lahko rekli. Bržkone bodo to predvsem gore, zato za vse, ki imajo gore radi. «

VZPON NA HIMALAJSKI MERA PEAK IN SMUČANJE Z NJEGOVEGA VRHA

DRSENJE PO KRISTALNI SNEŽNI PODLAGI

ALEŠ LONČARIČ

Tam daleč, kjer gre lahko še dlje, tam visoko, kjer gre še višje, tam sem pustil sled, prepojeno s tisočimi željami trenutka magičnosti.

V obeh vaščanov oziroma nosačev vidim zanimivost, ki jo izražajo ob prihodu popotnika, alpinista, smučarja... Mi smo tisti, ki jim dolivamo voljo za življenje, hkrati pa jih moti to naše pretirano zahajanje v njihove gore. Obkroži nas približno 30 nosačev, katerih cilj je, da bi nam kar se da največ pomagali za seveda primerno plačilo, ki pa ne presega nekaj dolarjev. Ko iz letala zložijo še smučī, se njihovo zanimanje usmeri nanje. Kar se da preprosto jim razložim, kako deluje ta stvar. Imam občutek, da že dolgo ni bil tu nihče s podobnimi rekviziti. Stari in mladi se mi predstavijo kot otroci Lukle, kraja, kjer se prične naša odprava.

Hitro najdem sirdarja oziroma vodjo nosačev **Kamija**, predstavi se nam tudi kuhar **Passang**, ki se takoj izkaže kot glavni mož zabave. Odidemo po seznam hrane, ki jo bomo potrebovali, nakupimo potrebno ter tako uredimo zadnjo nujnost v Lukli. Pripravljeni smo na odhod na Mera Peak, 6654 metrov visoko goro v Kumbu Himalu: **Primož Lajevc**, **Ksenija Tanze**, **Robi Jere**, **Mirko Celarc** in jaz.

Drugo jutro odidemo v nič kaj prijaznem vremenu na pot proti baznemu taboru, ki bo trajala pet dni. Naslednji dan že občutimo višinske težave, ki pa kmalu minejo. Sonce nas spremlja vse dni do baze le do druge ure popoldne, nato potone v kopreno oblačnosti, ki do

pozni popoldanskih ur preži nad nami. Ritem dneva je tako močan, da misli ne morejo oditi drugam kot na goro.

To so dnevi ognja in ledu. Zares prihajam tja, da občutim, kako tesno naša življenja povezujejo gore.

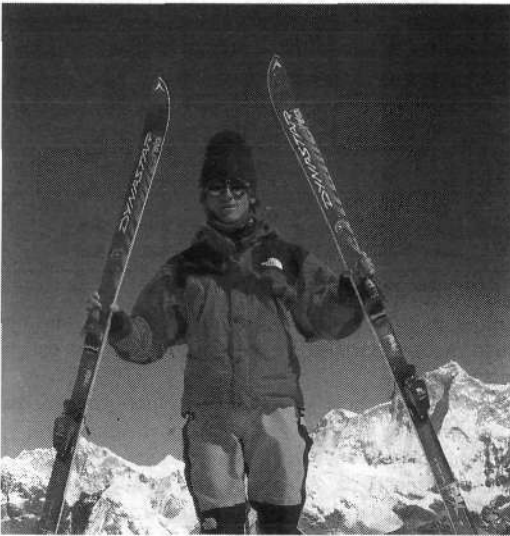
Mirko postaja iz dneva v dan bolj slaboten. Zanj je vse manj možnosti, da se njegova pot nadaljuje tudi nad bazo. Zadnji dan hoje proti bazi se vzpenjamo proti jezeru Tangnang. Pred nami se odpre pogled na stražarja neba, ki te ne izpusti z vajeti življenja. Švignem naprej in pogledujem nanj le z enim očesom, da ne ujame še mene. To je sveta gora Kia shaar. Zadnje tri ure hoje potekajo ob jugozahodni steni Mere, ki je visoka 2200 metrov. Ko seže pogled tako visoko kot še nikoli. Zavem se svoje majhnosti, realnosti, sedanjosti...

Opoldne pridemo vsi razen Mirka v bazo. S Primožem sva v skrbeh, kako bo z njim oziroma kako bo sprejel to, da je prisiljen ostati v bazi. Popoldne v bazi je samo pričakovanje na goro. Sledijo sklepne priprave opreme, hrane in samega sebe. Nosači in kuhar ob opazovanju zbijajo šale, boječe stikajo glave, zabavajo se, saj je zanje delo opravljeno. Ne govorimo veliko, ker nihče ne najde besed, ki bi približno dopolnile občutke. Hitro se spravim spat. Zavedam se, da je to zadnja noč, ko bom vsaj malo zaspal.

Naslednje jutro odhajamo na goro do prvega višinskega tabora samo Primož, Ksenija, Robi in jaz. Jutro je zavito v soj kristalov. Pozorno spremljam ritem

Mnogi razumejo, zakaj se je vredno odpraviti na tako pot.

Vrh Mera Peak (6654 m): zavedam se, da se tu šele pričinja moja pot.

Foto: Aleš Lončarič

korakov. Na malo stvari je mogoče misliti, kaj hitro te lahko povozi prevelika zagnanost. S Primožem pregledujeva možnosti pristopa na vrh. Kmalu opaziva preveliko količino novega snega in orjaške serake. Veter in mraz mi tukaj poslednja odkrivanja skrivnost krajev, kamor prihajam. Popoldne prispemo na prvi višinski tabor, kjer lahko prvič zagledam vrh, a le skozi megleno okno. Za to se ne zmenim, ker ga čutim in to je najpomembnejše.

Noč je podobna dolgemu počitku.

Čeprav nič ne spim, vstanem spočit in moja volja je še trdnjša. To potrebujem zaradi višine in teže nahrbtnika. Resničnost tu dobi drugo razsežnost, bolečina je ostala spodaj, udaril je grom silne energije. Vso pot do drugega višinskega tabora sonce strašno ubija; režem njegove žarke, ki postajajo vse trši. Na 4900 metrih se postavim na snežno preprogo, ki me bo pripeljala do vrha. Počutim se kot beli junak, ki ne išče ne slave, ne premoženja. Zavedam se, da nisem sam; veliko jih je iz

mojega okolja kot tudi od drugod, vendar nekaj imamo skupnega. Naša dejanja dajejo goram tudi drugačno podobo.

Ob rahlem vetru, ki se poigrava z mladim pršičem, se rišejo slike, katerih barv ne morem spoznati. Ko pokuka izza sivine zlata piramida, popolna v soju sonca, njene imena ne zgrešim. To je Makalu. Od tu dalje bo budno opazoval vsak moj korak, kot da bi hotel povedati, da je tudi on tu zaradi mene, ne samo obratno.

Ob petih popoldne pridem na drugi višinski tabor, 5850 metrov visoko. Pritisnil je mraz, čeprav je sonca še za eno uro. Tu samota nemo strmi na pobočja tišine, dviga se na prste, da bi jo veter odnesel daleč preko strmin v življenje. Pravimo ji Zemlja, vendar sem v resnici visoko nad njo. Najvišji vrhovi mi segajo v objem — Everest, Lotse, Makalu... To je čas, ko se ponudi vsa Himalaja. Veter postaja zelo močan. Hitro se je treba spraviti k počitku. Primož skuha le še juho in kavo in že sva vsak v svojem svetu pred finalno etapo na vrh.

Ob polnoči zazvoní ura, ki najavi slovo od drugega višinskega tabora. Imam rahel problem z obuvanjem pancrjev, a tudi to steče. Oprtam si nahrbtnik in smuči ter pričnem hoditi z energijo, ki sem jo do sedaj skrival. Silhouette se zlatijo ob sončnem vzhodu. Veter jim trga barve življenja. Na 6050 metrih dohitim Robija, ki se bo, žal, moral vrniti v bazo. Vzrok so ozeblina na nogi. Tudi to je sestavni del takšnih podvigov — vendar po kakšnem ključu gora izbira žrtve?

Od tu si čimprej želim na vrh. Pogledujem naokrog in se zavem, da tega prostora nihče ne more najti. To so skrita obzorja, katerih edini spomeniki, ki jih lahko srečaš, so gore.

Stopim na vrh Mera Peaka. 6654 metrov visoko sem. Onemim pred prikaznijo belega opoja, ki se vije pod preprogo modrine. Ko se tu za alpinista konča, se za smučarja začne. Počasi se pripravljam na to, zaradi česar stojim tu gor. Spoznam, da sem svoj ego pustil spodaj, tako da je bolje, da grem ponj. Strah se sprevrže v adrenalin. Še zadnji pregled vezi, smuči, opreme... Zavem se, da sem sedaj odvisen od treningov, opreme in instinkta. Ta svet bom od tu dalje odkrival sam.

Prvih 150 metrov je izredno strmih (50—55°), a vseeno delujem z lahkoto. Drsenje po kristalni snežni podlagi me polni z impulzi, ki mi niso znani. Poskusiti to opisati je kot devici opisati seks. Bliskovito se prebijam skozi svet serakov. Strmina je malo popustila, kar mi vlije novih moči. Povečal se mi je manevrski prostor. Hitro prismočam do drugega višinskega tabora, kjer imam postanek. S Primožem pospraviva tabor in s komično počasnimi gibi »nabaševa« nahrbtnika.

Čaka me še 1000 višinskih metrov spusta do snežne meje. Sneg se spreminja iz zavoja v zavoj. Želja, da bi

se tu na belih valovih ustavil čas, je vedno večja. Še preden pa se te želje zavem, sem na zadnjem snežnem grebenu. Pogled mi še zadnjič uide na zavoje, tja, kjer besedi »bela opojnost« resnično nista zgolj fraza.

Do baze je še pet ur hoje, ki zame ni zanimiva. Malo se ujemim, ko čutim, da ni več smuči na nogah. Tla postajajo vse trša. Želim si le čimprejšnji počitek, ker me iz ure v uro zmanjkuje.

Po 21 urah prideva s Primožem v bazo. Energije je le toliko, da si čestitamo in že pademo v sanje — morda za naslednji podvig.

ŠE EN POGLED NA ŠESTTISOČAK MERA PEAK

DRUGO LICE HIMALAJSKE ODPRAVE

PRIMOŽ LAJEVEC

Srce je nekam neobičajno hitro bilo, ko sem s tresočim se glasom napol nehote izjavil: »Jaz bi šel tudi zraven, če nimate nič proti.« V Himalajo, Nepal, sveto deželo alpinistov in njim podobnih, po mnenju doma čemeče večine nekoliko mahnjениh glavo na prodaj nosečih čudakov. V deželo, o kateri sem doslej le bral v knjigah. V deželo, ki te kot časovni stroj prestavi stoletja v preteklost. Tja, kjer se, kot sem mislil 15 let in mislim tudi danes, cedita mleko in med in se preko ledenih kock najvišjih vrhov sveta natakata v moderno prazna srca. V Himalajo torej.

Kolesje organizacije je steklo, treningi tudi in kar naenkrat sem sopol skozi šavje vsake vrste mrazu, vetru in težavam naproti. Vreme je bilo kislo, in to tako zelo, da so se od njega skisali tudi moji (naši) svetli in sladki načrti. Adijo, stene, adijo, plezanje, adijo, naslovi v časopisih! Pestile so me še prebavne težave in marsikatera od doma prinešena predstava o himalajski odpravi je klavрно končala kot iz neudobnega čepenja izhajajoča nečednost za kakšnim šotorom ob poti. Žalostno, žalostno!

Pa vendar me je vsak dan težav in črnogledosti pripeljal bližje gori, ki je sem in tja sramežljivo pokazala svoj vrh nekje nad oblaki, tako visoko, da je stiskalo pri srcu in k sreči tudi kje drugje, kar je zagotovo pripomoglo k zdravljenju takšnih in drugačnih neprijetnosti in k temu, da sem na večni led stopil čil, zdrav in močan kot čreda jakov. Vreme se je popravljalo iz dneva v dan, hvala Bogu, saj sem bil iz dneva v dan tudi višje in imel že s tem v zvezi dovolj preglavic. Enkrat je bilo res hudo in če ne bi bivoli ponoči prenehali teptati ubogih, bolečih in že tako ne preobilnih možganov v moji glavi in zdirjali v dolino prežat na kakšne prepitate ponočnjakarje, bi v dolino zdirjal jaz in o vrhu ne bi hotel nič več slišati, pač pa bi poslušal glasbo in postal uslužbenec. Na srečo pa je bil glavobol premagan in sem tako dobil priložnost, da si pridiham zadnje metre na vrh gore s pošastno lepim razgledom na Čo Oju, Everest, Lotse, Makalu in Kangčendzengo, na vrh gore, ki se imenuje

Veselo po planinah

ZVONKO ČEMAŽAR

*V Robanov kot,
kjer je doma življenje,
me vabi pot
in silno hrepenenje.
Tu vse trave
kot mehke so preproge
in vsi ljudje
veselo tu žive.*

*Iz Logarske
doline slap odmeva,
tam Rinka je,
Savinja tam izvira.
Z menoj, dekle,
po travnatih preprogah,
z menoj v gore,
tja vabi me srce!*

*Se koscev smeh
tam sliši po planinah,
njih žar v očeh
omamlja po strminah.
Tu je lepo,
zelene so preproge,
tu mimo bo
šla naj'na pot v goro.*

*Jaz vem, dekle,
za čudovite jase,
kjer z rožami
nebo in sonce igra se.
Pokazal kraj
ti bom na Korošici,
kjer moj je raj,
ki brani mi nazaj.*

Severozahodna stena Mera Peaka — vrh je majhna bradavička

Mera in je bila kljub temu, da je predstavljala le rezervni cilj (in še to le stena, ki se je sploh nisem dotaknil), na neki način uresničitev dolgoletnih sanj in je morda (za to zmolim ducat očenašev) šele začetek nečesa veličastno lepega...

Na Mera Peak (6654 m) so se jeseni '96 v okviru odprave Črnuškega AO povzpeli povzpelniki **Ksenija Tenze**, **Aleš Lončarič** in **Primož Lajvec**. Aleš je z vrha tudi smučal (verjetno prvenstvena smer). Ostala

dva člana, **Mirč Celarc** in **Robi Jere**, sta odnehala, prvi zaradi boleznin in drugi zaradi ozeblin, ki jih je staknil na približno 6000 metrih. Zahtevnejše cilje — prvenstvena na Kussum Kanguru ali v zahodni steni Mere — je žal preprečilo nestabilno vreme in obilica novega snega. Odpravo so podprli Meblo, Protokolarni servis Brdo, Nova KBM, Špac, Gospodarski forum MKD, ŠOU, KD net, Talum, Mavrica, Dynastar, ASA Naklo, Brico, Lek, SNS, SDSS, Smelt, Viva in trgovina Annapurna. Vsem se najlepše zahvaljujemo.

ČLOVEK, KI JE PO BOLEZNI V GORAH NAŠEL ZDRAVILA

NENO IN »NJEGOVA« KOČA NA DOBRČI

IVANKA KOROŠEC

Kostanjevčeva koča stoji pol ure hoda pod vrhom Dobrče na oblištini čistini, ki se imenuje Na kresu. Baje so tod kurili kresove ob turških vpadih. Nekoč je bila koča v zasebni lasti, leta 1952 jo je prevzelo PD Tržič in jo imenovalo po tržiškem planincu **Ladislavu Kostanjevcu**, ki se je smrtno ponesrečil pod Storžičem. Koča je septembra 1974 pogorela in v naslednjih štirih letih so postavili novo.

Oskrbnik koče je **Neno Palavestrič**, ki je aprila praznoval svoj 52. rojstni dan. Zgodaj zjutraj na gori še ni bilo posebnega prometa, zato je rad privolil v pogovor.

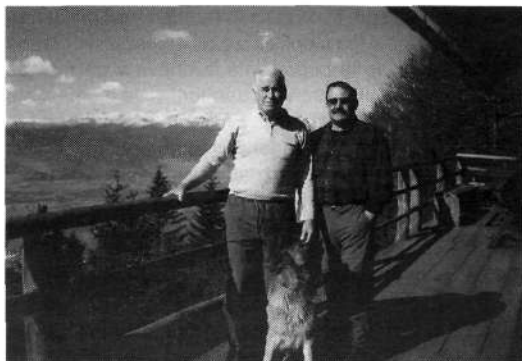
Bil je direktor Tapetništva v Radovljici. Pred sedmimi leti je nenadoma kot strela z jasnega treščilo vanj — zbolel je na glasilkah, diagnoza je bila taka, da človek kar oledeni. V takih življenjskih preizkušnjah se človek znajde prav na robu mogočega. Prestal je operacijo, bil upokojen in se potem odločil, da postane oskrbnik koče na Dobrči, ki so ga prav tedaj iskali. Zdaj že šest let večino leta domuje na tej prijazni gori. Pred nedavnim mu je zdravnik na kontroli dejal, da si je izbral najboljši možen način rehabilitacije: ves čas je namreč na svežem zraku, nič manj pa ni pomembno, da je v stiku z ljudmi, saj človeka to drži v srčki življenja.

Koča je odprta kot večina drugih: od 15. junija do 15. septembra ves čas, v preostalem delu leta ob vikendih in praznikih.

Neno je oskrbnik, kuhar, natak, čistilec, vzdrževalec, nabavni — vse v eni osebi. Občasno mu v gneči, zlasti v poletnih mesecih, pomaga **Miha Koman** iz Radovljice, sicer pa zmore vse sam.

Najbolj me je zanimalo, kako mu gre kuharija od rok.

Neno, pomočnik Miha in Kala

»To ni nobena umetnost. Večji problem je le zadeti pravo število obrokov. Treba se je znajti in se ravnati po občutku in izkušnjah. Koča namreč ni na taki višini, niti ni tako oddaljena od doline, da bi planinci tu na veliko naročali jedila. Ponavadi prodam 25 malic. Enolončnica z mesom stane 500 tolarjev, cenik določa PD Tržič in je v okviru drugih srednjegorskih postojank.«

Do leta 1989 so hrano in druge potrebščine nosili iz doline, potem pa je Gozdno gospodarstvo podaljšalo cesto, tako da je bilo do kočice le pol ure hoje, kasneje pa je bila narejena še cesta za traktorsko vleko do planšarije, ki leži takoj za vzpetnico za kočico. Z oskrbo zdaj res ni nikakršnih problemov. Za razsvetljavo kočice uporablja agregat, izkorišča pa tudi sončno energijo — v kuhinji, kar se zelo dobro obnese.

»Koča ima 6 sob in 22 ležišč. V kuhinji je klasičen štedilnik in pomivalno korito. Kočo ogrevamo s kmečko pečjo, v gostilniškem delu je 6 miz, zunaj pa je več miz in klopi in če je lepo vreme, je prekrasen razgled. Povprečno jo obiše okoli 5000 ljudi na leto. V prvih treh mesecih je bilo 800 obiskovalcev. Nočitev je samo 100 — za primerjavo: Robleke jih ima približno 300. Planinci, ki nameravajo prespati, imajo skoraj vsi s seboj rjuhe ali spalne vreče, kar se pri ceni upošteva s 25-odstotnim popustom. Rjuhe nosim v čistilnico, saj v koči ni pralnega stroja in tudi ne hladilnika. Meso je vedno sveže, zato so tudi obroki vedno sveže pripravljene. Z oskrbo nimam problemov. S PD Tržič imamo dobre odnose; predsednik je **Ivo Bergant**, ki je obenem tudi gospodar kočice,« je povedal Neno.

Za novo leto je v tej planinski koči silvestrovalo 27 ljudi, skoraj vsi so bili študentje. Sicer pa je včasih ob koncu tedna pozimi slab obisk. Neno vseeno pride, dve uri gazi po snegu, zakuriti mora v peč, naposled pa proda le pet čajev...

»Plačan sem od prometa, hrana pa je v moji režiji. Prodajam tudi razglednice, poleti pa tudi različne zemljevide. V koči je radijska postaja za povezavo z dolino; nekoč so že reševali ponesrečenega padalca.«

Na Dobrči raste veliko gorskih rož (gorska resa, materina dušica, šentjanževka, srčna moč, dobra misel...). Neno pozna vse te rože, ve za njihova rastišča, jih nabira, suši in uporablja za čaje. Poleti postreže svojim gostom tudi s kislim mlekom, ki ga dobi na bližnji planšariji.

Do kočice je več pristopov: iz Tržiča, iz Begunj po podgorski cesti v Zadnjo vas, iz Drage... Transverzala pelje od Kostanjevčeve kočice na planino Preval in od tam naprej na Begunjsčico.

Neno je obhodil celotno transverzalo, zdaj, ko je uspešno premagal zahrbtno bolezen, pa si je v gorah našel svoj novi slog življenja. Ima družino, ženo, hčerko in sina, a ti raje ostajajo v dolini; nad Dobrčo se niso navdušili, kot se je Neno. Nikoli pa ni sam, saj mu družbo dela njegova zvesta dolgodlaka psica Kala.

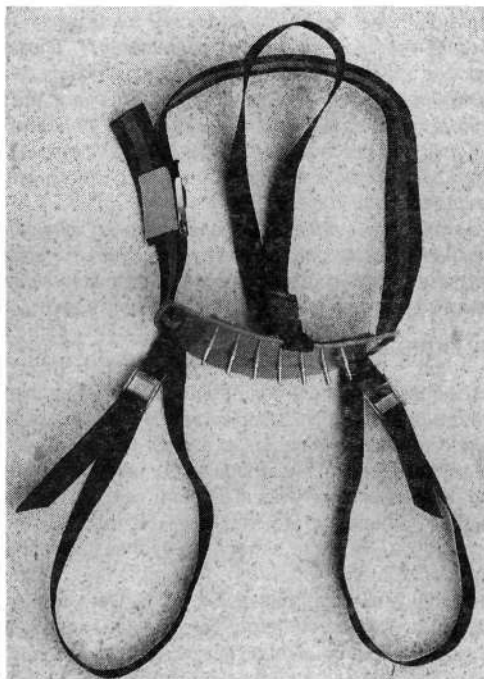
Neno, njegov pomočnik Miha in Kala so se na leseni verandi postavili za spominski posnetek. Radovljiska kotlina je ležala spodaj, nad Deželo pa je obkrožen z belimi puhastimi oblaki kraljeval Triglav.

Varnostni pas proti zdrsom

Ko človek prebira knjigo **Pavleta Šegule** Nevarnosti v gorah, lahko iz njene bogate vsebine spozna, kakšne nevarnosti preže na planince, ki so neprimerno opremljeni ali pa nepoučeni o uporabi različnih planinskih pripomočkov, ki ob pravilni uporabi preprečujejo številne nezgode v gorah.

V tej knjigi je med drugim zapisano, da je največ nezgod na strmih snežiščih, najsibo pozimi, še več pa v poletnih mesecih, ko so množice planincev na številnih izletih oziroma pohodih po visokogorju.

V poglavju te knjige, kjer avtor obširno opisuje rabo cepina, palic in derez (stran 133—142), se bralec lahko pouči o rabi cepina na strmih snežiščih v primeru zdrs.

To je varnostni pas proti zdrsom.

Bralce Planinskega vestnika obveščamo, da je **Alojz Tomazin** iz Kopra razvil učinkovit varnostni pas proti zdrsom oziroma nevarnim drsenjem po zdrslih.

Pravilna in učinkovita raba cepina je odvisna od pogostne vadbe na snežnih strminah, medtem ko je varnostni pas enostavnejši, kar zaveda uporabljanje. Pri zdrs in padcu se je potrebno le prevreči na trebuh — ta pas se namreč nosi pripet okoli pasu — in kovinske bodice na prednji strani pasu se pod težo planinca zapicijo v trdo snežišče in drsenje se prav kmalu ustavi.

Cepin bo še vedno potreben vsakemu pohodniku že zaradi sekanja stopov v snežnih pobočjih, skupaj z varnostnim pasom pa je še toliko bolj učinkovit pri nevarnih zdrslih.

Če koga od bralcev Planinskega vestnika zanima omenjeni varnostni pas, naj se obrne na g. Alojza Tomazina v Kopru, Pobeška cesta 12, ali na telefon 066-33 626 ali 066-34 667.

Lado Cvetko

ANDI — BELI VRHOVI ZELENE CELINE

TINE MIHELIČ

V založbi Didakta je te dni izšla potopisna knjiga slovenskega gornika po duši in glasbenika po poklicu Tineta Miheliča »Andi«, ki ji je avtor dal podnaslov »Beli vrhovi zelene celine«. To je hkrati kronika slovenskega andinizma, saj se knjižna zgodba začne leta 1964, ko so se Slovenci, med njimi tudi avtor knjige, prvič odpravili v to pogorje, v bolivijsko Cordillero Real. Potopisnemu delu je avtor dodal še poglavje, ki je nekakšen vodniček, informativni del torej; ta vsebuje tudi pregled pomembnejših andskih vzponov, ki so jih opravili slovenski plezalci. Sicer pa je Tine Mihelič kronološko opisal svoja doživetja v Andih, ki jih je med letoma 1964 in 1995 obiskal petkrat. Pri teh opisih ne gre le za gorniška in plezalska doživetja, kajti knjiga vsebuje tudi kakšen zapis o deželi, njeni slavni zgodovini in njenih ljudeh.

Z dovoljenjem avtorja objavljamo nekoliko skrajšano poglavje »Beli kristal Alpamayo«, v katerem ljubitelj lepega v glasbi in gorah Tine Mihelič opisuje skupni vzpon s hčerko na to lepoticco med gorami. (Op. ur.)

BELI KRISTAL ALPAMAYO

V šestdesetih, tja do srede sedemdesetih let, je bila v svetu alpinizma najiminitnejša revija nemški Alpinismus. Kdor je v tistih časih kot alpinist dal kaj nase, je neutrudno prebiral kozmopolitsko usmerjeno, res bogato in kvalitetno revijo. Tudi sam sem bil vseskož naročnik, bralec in, prosim, nekaj let celo dopisnik Alpinismusa. Revija je nenehno presenečala bralce z domiselnimi akcijami in anketami. Ena najbolj odmevnih je bila izbor najlepše gore na svetu. Številno bralstvo z vsega sveta je pošiljalo predloge in tudi jaz se nisem mogel upreti skušnjavi. Zaljubljen v domače Julijce sem zalepil v kuverto svojega favorita — in brez prevelikega razočaranja spoznal, da v paradi slavnih svetovnih lepotev s svojim velikemu svetu komaj znanim Špikom pač ne bom mogel prodreti. No, anketa je kot svetovnega gorskega lepota številka ena ustoličila perujski ledeni kristal Alpamayo. Špik je dobil en sam, seveda moj glas.

Ne bom rekel, da sem takrat prvič slišal za Alpamayo in videl njegovo res neprekosljivo podobo, vendar se mi je prelepa gora na poseben način usidrala v zavest. Ker mi je estetsko vrednotenje gorskega sveta vedno pomenilo najvišji kriterij, mi je od tistega trenutka dalje Alpamayo pomenil nekaj več. O, saj sem ga pravzaprav že dolgo poznal, če ne drugače, pa tako, da sem kar trikrat splezal na njegovega skromnejšega bolivijskega soimenjaka. Tudi leta 1975, ko smo z akademici naskakovali nesrečni Chacararaju, je slavna gora stopila predme. Že na letališču v Limi smo srečali veselo družino italijanskih plezalcev, ki so izjavili, da gredo

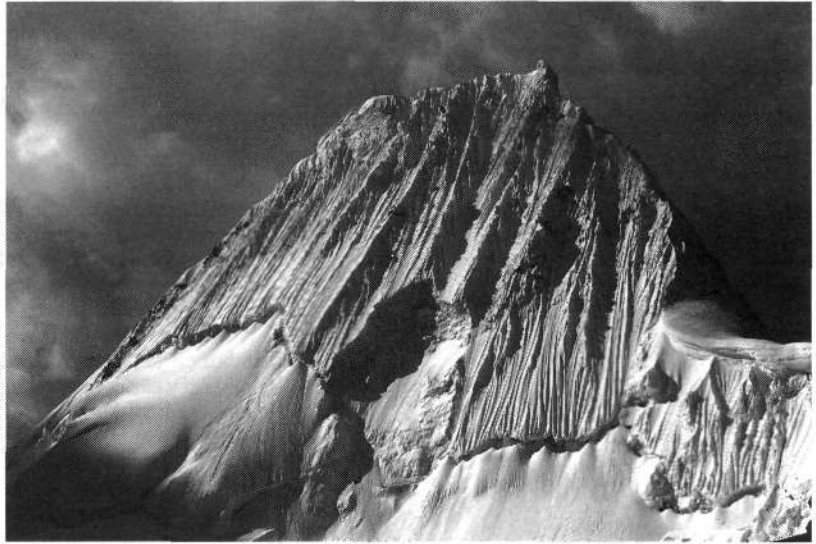
na Alpamayo. Šele kasneje sem ugotovil, da je šla mimo nas odprava, ki je pod vodstvom takrat znamenitega Casimira Ferrarija preplezala novo smer v jugozahodni steni Alpamaya. Nepozabni razgled s Pisca mi je dal še dodatne impulze, in korak za korakom se mi je gorska lepoticca vsesavala v zavest. Ali se je torej čuditi, da sva si s Tino leta 1986 postavila za glavni cilj prav najlepšo goro na svetu! V Huarazu vidiš v vsaki izložbi podobo idealnega ledenega kristala s podpisom: Alpamayo — Montaña mas hermosa de la Tierra. Vsak alpinist mora vsekakor priznati, da celo ime gore zveni tako melodično in vabljivo. No, če nekoliko bolj pobrskaš po kečuanskem slovarju, te čaka razočaranje: Alpamayo pomeni namreč Blatna reka — goro so Indijanci poimenovali po nepomembnem potoku nekje ob vznožju.

Po višini Alpamayo (5947 m) sploh ne spada med andske prvake, je pa vendarle izredno mogočna gora, saj se vzpenja iznad globoko zarezanih znožij. Stoji namreč v severnem delu Blance, kjer je nadmorska višina dolin mnogo nižja kakor na jugu. Težko dostopna gorska lepoticca se je dolgo otepala snubcev in se pustila osvojiti med zadnjimi velikimi vrhovi. Prvi pristopi so sledili severnemu grebenu, ki pa je tako od rok, da terja vzpon mnogo časa in pravo ekspedicijo. Prav od severa se gora kaže s svojo najslavnejšo podobo plemenito oblikovanega kristala. Šele mnogo kasneje so priplezali na goro tudi od juga ali zahoda, tam je pristop po dolini Santa Cruz mnogo ugodnejši. V te stene smo se ponosno vpisali tudi Slovenci: leta 1979 so gorenjski plezalci preplezali pomembno, zahtevno Kranjsko smer v jugovzhodni steni Alpamaya. Kot današnji običajni pristop pa se je uveljavila že omenjena Ferrarjeva smer v jugozahodni steni. Prav to sva vzela na muho tudi midva s Tino.

Po bleščečem paronskem tednu nisva takoj navalila na Alpamayo: desert pride na vrsto pač prav na koncu. Tako smo si skupaj s Tonetom in dvema primorskima dekletoma, Natašo in Sonjo, privoščili štiridnevno turo v gorski svet nad dolino Cojup.

Potem je prišel čas za gorniški vrhunec najine perujske odprave 1986. S Tino sva se čutila močna in izurjena ter povsem sposobna, da se pomeriva s težko goro.

Dolini Paron in Santa Cruz sta sosedni in imata isto izhodišče. Tako sva se s Tino znova znašla v priljubljenem Carazu in prenočila v hotelu Suiza peruana, ki potrjuje oznako občudovalcev doline Sante in njenih gora kot perujske Švice. Po izdatnem zajtrku v dobro znani gostilni Pariz sva si izborila mesto na prenatpanem collectivu za Cashapampo. Collectivo je perujska specialiteta. To je najcenejša oblika javnega prevoza, običajno poteka na razmajanih tovornjakih, na katere se zbaše neverjetna množica ljudi, prtlljage, pa tudi spremljajočih domačih živali. Tako sva se s Tino pripeljala v Cashapampo.

Ledeni kristal Alpayayo
(5947 m) Foto: Klemen Mali

To je neverjetno prijazna indijanska vasica, ki kljub višini 3000 metrim bolj pripada dolini kakor goram. Rdečepolti domačini sprejemajo radovedne gringe naklonjeno — ampak vendarle jih skušajo ob vsaki priložnosti malce obrati. Vendar, ali je kje na svetu drugače? S Tino sva takoj morala pristati na prvo korekturo načrta, saj tisti dan ni bilo mogoče zapustiti Cashapampe. Pristop k znožju Alpayaya namreč traja dva dni, in najeti sva morala arriera s tovornim živinčetom. Arrieri pa štartajo le zjutraj. Tako sva ta dan pač ostala v Cashapampi.

Zjutraj naju je mladi arriero Angel zarana vrgel iz jasli. Poslovala sva se od prijateljev, najina nahrbtnika pa sta romala na hrbet dolgouhega sivčka. Burro (osel) je bil na pogled kaj zanikn, a je junaško in z zvišenim prezirom v pogledu opravil tlako, ki je bila očitno njegova življenjska usoda. Dolina Santa Cruz je neznansko dolga. Nad Cashapampo se kaki dve uri hoda strmo vzpenja, tu še oblikovana v ozko sotesko, kjer se pot prebela skozi pravcato džunglo. Više gori se dolina zravna in razširi v ledeniški U. Sprva se na poti nič ne dogaja: gora ni videti, brezkončna hoja se spreminja v avtomatsko prestavljanje nog. Toda pazil! Če preveč »zasanjaš«, se mimogrede znajdeš zunaj varne steze in plosko dno doline se marsikje spremeni v izdajalsko močvirje. Prekriva ga mah distichia, ki tvori na pogled čvrste otoke. Brez pomisleka stopiš na zelen otoček — in se znajdeš do kolen v blatni brozgi. Jezno odčofotaš na varni breg in sedeš v travo. Auuu! Bilke so ostre kot žebli in preklinjaje odskočiš s fakirskega sedeža. Prisegel bi, da si v burrovem pogledu prepoznal privoščljiv posmeh. No, pa spet pot pod noge.

Naša mala karavana je kljub občasnim težavam nezadržno napredovala proti goram. Dolgočasni pohod so tu in tam popestrile planšarije pa srečanja s trekerji in ožganimi andinisti. Dve jezeri sta nekoliko poživila turbo svino, kajti vreme je bilo pusto, vrhovi so bili zaviti v težke oblake. Občasno je celo malo pokapljal.

Nad jezerom Jatuncocha smo se naposled znašli v slikovitem svetu visokih gora. Nižinska vegetacija se je umaknila, pod nogami so se zasvetili dobro znani cvetovi nizkostebelega regrata, sinji grmiči lupinusov pa so se tako razbohotili, da so pomenili resno oviro med hojo. Najin arriero, ki je bil seveda plačan na uro, ne pa na kilometre, je kmalu nad jezerom pričel jadikovati in terjati takojšnje prenočevanje. Najin taktični načrt, ki je bil že tako in tako v zamudi, pa je zahteval, da pridemo tisti dan čim dalje. Pogajanja bi bila seveda neuspešna, če ne bi gazda (jaz) potegnil iz rokava aduta, ki običajno premaga vse tovrstne težave — denar. Tako smo korakali skozi neskončno dolino prav do teme in dosegli načrtovano mesto — iztek stranske doline Arhuaycoche, ki pelje k znožju Alpayaya. Arriera sva crkljala na vso moč, skuhalo sva mu gala večerjo in posebej za gospoda postavila šotor, gringpa pa sta spala pod milim nebom. Potem smo vsi skupaj navlekli velik kup kurjave in čez noč dežurali ob ognju. Arriero je namreč pojasnil, da je osel za pumo največja specialiteta. Res nama je čez dan pokazal nekaj dokazov: našo pot so tu in tam zaznamovala obeljena okostja nesrečnih dolgouhcev. Ko smo že dremali, je nenadoma zrastle iz teme nekaj postav. Razbojnik, senderosi? Hvala bogu, ne. Bili so Angelovi kolegi iz sosednjega tabora, ki so najinega arriera povabili na nočni ribolov. S Tino sva prevzela varstvo burra in napeto strmela v temo, kdaj se bo pojavil par žarečih oči. No, na koncu ni bilo ne pume, ne postrvi in nič kaj dobro razpoloženi smo pospali.

Jutro pa nas je zelo ohrabilo. Kot je v Andih navada, je vse žarelo. Včerajšnja sivina je bila pozabljena in strmé sva s Tino uživala enega najlepših andskih razgledov. Zatrep doline Santa Cruz je med največjih. Naš tabor je stal sredi bleščéčega gorskega venca. Na južni strani je bil neprekosljivi zvezdnik dolgega grebena znova Artesonraju. Ta gora napravi najlepši vtis, od koder koli jo gledaš! Tudi najin Nevado Paron je kazal 259

Ob vznožju Andov

Foto: Tine Mihelič

na to stran drzno podoba: zgornji del najine pristopne smeri sva opazovala v profilu in bila sva kar ponosna. Nevado Caraz pa je od severa grozljiva gora, ki jo zaznamujejo kaotične granitne stene in ledeni podori. Prvi vzpon je bil izveden prav iz doline Santa Cruz, žal pa ima gora na vesti tragedijo: prvopristopnika, Italijana **Loss** in **Marchiodi**, sta se na sestopu smrtno ponesrečila. Severna veriga kaže semkaj seveda svoj ledeni obraz, v njem prepoznaš nekaj andskih prvakov. Ob slavnem Alpamayu, ki ga iz zatrepa pravzaprav komaj opaziš, se košatita šesttisočaka Quitaraju in štirivršna Pucajirca. Ledena gradova himalajskih dimenzij sta res mogočna, vendar ju kar nekako zasenci nekoliko nižji Taulliraju (5830 m). Granitna katedrala grozljivo strmih oblik spada med najtežje dostopne andske ostrice. (Taulliraju šteje ob Chacaraju in Huantsanu med glavne andske trofeje slavnega **Lionela Terraya**.) Kaj ima robata gora skupnega z nežno, sinjo cvetico, vedo le domačini. Taulli (kečua) pomeni namreč lupinus.

Krenili smo zarana in šele tu sva s Tino začutila, da greva na Alpamayo. Dotlej dolgočasna hoja je postala alpska in nesrečni burro je s težavo lovil ravnotežje na kamniti strmini. Dolino Arhuay prerasča krasen quisarjev gozd in pogled na bleščeče ledene stene skozi slikovito zvrtničene krošnje je bil enkrat. Do baznega tabora v zatrepu smo potrebovali tri ure in naleteli na zdušje nekakšnega Babilona. Z Angelom smo se razšli

kot stari prijatelji, ubogi burro pa je moral ob vračanju v domači hlev opraviti še eno tlako — tokrat pa res krivično. Po pogodbi sem namreč plačal arriero vso pot, torej tudi vrnitev. Dolgouhčev zaslužni sprehod je propadel, saj je v Alpamayevi bazi prežalo nanj kar nekaj povsem izčrpanih gringov. Pretkani zaslužkar Angel se v taboru ni zadržal več kakor četrto ure. La vida del burro es muy difícil.

Tudi midva se nisva dolgo zadrževala. Najin načrt je bil napet do skrajnosti. Upravičeno računajoč na izvrstno kondicijo sva se hotela še istega dne vzpeti do višinskega tabora, od koder bova naslednji dan naskočila sam vrh. Seveda pa je bilo treba pripraviti izdatno kosilo in skuhati sva si ga morala na butanu, saj je množica naskakovalcev belega kristala pokurila vse, kar je bilo v bližini gorljivega. No, pripomniti moram, da andinisti zaradi kuhe v naravi ne delamo škode, saj uporabljamo le suhljad. V taboru pod Alpamajem sva videla, kaj je cena slave, vendar se nisva smela pritoževati, saj sva tudi sama prišla semkaj kot častilca superlativov. Masovka naju je sicer nekoliko razočarala, vendar so se stvari kasneje razvijale čisto drugače: bolj ko sva se bližala vrhu, manj gneče je bilo. Alpamayo je pač selektivna gora, ki na vrh ne spusti vsakogar.

Gledalcu iz baze kaže lepotec prav malo čarov. Nasršeni vrh zaradi popačene perspektive komaj opaziš v kaosu dramatično razbrazdanih ledenih sten. Nad zatrepom te najprej čaka visoka kamnita strmina, kjer pa lajša hojo dobro shojena pot. Zgoraj stopiš, kam pa drugam kot na moreno, nepogrešljivo znaniško ledenih višav. No, Alpamayev južni ledenik je strm in kratek, taka pa je tudi morena. Dve uri hoda nad taborom sva stopila na ledenik, ki ga kot ponavadi obrobajo prostrane granitne plošče. Tam je beli kristal počasi pričel dobivati obliko. Nad nama je bila jugovzhodna stena, najmanj značilen, a najbolj divji obraz slavne gore. V steni ne opaziš metra gladke površine, vse je zverženo v čuden kaos ledenih gob, ki navidez kljubujoč zakonom fizike vise nad vrtoglavo strmimi žlebovi. Zgoraj obrobja steno strašljiv niz ledenih koral. Najine stene še ni bilo videti. Kaj, če naju čaka kaj podobnega? Zaskrbljena in nestrpna sva vijugala po ledeniku, sledeč dobri gazi. Dvestometerska strmina pod južnim sedlom je bila zadnja preizkušnja napornega dne in opravila sva jo hlastaje, saj sva gorela od radovednosti. Potem sva stopila na prostrano sedlo in omahnila na nahrbtnika. Pa ne le od utrujenosti. Pred nama je stala gora najinih sanj v svoji najlepši podobi.

Jugozahodni obraz Alpamaya predstavlja povsem ledena stena, ki še najbolj spominja na — harmoniko, bolj prozaične na radiator, mene pa na mojo bohinjko Lepo špico, vendar gledano s trentске strani. V steni se v enaki razdalji vrsti niz ledenih žlebov, ki so značilnost osojnih andskih sten. Ostri vršni greben je začuda brez opasti. Znožje ostro prereže dolga krajna poč, pod njo pa se vrtoglava naklonjena stene izdatno zmanjša in pobočje se v valovitih gubah polagoma prelije v ledenik. (Žal se je prelestna podoba stene nekaj let zatem povsem spremenila, saj jo je močno izkazal

velikanski ledeni odlom.) S Tino sva stopila na južno sedlo v poznem popoldnevu. Vreme ni bilo povsem čisto in gore so delno prekrivale svetle zavesе. Te so se vrtinčile, zginevale in se znova pojavljale kje drugje. Tako sva si goro ogledala postopno. Zdelo se nama je, da prisostvujeva plesu sedmih tancic kake inkovske princese. Megleni kosmi so se najraje zavlekli v ledene jarke in stena je bila zato neverjetno plastična, saj so strmi razi žareli v soncu, ki je že dobivalo večerni škrlat. Ko nama je estetsko dovršeni prizor nekako uspelo analizirati tudi z očmi plezalca, naju je nekoliko zaskrbelo. Vendar se steni nisva dala prestrašiti. Upoštevaajoč znamenito in veljavno Comicijevo načelo »ma ga moraš provare« sva odložila skrbi na jutri pa se lotila šotora ter kalorij. V primeri s campo base je bila tu gori prava samota. Družina Američanov je taborila tik pod sedlom, midva pa sva se hotela še bolj približati gori in sva si izbrala prostor na ravnici tik nad ledenikom, ki se izpod Alpamaya spušča v neznano zahodno dolino. Že v temi so prisopihali štirje veseli mladci in se nastanili tri metre od naju. Takoj smo ugotovili, da so sedstvo ni naključno: bili so iz Beljaka. Najin šotor je bil zanič in prenočevanje v snegu je bilo kaj neprijetno. Komaj sva čakala jutra.

Dočakala sva ga visoko v gori, vstala pa že mnogo prej. Noč nama je nudila komaj kaj spanja in odhod na turo je pomenil pravo sprostitev. Oba sva se zavedala, da imava pred seboj velik dan, in v pripravah na turo je bilo nekaj slovesnega. Noč je bila ledena in že prejšnji večer pripravljani čaj je bil dragocena olajšava. Nobena zvezda ni manjkala in veselila sva se prihajajočega dneva. Dereze so zaškrtale v zmrzni snegu še v trdi temi, zapleteno sled med razpokami sta nama pomagali iskati čelni svetilki. Veličastno goro nad seboj sva bolj čutila kakor videla. Njeno strmino je ponazarjala črta, onstran katere ni bilo več zvezd. Ta črta je bila zelo visoko na nebu. Ne vem, kako naj to pojasnim, vendar sta se oče in hči podala na najtežjo skupno gorniško preizkušnjo v življenju povsem brez strahu. Zaupala sva drug drugemu, pa tudi gori. Verjela sva v nikoli dokazano teorijo o vračanju ljubezni. Miheliči gora nismo nikoli osvajali, v njihov objem nas je gnala ljubezen. Ledeni kristal Alpamaya nama jo je s Tino vrnil v kar največji meri.

Do krajne počti je dobro uro hoda, ki še ne zasluži oznake plezanje. Ferrarijeva smer, ki sva se je lotila tako kot večina navez, teče po ledenem žlebu tik levo od vpadnice vrha in je, tako kot vse druge smeri, neizprosna dirētisima. Smer je bila leta 1986 v modi predvsem zato, ker je imela med vsemi najlažje prehodno krajno poč. Sicer pa je naklonina in težavnost smeri jugozahodne stene Alpamaya povsem enaka. Strmina je neizprosna in znaša okroglih, neprekinjenih 60 stopinj. Že ob pristopu čez znožna pobočja sva opazovala pred seboj šest kresničk, ki so se tedaj spreminile v temne pikice. Medtem se je namreč zdanilo. Mrzlo jutro pa nas žal ni razveselilo z običajnim andskim bleskom, temveč je ohladilo naše navdušenje s temnimi oblaki, ki so pošiljali svoje kosme globoko v steno. Vedela sva, da bo temna gmota prevladala. Tudi

najlažja krajna poč se je trdo upirala in najini predhodniki so dolgo s cepini mikastili ledeno žmulo. Skrivaje se pred izstrelki sva se s Tino naposed zatekla v ledeno kamrico. Plezalci nad nama so se v urejenem zaporedju razvrstili v steni in ni kazalo več odlašati. Tedaj pa je švignila nezdol izpod naju temna senca — Tinina rokavica. Nezgoda je zadržala najin vzpon skoraj za celo uro — tako daleč se je odkotali nepogrešljivi del opreme.

Potem pa se je, še vedno v skrepenem molku ledenega jutra, pričelo eno najlepših in največjastnejših plezanj mojega življenja. Ne štejem se med močnega ledu, vendar sva se s Tino v steni Alpamaya dobro držala. Moja teorija o vzajemni ljubezni je držala kot pribita in gora nama je spoštovanje nagradila z idealnimi lednimi razmerami. Že v žmuli nad krajno počjo sem začutil, da ledni orodij prijemljeta kot za stavo, in plezanje se je, tako kot že tolikokrat, spremenilo v vrtoglav ples nad naraščajočo praznino. Prijetno presenečen sem po štiridesetih metrih našel v ledu dva dobra klina z zanko za spust, in res se mi je odvalil kamen od srca. Močno sem se namreč bal sestopa. Če bo šlo tako naprej... In tako je tudi šlo. Vsakih štirideset metrov sva naletela na urejeno sidrišče, kar je plezanju seveda odvzelo nekaj pustolovskega obeležja. Ker nisva računala na tako udobje, sva se počutila v devetih nebesih in vrh Alpamaya, ki se nama je poprej zdel tako neznansko visoko, se je povsem približal. Tako idealno ledno plezanje sem zadnjič doživel v davnih, nepozabnih Kondorjevih dnevih in živo sem se spomnil mladeniškega plezanja s primitivno ledno tehniko na bolivijski Mali Alpamayo. Danes sva se korak za korakom prebijala čez strmine svetovnega plezalskega zvezdnika. Plezanje nama je šlo res od rok in v zadnjih raztežajih sva celo dohitela predhodnike. Takoj sva se spoprijateljila z ameriškim zakoncem, ki sta nama prijazno dovolila, da sva se vpenjala v njune varovalne kline. (Kar sram me je priznati, da sva s Tino šla na Alpamayo — brez klinov. Nedopustna lahkomišelnost se nama k sreči ni maščevala — še ena potrditev moje teorije o vzajemni ljubezni!) Ugodnost nama je prišla močno prav, kajti ravno zadnji raztežaj je bilo zelo težaven in vprašanje je, če bi nama ga bilo uspelo varno preplezati brez vmesnega varovanja. Medtem so se megle povsem zgostile in veličastni ledeni sosedi so nas zapustili. Sprva široki ledeni žleb se je z višino ožil, iz stene pa sva izstopila po nekakšnem kaminu, ki je v zadnjih metrih terjal obvladanje plezanja v povsem navpičnem ledu. Nekoliko pred poldnevom sva stopila na vrh.

Ker sva steno preplezala v tempu, kakršnega sva vajena z domačih gora, je trajalo kar nekaj časa, da sva tu gor, praktično na 6000 metrih, ulovila sapo. Kot je pri raznih srečanjih na vrhu navada, sva morala najprej opraviti protokolarni ceremonial. Ata, ki je sicer brezhibno odigral vlogo vodnika, pa se je moral sprijazniti z dejstvom, da je večino čestitk požela muchacha. No, Tini sem jih iskreno privoščil. Dejstvo, da stojim na vrhu ledenega kristala, me je tako razburkalo, da sem na previharjeni špici napravil nekaj sramotnega: prižgal sem cigareto. S tem se res ne hvalim, nepotrebni trup 261

pa sem srkal s slastjo, kakršno nudi športnim šampionom šampanjec. Oba s Tino sva čutila, da sva dosegla enega življenjskih vrhuncev, kakršni niso dani prav vsakomur. Na vrh »najlepše gore sveta« sva priplezala z lastnimi moči in sredstvi, edini najini sponzorji so bili v družinskem krogu. Na najvišji točki ostre grebenske rezi, s katere so se spuščale ledene stene v mračno brezno, je čepelo osem neznansko srečnih ljudi. Požvižgali smo se na meglo in mraz; razgleda nismo potrebovali, znali smo ga na pamet. To, kar smo želeli, nam je gora darovala.

S Korošci in Američanoma sva se pogovarjala kot s starimi prijatelji. Sosedu so se kmalu odpeljali po vrh v globino, z Američanoma pa sva se dogovorila za skupni sestop, ki se je z dvojno vrvo spremenil v rutinsko opravilo. Nenadejana sidrišča so povratek z gore tako zelo olajšala, da sva stopila pred šotor ob uri, ki je obetala možnost sestopiti vsaj do morene. Ob spominu na prejšnjo noč sva nekako potlačila utrujenost in brez

okrepčila pospravila tabor. Spodaj na ledeniku pa so naperi zadnjih dni prišli za nama in naju povsem ohromili. Z nevarno ravnodušnostjo sva se opotekala med razpokami in stopila na rešilno moreno že v temi. Popolnoma izčrpana nisva bila sposobna v granitnem kaosu poiskati skromno ravnico za šotor in sva preprosto zabivakirala. Na prvem primernem prostorčku sva dobesedno padla v spalnik in prebila strupeno mrzlo noč ob osrečujoči kurjavi spomina na veličastno doživetje. Povratek v Huaraz je trajal tri dni — tura je v celoti terjala torej kar osem dni naporov. Znano pa je, da napor, ki rodi žlahtne sadeže, človeka bogati in osrečuje. Tako sva se s Tino vrnila v Huaraz s ponosno zavestjo lastnikov velikega doživetja. Vzpon na Alpamayo je terjal poseg na meje najinih zmožnosti in prav mejne situacije nudijo največje zadoščenje. Ledeni kristal Alpamayo bo za vedno ostal zapisan v najino zavest z največjimi črkami; na njem sta oče in hči doživela najbolj zanosne dneve na skupni gorniški poti.

PODGORSKO ŽEGNANJE ONSTRAN DRŽAVNE MEJE NA NEDELJO OB VELIKEM ŠMARNU

SVETI LENART ZA OLŠEVO

MATJAŽ KMECL

Nekajkrat sem ga gledal z vrha Olševe spodaj med brezmejno temnostjo smrekovih gozdov, tik za olševsko gorsko pregrado na koroški strani: pod Kolarjevim in Pastirkovim vrhom. Samotarskega, zapredenega v lastno odgludnost in svojevrstno ljubeznivost. Tak je, sem si rekel že kar prvič, da ne more biti drugega kot sveti Lenart; še eno zavetišče, prehodni dom arestantov, izobčencev in samotnežev. Pogledal sem na zemljevid in ugotovil, da je res, da je sveti Lenart. Najbrž je blizu tudi kakšna »žegnana voda«, studenec, ki celo v sušno visokem poletju ne presahne, tako da so ga čistili že staroselci in so ga kasnejši Lenartovi varovanci samo prevzeli v verovanje. — To reč moram videti od blizu, sem sklenil. Potem sem pri Svetem Duhu v Podolševi zvedel, da je na nedeljo ob Velikem Šmarnu tam od nekaj slovesna maša s procesijo okoli cerkve, nekakšen starožiten ljudski shod, »žeganje«, za prebivalce z obeh strani meje; zadnja leta se ob tej priložnosti malo za Svetim Duhom na mejo celo postavi policist iz Solčave in s tem daje vedeti, da je meja za nekaj ur odprta.

Nisem pozabil. Oskrbnik in gospodar Koče pod Olševo, kot se zdaj uradno imenuje nekdanja karavla, mi je po telefonu potrdil, da ne bo to leto nič drugače. Z avtom sem po »razgledni cesti« priplezal do svetodušne cerkvice, pri prici našel celo markacijo in na suhljatem hrastiču od zgoraj navzdol napis »Sv. Lenart«, krenil po stezi navzgor in v resnici dohitel nekaj Podolševčanov, ki so jo v skladu s starimi običaji mahali čez. Pod veliko tablo z napisom DRŽAVNA MEJA je res tudi sedel mlad in kremenit mož postave, ki mu je krajši čas

pomagal delati vrstnik v civilu. Bolj zato, se mi je zdelo, da bi napravil primeren vtis nanj kot name, mi je pomembno pomignil za potni list. Ko pa je iz njega razbral, da sem iz Ljubljane, se je vznemel in mi je strogo povedal, da je zadeva izključno maloobmejna, pač zato, da lahko ljudje z obeh strani meje »obiskujejo verske obrede«, da drugi nimamo tu česa iskati in da je to razložil že lanskim tečnobam, ko so tudi silile čez. Seveda me lani ni bilo, da bi bil že vedel, kaj je naročil, vendar sem vljudno molčal, da ga ne bi spravil v preslabo voljo, pač pa sem mu prijazno zagotovil, da ne mislim tam čez početi nič slabega in da se čez dve uri, ko bo glavčina dogodkov mimo, zagotovo vrnem. To mi je bilo že bolj všeč in mi je izkazal celo nekoliko naklonjenosti, ki se je stopnjevala do dovoljenja za prehod in do opozorila, da pa mi znajo težiti avstrijski »grencorgani«, če me dobijo. Skomignil sem in rekel bolj sebi kot njemu: Mi bojo pač težili; kaj pa hočem, saj jih zato postavljajo na mejo, da težijo. — Njegov prijatelj me je ves čas vljudno in molče gledal, ali pa zrl vstran; za hip me je preblisknilo, kako hučo bi šele bilo, če bi tam namesto njega sedela kakšna gospodična, in sem mu zato namenil hipce hvaležnosti, da je natančno to, kar je in nič drugega.

Kakorkoli že, s hvaležnostjo sem krenil v tujino in popolnoma razumel mladega moža: dela tisto, kar mu je bilo naročeno in kar je zapisano v nekakšnih pogodbah. Za trenutek pa sem se vseeno spomnil, kako so me nekoč graničarji z Golice pod nadzorstvom velikega, nepodkupljivega psa gnali malo manj kot v zapor, ker sem se v nedeljo dopoldne »gibal v obmejnem pasu«. Saj ne, da bi moralo biti vse razpuščeno, malo psihologije pa vseeno ne bi škodovalo. Mogoče

se zdi komu noro, da kakšen Ljubljčan ne zna porabiti nedelje drugače, kot da leze v šentlenarško podolševo samo to — ob uri in dnevu, ki ju določa celo nekakšna meddržavna pogodba, ampak tudi kakšen tak se najde in najbrž ni najbolj nevaren za državno »integriteto«. Avstrijska žandarmerija je to že pogruntala, nikogar ob tisti strmi, jarkasti, zaraščeni, blatni stezi, po kateri se cedi »zegnana voda« izpod slehernega kamna, nisem srečal vse do cerkvice, pa me je na začetku široka gozdna cesta celo za kakšnih dvajset minut zapeljala proč od »uradne« smeri; šele spodaj pri opuščeni mežnariji sta za šankom slonela dva avstrijska vzdrževalca reda in miru, ki pa so ju več kot očitno mnogo bolj zanimale klobase in pivo od morebitnih kršitev meje na prehodu zgoraj. Zdela sta se mi zelo razumna moža.

Vmes je ves čas iz šentlenarske smeri nažigalo kot na fronti; če je bilo kaj tišine, se je oglašal zvon, lepo usklajeno. Ščasoma smo se romarji s slovenske strani strnili v nekakšen gosji sprevod, ki je skozi grmovje strnjeno prikorakal do množice avtomobilov in ljudi na cerkveni jasi. Ob vstopu nanjo je bilo z dobrim občutkom za diskretnost iz belo pooblahni desk postavljeno stranišče, malo naprej so pekli dvojezične klobase — enojezični so bili samo »čevapčiči« — in točili pivo; pridna gospa je s celo košaro drobnih pušeljkov kot čebelica obletavalala nove in nove prišleke in vsakega opremila z majčkenim nageljčkom in rožmarinom, pod dobro ohranjenjo, pa že »razseljeno« mežnarijo so štirje brunni možje streljali, da se je kar kadilo. Bili so ode ti v snežno bele, z rdečimi nageljni vezene predpasnike, na katerih je pisalo »Sveti Lenart, prosi za nas!« (zdelo se mi je umestno), pred seboj so imeli dvoje modernih strelnih naprav s trobljastimi nastavki, kakršne so nosile strojnice med prvo svetovno vojno, namakali so velike cevaste patrone v vodo, da se reč ne bi preveč razgrela, si tiščali zeleno vato v ušesa, eden pa je oprezal, do kod je segla maša in kdaj bo zvonar začel vleči za vrvi. Pri tisti pričji so spodnji trije užgali, da se je vse treslo; uigrano so vlekli za vrvice, predstavljali nekakšne kretnice, lovili prazne tulce in že v cev tiščali nove. Delovali so usklajeno, na poseben način ponosno, spretno, urno in, seveda, pomembno. Povprašal sem jih, kje se takšne naprave, ki niso starosvetnim možnarjem podobne v ničemer, razen da počijo, kupijo, pa so povedali, da jih je kar spodaj v Železni Kapli napravil puškarski mojster — kajpada, saj je na vsej severnokaravanski strani puškarstvo stara in izdelana obrt. Ob velikanskem kupu streliva so še dodali, da ga bodo že prihodnje leto tudi sami naredili; lažjega srca ga bodo popokali.

Laični del shoda je ob zlozljivih mizah in klopeh obde loval kranjske klobase — Krainer Würste, hrenovke — Frankfurter Würste in naddvojezične čevapčiče, zalival prestane avtomobilske napore s pivom in klepetal. Staro gospodarsko posloplje, ki je bilo tudi angažirano v gostinsko ponudbo, ni skrivalo nekdanje lepote, toda strešni šinklini (škodle) so mu že zdavnaj otožno osiveli, napadel jih je mah, zdaj so se marsikje tudi že cefrali: če jim ne bodo hitro pomagili, se bo v letu ali dveh vse

skupaj sesedlo in potem zbogom, stari lepote! Precej podobno se je kazala od blizu tudi mežnarija, za katero je še pred leti **Stanko Klinar** v vodniku po Karavankah napisal, da skriva v sebi skromno popotniško postrežbo; zdaj očitno oživi samo še enkrat letno, čeprav takrat nadvse neskrumno.

Pač pa je nad vsoto to prijazno človeško gomaznijo stal cerkveni dom svetega Lenarta kot nekakšno trdoživo in neuničljivo trajanje; z nekaj okni in vrati govori o svoji starosti in o plemeniti kmečki gotiki; **Singer** piše, da je iz 16. ali celo konca 15. stoletja; v notranjščini, ki je precej manjša, kot bi človek pričakoval po zunanjem videzu, je strop lesen, raven, kasetiran in »pomolan« z nekoliko čudaškimi, vendar ne nečednimi ornamentami. Okrog cerkve so postavili štirje priložnostni oltarčki, da bo imela procesija, ki se je sredi maše izcimila z eno samo samcato bandero iz cerkvenih vrat, svoj rep, postaje in glavo. Pobožna množica, ki je je bilo toliko, kolikor je pač prostora okoli cerkve, je z dolgim hribovskim korakom hodila za pisano sveto zastavo in molila — kadar ni ravno pel — in to po koroško lepo! — kapelski cerkveni zbor: zvečine slovensko, čeprav je bila maša trijezična — slovenska in nemška zaradi svetne in cerkvene demokracije, latinska pa bogvedi zakaj, najbrž zaradi tradicije; čeprav latinščina ni bil Kristusov jezik. Ni treba posebej govoriti, da se je zaradi takšne mnogojezičnosti in procesije maša čezmerno zavlekla; toda ljudstvo je zvesto, vztrajno in neutrudno sodelovalo, ves čas je pozvanjalo in pokalo, pa tudi necerkveni del sodelujočih je začuda vztrajno ves čas jedel in pil, ne da bi kazal kakršnihkoli znamenj utrujenosti; le nekoliko glasnejši je postajal.

Nad vsem je stala Olševa, od tod lepo in mogočno pokončna, vsenaokrog so počivala velikanska prostranstva smrekovih gozdov, mednje so bili zarežani

Pri koči tej

VINKO HROVATIČ

*Pri koči tej pod Križko tu planino
posedal vselej sem, ko zvon 'z daljave
odmeval je in veje so majave
se sklapljale z večerno že temino.*

*In v mraku tam s planine so postavle
hitele v gručah mimo me v dolino
in vse dotlej, ko zadnji fant z deklino
ni mimo šel, sem sam bil del narave.*

*Strmim in v mislih kočjo gledam:
mi daleč 'z dneva v dan nje prag postaja,
da gost ne bom v gorah, se bolj zavedam.*

*A naj, planinska kočja, ti brez kraja,
četudi jaz v dolini le posedam,
v nedrih tvojih veter še nagaja!*

številni koroški grabni, od lepenskega in remšeniškega do tistega, ki se pod Obirjem vleče proti Kortam. — Seveda ni brez televizije nič; bila je tudi tu — v podobi majhnega, vendar delavnega moštva dveh snemalcev, ki ju je vodila mlada in čedna Korošica, študentka zgodovine in teologije v Gradcu, zdaj pa na poletnih vajah iz novinarstva. Doma je bila le malo bolj spodaj, iz Bele; še iz otroških let je vedela za ljudsko pripovedko o tem, kako se je za časa turških bojev sem gor zateklo okoliško prebivalstvo, kako je turška nadloga silila za njim, kako je potem, ko so nesrečniki v hudi stiski vztrajno molili k svetemu Lenartu, nenadoma legla megla na pokrajino, kako jih je skrila, preganjavce pa je v njeni nepreglednosti prisilni vodnik pripeljal do skalnega spodmola, v katerega so potem vsi popadali. Zgodbo mi je najprej povedal in potem gospodično tudi predstavil **Slavko Mežek**, zanesenjak, ki hodi sleherni teden iz Žirovnice na naši strani v Železno Kaplo vadit različne zборе.

Če odpišem ves ta žegnanjski hrum in šum, je celotna podoba bila skladna s civilizacijo svetega Lenarta: tudi tiho sporočilo ljudske pripovedke — o zavetni samoti in varnosti lenarških krajev in zakotij in o tem, kako stari, prijazni in ljubeznivi svetnik drži roko nad vsemi nesrečniki tega sveta. Najprej pa so se sem brzkone zatekli možje, ki so bogve kako pretentali oblasti, si sneli verige in okove z nog in rok, tudi raz vrat, pobegnili, odvrkli breme prenaseljenega sveta, vse brezštevilne težave in nadloge ter si tukaj postavili streho za preostanek življenja. Kdo neki pa bi zapravljaj čas, da bi jih iskal in preganjal še tu, v tej strašni oddaljenosti! Pokorili so se za stare grehe, če so si jih res kaj nabrali, stregli potrebi po samoti in tišini, premišljevali večnost in čudni človeški vrtljak, ki so mu komaj komaj ušli, nabirali koreninice, maline in lovili živali, kuhali čaj iz žeganega studenca, zraven pa častili svetega Lenarta, da je tako zelo usmiljen z njimi. Kaj dosti več svetnih

užitkov v teh mokrih, skritih osojah skoraj ne more biti. Ob hiši rasteja sicer dve prastari, v glavnem suhi, lišajasti češnji, ki zorita nekaj skromnih koščic, odetih v rdečkasto kožico, šele zdaj, v avgustu. Ni da bi jih jedel, žganja iz njih ni moglo nastati nič, mogoče da se je dala skuhati kakšna grizasta, roznata voda kislega okusa. V senčnem kraju smo, 1300 in več metrov visoko. Češnji stojita bolj zato, da je vsaj po besedi sadje pri hiši.

Nekako blizu so mi ti daljni, neznani Lenartovi možje. — Vsake toliko se v civilizaciji oglasi in celo do velike glasnosti povzdigne misel o težavnosti življenja, ki nam je dano. **Stritar** je zelo rad ponavljal stare mislece, da se z jokom rodimo in z jokom umremo, in tudi stari Grki so se čudili, kako more nastati sploh kaj pametnega iz nas, ko pa se rodimo tam nekje med odpadno vodo in odpadno hrano. Zakaj bi se torej mučili in pehali, zakaj trudili in se silili, na koncu ne odnesemo ničesar s seboj — še slave in časti ne; te pravzaprav še najmanj! Nedaleč od tod je stara koroška modrost bukovniku prišepnila eno najlepših in najbolj modrih pesmi — o rojstvu, o tem, kako se rodimo nagi in bosí, nič si ne moremo pomagati, samo mater kličemo na pomoč! Oho, si počitam, brez filozofije! Od filozofije je ta svet bolan!

Ko se potem po cmizasti podolševski stezi vračam pod Strevčevim vrhom proti meji, dojdem prijazno in samotno maševalko, ki se tudi vrača na sončno stran: tam živi od rojstva naprej. Vse mogoče premeleja, niti opaziva ne, da na meji ni več žive policijske duše, ki bi naju morebiti povprašala za dokumente; čudiva se džipu, ki je po kozji stezi priprezal nepredstavljivo visoko. »Ta pa ni od nas,« reče, »ta ga je zadel na tomboli, drugače bi se mu ga zdelo škoda.« Sleherni stvar ima pač ceno, razen če jo dobiš zastonj. — Kar tjavendan zinem in me je še tisti hip sram »izvirnosti«: »Lepo je, lepo je tukaj, ko vsak dan gledate Radohu, Olševo, Ojstrico na drugi strani, vse te vrhove; življenje pa ni lahko, kaj?« »Čujte,« reče, »saj res ni lahko, preživi pa se koj; posebno zdaj, ko je cesta (cesta je vendar za bogpomagaj, preobjedeno pomislim), letos sem se že dvakrat peljala v Luče, mi je všeč; lepe so Luče.« Meni pa se zdijo že Luče »daleč od ponorelega sveta«. Tu v Olševi je vsaka kmetija malo v samoti in v okrilju svetega Lenarta; in še ne vedo ne, da je tako.

Malo potem, ko me moja Podolševka zapusti, se še enkrat ustavim. Škoda se mi zdi pogledov noter proti Velikemu vrhu nad Robanovim kotom, Ojstrici, Planjavi, ki jo že preplavljajo megle, na Brano in Rinke, na prosojno modrikasti prostor v Logarski dolini in Matkovem kotu, na temno globino, ki leži pod nogami do Radohe, na jasne, travnoskalnate sternali Olševe, na Hudo in Strevčevo peč in na prijazno cerkvico Svetega Duha, ki se tako zelo tišči tal, da je ne bi odnesel veter. Škoda se mi zdi, da bi prehitro odšel. Čez zrele trave in poletno cvetje nese pogled in se ob tem spomnim, da je bila tudi zaolševska cerkvica od zunaj prepasana z Lenartovim simbolom, z verigo, malce nenavadno sicer, kot bi bila narejena iz preprostih rigeljcev, in tudi samo s tistih strani, koder se vidi, pa vendar, bila je — zaprta in zaklenjena v svojo samoto.

Sonce tone

VERA PIPAL

*Sonce zahaja.
Tone za Rinke.
Dan je končan.
Le še en žarek
vrhove obsije,
a še ta žarek
hitro se skrije.
Dan je končan.
Sonce pa tone
in tiho zatone.*

*Zjutraj bo vstalo,
vas spet obsijalo.
Vrhovi mogočni —
rojen bo nov dan!*

ODKRITJE, NAD KATERIM SO STRMELI CELO DOBRI POZNAVALCI

PRESENEČENJE NA BOHORJU

JOŽE DOBNIK

Večkrat sem bil na Bohorju, zanimivem pogorju na jugu Kozjanskega. Spoznal sem ga na Zasavski planinski poti in na Poti kurirjev in vezistov NOV Slovenije. Prva ga preči po dolgem od vzhoda proti zahodu, druga od severnega do južnega vznožja. Tudi s Planinskim društvom PTT Ljubljana sem ga večkrat obiskal. V spomin so se mi vtisnili prostrani mešani gozdovi na severnih pobočjih in na temenu ter obljudene terase s samotnimi domačijami in majhnimi zaselki na južnih pobočjih. Razgleda razen proti jugu nisem poznal. Ta se odpira s Plešivca (915 m) nad planinsko kočo ter ponekod z Zasavske planinske poti proti Gradu Podsreda. Tudi najvišji vrh Veliki Javornik (1023 m) ni razgleden, čeprav je na njem majhna planota, ki pa jo obdaja gozd. S Plešivca lepo vidimo Senovško kadunjo s Senovim, Krško gričevje onkraj Save ter široko Krško polje in dolgi hrbet Gorjancev nad njim. Če je ozračje čisto, vidimo na obzorju tudi vrh Velikega Snežnika.

RAZKOŠNI RAZGLEDI

Letos pa sem na Bohorju doživel lepo presenečenje. Prvo aprilsko nedeljo smo se planinci-poštarji iz Ljubljane srečali z brežiškimi planinci na že tradicionalnem pomladanskem izletu, ko nas naši prijatelji popeljejo na hribe Spodnjega Posavja. Tokrat so nas peljali na Bohor. Kar dva polno zasedena avtobusa sta odpeljala ljubljanske planince skozi Trebnje, po Mirenski dolini in mimo Sevnice do Brestanice, kjer so nas pričakali brežiški planinci. Skupaj smo se odpeljali na Senovo; tu sta se pridružila senovška planinca Marija in Miro. Ob Dovškem potoku smo se pripeljali do izhodišča poti na Bohor. Dolga kolona okrog 150 planincev se je

potem zagrizla v strmino Bohorja nad dolino Dovškega potoka.

Med zadnjimi smo hodili Marija, predsednica brežiškega društva, in Marija, prejšnja tajnica senovškega društva. Pogovarjali smo se o Bohorju, njegovih poteh, zanimivostih in razgledih. Pa začne senovška Marija navdušeno pripovedovati, da so v bližini planinske koče odkrili vrh, s katerega se lepo vidi daleč do Kamniških in Savinjskih Alp in do vrhov na Hrvaškem. Pove, da so nanj nadelali pot in da bo otvoritev prihodnjo nedeljo po društvenem občnem zboru, ki ga bodo imeli v Koči na Bohorju. Njena pripoved me je presenetila. Komaj sem čakal, da se prepričam o njenih besedah. Brežiški planinci, ki so že prej zvedeli za novo zanimivost, so namreč tudi ta vrh vključili v naš skupni izlet.

Po počitku in okrepčilu v prijazni Koči na Bohorju (898 m) in na toplem soncu pred njo sta nas Miro in Marija popeljala na Veliki Koprivnik (982 m), vrh s najlepim razgledom. Novo nadelana steza na vrh se nekaj minut nad kočo odcepi z gozdne ceste, ki pelje od koče v zaselek Stara Žaga ob cesti Sevnica—Planina pri Sevnici in nas v 20 minutah pripelje na Veliki Koprivnik. Vrh je na južni strani gozdnat, grmovje in podrast na vrhu pa so odstranili in ob robu postavili več lesenih klopi.

Za mene in vse, ki smo prišli na vrh, je bil razgled veliko presenečenje in lepo doživetje. Veter, ki je tiste dni močno pihal, je očistil ozračje, da se je videlo daleč, daleč. Na zahodni strani so se na obzorju dvigali beli vrhovi Kamniških in Savinjskih Alp, potem pa so se proti severu in vzhodu zvrstili Peca, Uršlja gora, Pohorje, Boč, Donačka gora, Macelj, Ravna gora in Ivansčica. Za Peco in Uršljo goro smo opazili dolg zasnežen hrbet Svinje (Svinške planine) na Koroškem, med vzhodnim

Kozjansko proti Donački gori z Velikega Koprivnika

Foto: Jože Dobnik

robom Pohorja in Bočem smo v daljavi slutili Slovenske gorice, pod nami pa se je širila razgibana Kozjanska pokrajina z vasicami in cerkvami po hribih. Tik pod nami je ždela na hriščku v dolini Zagorskega potoka vas Zagorje s cerkvijo sv. Marije. Na severozahodu smo v bližini lepo videli Planino pri Sevnici z razvalinami gradu na skali nad njo.

Občudovali smo to lepoto, fotografirali in čestitali Miru, Mariji in senovškim planincem za to odkritje, ki bo prav gotovo privabljal veliko obiskovalcev Bohorja.

KDO JE OČE ZAMISLI?

Preden smo odšli naprej na Veliki Javornik, se je Miro pošalil, da je 150 parov nog dobro utrdilo novo stezo še pred uradno otvoritvijo čez teden dni. Marija, Mirova soproga, pa nam je zaupala, da mož velikokrat odide na vrh občudovat našo lepo deželo in uživat gorski mir. In tudi tokrat je storil tako. Ko smo se z Velikega Ja-

vornika vračali v kočo, se je poslovil in zavil na Veliki Koprivnik. Nisem spraševal, čigava zamisel in delo sta pot in razgledišče na vrhu, vendar sem prepričan, da ima veliko zaslug Miro, sicer se ne bi tako rad vračal na ta vrh. Pa počakajmo na informacijo društva o otvoritvi nove poti, ki jo bodo prav gotovo objavili v Planinskem vestniku!

Žal mi je, da poti na Veliki Koprivnik niso uredili že lani, ker bi sicer čez vrh speljali prenovljeno Pot kurirjev in vezistov. Morda ne bo več dolgo, ko bosta čez Veliki Koprivnik speljani Zasavska planinska pot in Pot kurirjev in vezistov NOV Slovenije. Prelep razgled bo bogato poplačal za pol ure podaljšano pot.

Senovški planinci, hvala vam za prijetno presenečenje, ki ste ga pripravili prvim obiskovalcem Velikega Koprivnika in ga boste še mnogim, ki se bodo povzpeli na to lepo razgledišče! Bohor in Koča na Bohorju bosta z novo pridobitvijo postala še privlačnejši cilj planinskih izletov.

VELIKA ŽELJA PO GORSKEM VRHU, KI JE BIL NJEGA DNI SKORAJ ZAPRTO OBMOČJE

MRZLA GORA

PAVLE ŠEGULA

Teško bi rekel, kdaj sem jo prvič ugledal. Prav gotovo je bilo to v prvih letih po vojni. Bila je na moč mikavna, predvsem nedostopna in hkrati skrivnostna, saj se z Babama, Savinjskim sedlom, Mrzlim vrhom in Krničkim vrhom dviga neposredno iz mejnega grebena, kjer se najgloblje ugreza v Slovenijo.

Ta je bil iz znanih vzrokov dolga desetletja in zlasti tik po vojni za nepoklicane težko dosegljiv, tako rekoč prepovedan svet. Marsikomu pa je pomenil vrata v svet, če se mu niso hotela odpreti na bolj preprost in civiliziran način. In prav zato je bila hoja na mejne vrh še toliko bolj pod nadzorom.

Ljubosumno, nadvse zvesto in nepopustljivo so mejne gore in njihovo neposredno zaledje varovali graničarji. Tem je bila hoja v gorski divjini večidel neprijetna službena dolžnost, zato je le malokateri razumel ljudi, ki tjakaj zahajajo iz veselja in notranje potrebe. Tega preprosto niso mogli razumeti, saj so bili povečini iz odročnih krajev Jugoslavije. Mnogo bolj jih je vleklo v mesta. Samote in skalnatih strmin so bili prek glave siti od doma, pomenile so jim, da so spet enkrat odrinjeni na skrajno obrobje, kjer ni niti ljudi. Službo, ki ni bila niti najmanj lahka, so morali opravljati vsak dan, tudi ponoči in v slabem vremenu, ko je hoja po gorah še toliko težja. Nič čudnega, če so se jim gorniki v najboljšem primeru zdeli skrajno sumljivi, če že ne kar protidržavni elementi. Če je karavlo vodil kak zamorjen vódnik, se ljudem, ki so zašli v mejne gore brez papirjev, ni dobro pisalo.

In vendar je tako, da najbolj vleče prepovedan sad. Tudi meni žilica ni dala miru, zato sem že kmalu začel oblegati to mrzlo lepoto z divje pokončnimi boki, vi-

sokimi stenami, razdrapanimi zlebovi in redkimi zelenicami, polnimi gamsov.

Štirideseta leta so se iztekla brez uspeha in tudi v petdesetih je vedno prišla na pot kaka ovira. Vedel sem, da je pristop možen mimo Matkovega skafa, toda ta bi bil zame hud ovinek. Vedel sem za Hudi prask, katerega mi je priporočal moj profesor Dušan. Toda tja se sam nisem hotel podati, četudi ni preveč zahtevna tura in bi ji bil najbrž kos. Pač nisem bil alpinist.

Najpogosteje sem oprezal v Mrzlem dolu. Nekaj obledelih markacij je čez drni vodilo proti škrbini med Mrzlim vrhom in Mrzlo goro. Zadnji metri pred škrbino so bili takrat zelo negostoljubni. Dokaj strm, najeden ploščast svet ni ponujal nobenega pravega, zares varnega oprimka. Tako me je gora nekajkrat zavrnila na samem pragu.

Tolažil sem se, da je pamet boljša kot žamet in se žalosten umaknil, pa nikoli vdal in se vedno spet vračal.

Vmes se je dogajalo, da sem se pritrudil iz Kamniške Bistrice, pa me je v gorah izdalo vreme.

Še večkrat me je vzel na muho vódnik v karavli.

»Ne može!« je rezko odklonil soglasje, čeprav za to ni imel opravičljivega razloga, saj sem si preskrbel dovoljenje za obmejni pas. Obračal ga je v rokah in vrtel, da nisem vedel, če sploh zna čitati.

»A šta bi tamo? Što tražiš u kamenu? Da nisi lud?!«

Užival je v svoji pomembnosti in oblasti, ko so prizor spremljali njegovi podaniki. Pravzaprav je bil revež, nekako se je moral izprazniti, na nekom izživetvi svoja notranja protislovja, neprostovoljno osamo.

Z glavo v zid nisem mogel, moral sem nazaj.

Kuhala pa me je sveta jeza. Da v lastni deželi, za katero sem se vojskoval in jo pomagal osvoboditi, ne smem

tja, kamor me vleče srce! Da moram vljudno prosjati za nekakšno dovoljenje in me nazadnje vsak soldat lahko pošlje domov! V JLA na najvišjih mestih, žal, nikoli ni bilo ljudi z dušo gornika, zato tudi pritiski in posredovanja številnih politikov in nižjih starešin niso pomagali.

Uspelo mi je neke nedelje, petega oktobra 1958. Kot navadno sem bil sam. Graničarji niso delali težav, tudi strme plošče pred škrbino me niso zavmile. Navadil sem se jih in ugotovil, da je najbolj varno, če grem prek njih vzravnani, ne da bi oprezal za oprimki.

Na severni strani meje izginja v globino ozko melišče, na desno se v goro zagriže dokaj strma, pokončna, malce nerodna stopnja, začetek zahodnega grebena. Tudi starodavna, bleda in sprana markacija je vodila navzgor in v desno. Nekaj zarjavelih, skrivljenih klinov in raztrganih jeklenic, zagotovo ostankov iz cesarsko-kraljeve Avstrije, je kazalo, da sem na pravi sledi. Slabo stanje varoval mi ni vzelo poguma, tudi višje ni bilo videti kake resnejše ovire.

Seveda sem med hojo po grebenu ali tik pod njim moral biti pazljiv, a že kmalu sem se brez vsake težave znašel na vrhu. Končno!

Razgledal sem se. Na levo Ledinski vrh, obe Babi, za njima Goli vrh in onkraj Jezerskega vrha Pristovski Storžič. Na severu se pogled pase po Belski Kočni. Po samotnem severnem grebenu se sprehodi nad Matkovim kotom. Glavni greben se z vrha najprej strmo, nato pa zložno spušča še daleč naprej proti vzhodu.

Posebna paša za oči je pogled proti jugu. Tik spodaj sta Okrešelj in zgornji del Savinjske doline, onkraj prepada se odpira celotna veriga Kamniških in Savinjskih Alp od Kočne do Ojstrice in Krofičke. Če bi Mrzla gora stala nekje v Kavkazu ali Pamiru, bi se gotovo imenovala Pik Panorarni.

Nepopisno lep in razgiban svet! Same pokončne stene, silne razsežnosti, odsekani in gladki robovi, žlebovi, polja firma pod Skuto, strmi Turski žleb, otožni osameli Menih, širna melišča, drni, pašniki, ponekod gozdovi...

V steni Turske gore se je oglašalo kladivo.

Mrzla gora samotari. Lepo ohranjena vpisna knjiga z redkimi podpisi domačih in avstrijskih gornikov je zgovorno pričala, da je obisk pičel. Tja gori prihajajo samo pravi gorniki, večinoma plezalci. Vse je na svojem mestu, nikjer navlake, nobenih kvant v obledeli vpisni knjigi, kljub sledem strele lepo ohranjena skrinjica.

Graničarjev med vpisanimi ni najti. Pot jih vodi kvečjemu do Savinjskega sedla, kjer prikriti prežijo na kakega mejaša in neprevide Avstrijce, da bi jim prekrizali načrte in jim po nepotrebnem podaljšali turo, vodeč jih v karavlo, kjer bi jih šele kak miličnik ali višja »šarža« rešila nenadejanega ujetništva. Na ta račun se dobi celo kak izredni dopust.

Če je bila strogost potrebna prva leta po vojni, ko so čez mejo prihajali oboroženci in spravili na oni svet prenekaterega mladega, ničesar krivega čuvaja naše meje, je bilo to v petdesetih letih in kasneje povsem odveč. Vohuni in drugi škodljivci prihajajo v deželo na bolj lagodne načine!

Bil sem vesel, da se mi je končno izpolnila želja in še bi se mudil na vrhu, ko se ne bi začeli od vsepovsod zgrinjati oblaki.

Obljubil sem si, da se še vrnem in jo ubral navzdol po isti smeri, kot sem bil prišel.

Šlo je hitro in gladko, le tik nad škrbino se mi je iz zanke na nahrbtniku izmuznil cepin in se ob skalnem pomolu v širokem loku odbil na melj v grapi na avstrijski strani. Bil je slabo kaljen »kamničan«, premehak za delo v ledu, zato sem ga mirno prepustil njegovi usodi.

Na stezi sem se odločil, da se ne vrnem na Okrešelj. Rad bi si prihranil ovinek in ponoven vzpon, zato sem prečil pobočje pod stenami in se po najkrajši možni smeri namenil k stezi, ki vodi na Kamniško sedlo. K taki odločitvi je sililo tudi vreme.

Kladivo v Turski gori je utihnilo, že nekaj časa ga ni bilo slišati. Steno je zagrinjala megla. Plezalcev ni bilo videti; seveda nisem vedel, da ju je malo pred tem doletela nezgoda. Med zdrsom si je kasnejši moj dobri prijatelj Dušan huje poškodoval gleženj. Njegov tovariš v navezi, Ivo, je padec preprečil, vendar mu je vrv do živega ožgala dlan. Tako je tudi sam postal invalid in ni mogel poskrbeti za prijatelja.

»Kam greš?« sem zaslišal njegov klic, ko sem se znašel tik pod njima na vznožju stene.

»Na Kamniško sedlo,« sem odvrnil in oprezal za alpinistom.

»Pojdi na Okrešelj in povej, da se je zgodila nesreča. Čimprej naj pridejo po naju!« Dodal je še nekaj podrobnosti in napotkov.

Obljubil sem, da bom storil, kar mi je bilo naročeno in zadano nalogo tudi nemudoma opravil.

Reševali so ju prijatelji. Celjska postaja, ki jo je takrat vodil **Stane Veninšek**, je imela dobre reševalce. Zaradi dežja in kratkega dneva pa se je akcija kljub temu zavlekla do naslednjega jutra. Sam sem bil medtem že davno doma.

Mrzla gora je imela po tem vzponu pred menoj nekaj časa mir.

Šele tri leta kasneje sem vodil na njen vrh prijatelja Poldeta. Na sitnem mestu pred škrbino sem napel plezalno vrv, da je laže premagal odpor pred zoprnno ploščadjo. Vzpon in sestop sva opravila brez sitnosti.

Samo teden dni kasneje smo bili spet na vrhu z Binetom in Tonetom. Gora me je nekako sprejela za svojo, ga in se mi ni več upirala, tudi graničarji so mi dali mir; niso me več odganjali kot некоč.

Nekega oktobrskega četrtega leta 1963 me je v službi poklical referent iz sektorja za obmejne zadeve in me vprašal, če bi hotel iti na Mrzlo goro. »Z Izvršnega sveta sporočajo, da jih je klical konzul iz Celovca. Avstrijski planinci iz Wolfsberga vabijo naše planince k otvoritvi spominskega znamenja na Mrzli gori v nedeljo, 13. oktobra ob desetih!«

Takemu vabilu se človek ne more odreči, še zlasti, če je napol službeno in če gre za Mrzlo goro. Za pot sem pridobil še sodelavca **Miho Smoleta** in alpinista **Lojzeta Goloba** z UNZ Celje. Tako smo bili v delegaciji kar trije »notranjci«.

Rado Lavrič, tajnik Planinske zveze, je poskrbel za lep vohček, **dr. Miha Potočnik** mi je naročil, naj zastopam GRS in planince.

V soboto sva se z Mihom prek Kamniškega sedla spustila do Frischaufovega doma. Tam so že bili Lojze in delegacija PD Celje z **Dušanom Gradišnikom, Vilijem Svetom** in **Jankom Šalamunom**.

Spet smo doživeli enega od tistih lepih večerov v gorah med tovariši planinci. Ob zanimivih pogovorih je čas kar prenašlo mineval. Beseda je tekla o GRS, o odpravah, o nesrečah. Razpredali smo načrte in le neradi legli k počitku.

Zjutraj me je navsezgodaj razveselila odločitev, da se na vrh povzpnejo čez Hudi prask.

Za karavlo smo zavili med drevje in se zagrizli v melišče. Po kamenju smo se strmo prebijali v breg do plečatega in pokončnega skalnatega skoka. Prešli smo ga brez težav. Sledil je ozek, strm žleb. Vzpon ni problematičen, nevarno je le rahlo naloženo, preperelo kamenje, ki se podira ob najmanjšem dotiku. Kljub previdnosti smo drug na drugega prožili kamenje.

Končno smo bili v grebenski škrbini, vrh dmi nad Latvico.

Greben proti zahodu je pokončen in napokan, prehoden le za nabrušene plezalce. Navzgor nas je vodila stezičica v travah, od časa do časa smo si ogledali in prepodili kakega gamsa.

Tik pod vrhom je Lojze na ustju strmega vršnega žleba predlagal počitek. Rob vršnega temena smo že videli, kazalo pa je, da tam še ni nikogar.

Odločili smo se, da pomalicamo in počakamo na Korošce.

Sedeli smo, jedli in pili, kar smo prinesli v nahrbtnikih. Takí postanki so priložnost za sproščen pogovor, ki je nismo hoteli zamuditi.

Ko smo tako sedeli, sem od časa do časa pogledal navzgor, da vidim, če je že kaj novega.

In res! V spominu mi ostaja nepozaben prizor. Nad goro modro nebo in kosmič megle, pred katerima se vrh izteka grape neslišno pojavi sloka moška postava z velikim križem na ramah...

To je torej tisto znamenje! Čudili smo se, da se tega nismo domislili že sami. Avstrijci so se morda bali, da se slovesnosti ne bomo udeležili, če bi nas vabili k postavitvi križa. Teh je na njihovih gorah veliko, čeprav jim viharji in strele ne prizanašajo.

Odpravili smo se in zlezli na vrh.

Tam je že bilo enaindvajset koroških gornikov, večinoma mladincev, članov sekcije Wolfsberg Avstrijskega planinskega društva. Vodil jih je takratni načelnik sekcije **Otto Janischowsky**.

Neroden kovinski križ, težak 20 kg, je dal mladcem precej opravka, preden so se z njim na hrbtu prebili skozi severozahodno grapo. Na vrhu so hitro pripravili temelj, postavili križ in ga pričvrstili.

Na križu je bila ploščica z napisom: *Mrtvim planincem to- in onstran meja*.

Končno enkrat spodobne in ganljive besede! Vse kaj drugega, kot smo bili dotlej in še kasneje vajeni brati na marsikaterem drugem avstrijskem obmejnem gorskem obeležju, ki s sodelovanjem med narodni ni imelo prav nič skupnega.

Nato se je Otto s kratkim nagovorom spomnil sina — alpinista, ki je leto dni poprej umrl gorniške smrti na Reichensteinu pri Admontu. Posebno rad je zahajal prav v Kamniške in Savinjske Alpe. Križ naj bo spomin, znamenje zvestobe in tovarištva, ki sega preko groba, in v pozdrav vsem, ki prihajajo na Mrzlo goro bodisi s severa, bodisi z juga. Srebrno, lesketajoče se znamenje naj bo znak miru.

Zahvalil se je mladim gornikom iz Wolfsburga in njihovu vodniku **Herbertu Cancoli** ter vsem prisotnim za udeležbo na slovesnosti.

Nato smo tudi mi položili h križu venec z našo trobojnico in doletela me je naloga, da povem nekaj priložnostnih misli.

Dejal sem, da križ sicer stoji na meji, ki pa gornikom ne bi smela biti zapreka, ki bi ovirala dobre medsebojne odnose. Tudi narodnostna pripadnost nas v ljubezni do gorá ne razdvaja. Navzlic vsem naporom in nevarnostim nas združujejo skupna doživetja. Zaželel sem, da negujemo medsebojno prijateljstvo, da kljub jezikovnim pregradam in državni meji tesno sodelujemo.

S pesmijo o dobrem tovarištvu so mladinci sklenili slovesnost, družbica se je kmalu nato razšla.

O opravljeni nalogi sem poročal kolegu na sekretariatu. Njemu in tovarišem na Izvršnem svetu se je dobro zdelo, da je bila naša misija uspešna. Najbrž je bil ta in oni vesel, da se mu ni bilo treba mučiti s hojo na Mrzlo goro. Za državnike in diplomate so bile — vsaj tedaj — bolj mikavne dvorane in konferenčne sobe, zato so hribe rade volje prepustili nam gornikom. Če zanemarimo nadmorsko višino, navsezadnje sploh ni šlo za dogodek na visoki ravni.

Mnogo, mnogo let kasneje sem iz drugih ust zvedel, da so si pozneje v planinskih krogih na Gorenjskem na tihem pripovedovali, kako smo komunisti postavljali križ na Mrzli gori, in dodali še druge zgodbe, ki se po logiki pravzaprav niso mogle zgoditi. Domišljija pač nima meja — pa nič zato! Nam sta bila dana Mrzla gora in zares prijetno doživetje, njim čenče. Pač vsakomur svoje!

Skoraj leto dni kasneje je bil na Okrešlju tečaj GRS.

Na vesinah pod stenami! Mrzle gore smo vadili reševalno tehniko. Na tiste julijske dni me spominja dvojice dogodkov.

Na pobočje, kjer smo vadili, je vodil strm, ozek in neroden žlebič, po katerem smo se pehali navzgor, pazeč, da komu ne pošljemo na glavo kamnitega blagoslova. Primerilo pa se je, da se je prav tam iz prepone bisage znanega gorenjskega Janeza izmuznil težak kolut z jeklenico in jo, odbijajoč se od sten, ubral navzdol. Kričanje tovarišev z vrha nas je opozorilo na nevarnost, vendar umika ni bilo. Še danes ne razumem, kako je bilo mogoče, da kolut ni zadel niti enega izmed nas, ki smo bili v žlebu. Vse se je srečno končalo.

To je prva prigoda.

Druga je tragična. Zadnji ali predzadnji dan tečaja so tovariši, ki so vadili zahodno od nas, v travi naleteli na trupli dveh fantov z Doba pri Domžalah, ki ju je, domnevno 16. februarja tega leta, vzela plaz, ko sta se nas skrivaj odpravljala čez mejo.

Vsak je svoje sreče kovač in vsak ima pravico, da jo išče, kakor ve in zna; o tem ni dvoma.

Tuhtali smo, kaj neki je gnalo fanta v tujino. Stiska, pu-stolovska žilica, pretkan prišepetovalec, ki je obljubljal mleko in med?

To je ena stran.

Razmišljal pa sem tudi, če je res tako zelo težko odpreti državno mejo in pustiti ljudem, ki jim doma ni všeč, da gredo po svoje, če tako želijo. Če bi radi svoj zagotovljeni kos kruha zamenjali za negotovo Indijo Koromandijo na tujem.

Gotovo bi jih ne bilo mnogo, ko bi usahnil mik pre-povedanega. Država zaradi tega ne bi propadla!

Žal vse razmišljanje ni moglo obuditi v življenje fantov, vrniti staršem sinov! Bili smo resnično pretreseni. Smrt v gorah je na ta način še bolj žalostna in nesmiselna.

Teden dni kasneje smo bili s Petračem in Lojzom spet na Mrzli gori. Z nami sta bila sin Andrej in nečak Jure. Uživala sta v strmini Hudega praska. Križ na vrhu je trdno stal, čeprav je bilo nekaj opornih žic že načetih. Njegova nadaljna usoda mi ni znana, saj je od postavitve poteklo že polnih 33 let, jaz pa odtlej nisem bil več na tej lepi gori. Leta 1967 sem se iz Ljubljane za trajno vrnil na Gorenjsko, Kamniška Bistrica se je odmaknila in z njo gore v njeni bližnji in širši soseski. Moje poti so se pogosteje usmerile k Julijcem.

IZPOLNILA SE MI JE DAVNA ŽELJA, STAL SEM NA VRHU ACONCAGUE

KAMNITI STRAŽAR AMERIŠKE CELINE

SLAVKO ROŽIČ

Prvi legendarni gavč iz argentinske pampe je bil **Martin Hierro**, literarni junak iz pesnitve **Joseja Hernandez**a. Medtem ko je **Železni Martin srkal mate** in podil črede govodi po brezmejnih pampi, pa so nekaterim uhajali pogledi proti visokim goram pod sinjim kordiljerskim nebom. Pisalo se je leto 1896, ko je v Argentino prišel angleški znanstvenik **Fritz Gerald** z nekaj odličnimi vodniki iz Italije in Švice. **Pollinger, Zurbriggen** in **Lanti** so z vodjo štirikrat poskusili proti vrhu. Zdelo se je že, da je vrh nedosegljiv, ko je 14. januarja 1897 po hudih naporih vrh dosegel **Mathias Zurbriggen**. Sprva si tedanji geografi niso bili enotnega mnenja o višini Aconcague, a bili so prepričani, da gre za najvišji vrh na obeh delih ameriškega kontinenta. Višina pa je s prvotnih 7034 metrov splahnela na sedanjih 6959 metrov. S tem je Aconcagua postala zelo željen cilj marsikaterega planinca in alpinista. Žal je gora pobrala tudi precejšen davek, med njimi kot sedmo žrtev tudi prvega Slovenca, očeta **Kastelica**, ki se je leta 1942 z odpravo **J. J. Linka** poskusil povzpeti na vrh.

Letos se je tudi meni uresničil davni sen, da se poskusim povzpeti na Aconcagu. Skoraj tri leta sem že poslušal o tej gori, predvsem veliko mi je o njej govoril Janez. Nekako skrivnostna in magična se mu je zdela, kljub pesku in vetru, ki sta tam nepogrešljiva gosta. Potem pa še Janko — in odločil sem se, da je letos vrsta na meni. Konec januarja smo se v vroče južnoameriško poletje odpravili oče, **Elemir** in jaz. Čeprav sem bil najmlajši, sta me določila za šefa (predvsem prevajalca) in tako se je odprava lahko začela.

SAN JOSE DE MAIPO

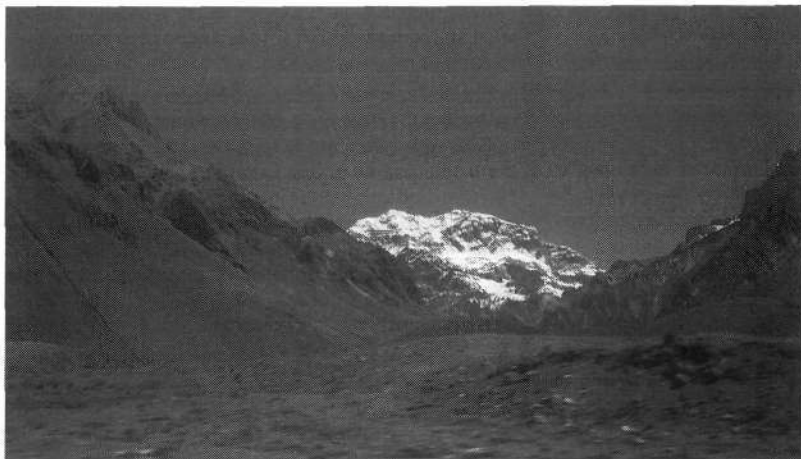
Kot prvi cilj smo si izbrali vulkan, ki leži približno 70 kilometrov jugovzhodno iz Santiaga. S težkimi transportkami smo se prerivali po mestnih avtobusih. Po treh urah divje vožnje in po defektu tik pred vasjo El Vulcan smo končno prišli na cilj v Baños Morales. Čudili so se tujcem, ki se želijo povzpeti na goro, zato so nas poslali

k **Jose Luisu**. Ta je gorski vodnik in reševalec in nam je izdatno pomagal z informacijami o vzponu, nam odstopil pol hiše in nas kmalu sprejel za prijatelje. Vzpon na vrh smo opravili v dveh dneh, a čisto do vrha 5870 metrov visokega vulkana je prišel le šef, kot se spodobi. Žal gore v celoti zaradi slabega vremena sploh nismo videli in ko smo odhajali nazaj v Santiago, je le ostalo malo grenkega priokusa — kljub osvojenemu vrhu.

ACONCAGUA — KAMNITI STRAŽAR

Iz Santiaga smo se z avtobusom prek Portilla odpeljali do Puente del Inca, vasice tik ob čilsko-argentinski meji. Dejstvo pa je, da celotna Aconcagua leži na argentinski strani. Tik za vasjo je naravni most čez reko Rio Mendoza, ki je nekaj posebnega zaradi svojega nastanka. Ni ga izdolbila voda, ampak so ga počasi gradili izviri termalne vode na desnem bregu reke. Ta voda je polna limonita, je rumene barve in polna še drugih primesi. Ostalo je dodal čas. Medtem ko smo urejali formalnosti glede dovoljenja in mul, smo si podrobneje ogledali most in toplice ter si v topli vodi namakali noge. Pokrajina, ki smo jo opazovali iz zavetrja pod mostom, je bila zelo puščobna. Peščene gore, po katerih je pometal močan veter, niso ravno ideal za plezalce, a že na vstopu v dolino Horcones so nam srca začela močnejše biti. Tu smo prvič zagledali vrh Aconcague nad pogočno južno steno. Cilj smo tako imeli, ostala je le še pot. Dolga, prašna in vetrovna dolina gornjega Horconesa nam je parala živce. Le kakšna skupina konjev, naloženih z opremo plezalcev, ki so pridirjali mimo, je zmotila monotonost našega pristopa do Muljih podov, kjer smo si postavili šotor in se pripravljali na veliki finale.

Na Plazi de Mulas je na višku sezone tudi do 200 šotorov. Letos vreme ni bilo bogve kaj, pa nas je bilo precej manj. Šotor smo po naključju postavili zraven makedonske odprave in tako smo bili Slovani pod Aconcagu kar dobro zastopani. Od šotorov vodi pot

Vstop v dolino Horlones, zadaj južna stena Aconcague

navzgor čez širna melišča proti sedlu med Aconcaguo in Cerro Manso. Slednja se s »skromnimi« 5400 metri kar izgubi ob svojem mogočnem sosеду. Po planoti so raztresene skale nenavadnih oblik, katere kdaj pa kdaj obiščejo tudi kralji višav, kondorji. Tako se prva postaja k vrhu imenuje Nido de Condores ali Gnezdo kondorjev (5350 m).

Namesto romantičnih skal me je pozdravil močan veter in snežni metež in še danes sem ponosen, da sem v tistih razmerah zmožgal sam postaviti šotor, v zavetju katerega je bilo potem precej enostavneje čakati boljšega vremena in možnosti za vrh.

Šele naslednji dan sem odšel naprej pod Poljski ledenik, medtem pa sta v šotorček na Nido prišla tudi Elemir in Slavo. Noč pod vznožjem ledenika je bila ena izmed tistih, ko si rečeš, da ne boš nikoli več plezal, samo da bi bilo te noči in tega mraza enkrat konec. A ko izgine tema in na dušo posveti sonce, se pozabijo tudi take obljube.

Čakal me je vzpon po Direktni poljski, pa je bilo tako mraz, da sem komaj zavezal en čevljev in že so mi roke otrdele. Kar nekaj časa je trajalo, da sem si lahko

zavezal še drugega in se odpravil navzgor. Za zajtrk sem kako uro kasneje pojedel zmrznjeno konzervo marelic, edin priločen jedilni pribor pa je bilo oklo grivela... Razen spokornikov na začetku ledenika, ki so res zoprna zadeva, je bilo plezanje zelo lepo, ravno prav strmo in sneg dobre kvalitete. Zagotovo je odtehtalo vse bolečine in težave na gori. Na vrhu sva se po ključju srečala z Elemirjem — žal je oče odnehal malo pod Kanaletu.

NA VRHU

Skoraj 7000 metrov visoko. Top of Amerika. Zurbriggen je tu postavil kup kamenja in kot vitezi v srednjem veku, ki so v novo osvojena ozemlja zasajali zastavo, zapičil cepin v tla. Sedaj je tu le majhen križ, pod njim pa po andski navadi plezalci puščajo za dokaz o vzponu na vrh kakšen svoj predmet: slike, rožni venec, ruto... Zadovoljil sem se s posnetkom za spomin na 6. februar in se odpravil navzdol.

Še eno noč smo podarili gori in se naslednji dan zarana vrnili na Mulje pode. Gore nad bazo so žarele v soncu, mogočni Cuerno me je močno mikal, pa ni bilo prave priložnosti. Nagrado za moj vzpon so prispevali policaji iz Mendoze, ki skrbe za red v bazi. Steklenico sladke Sidre smo popili skupaj z Gevgelijci, ki so se ravno takrat vrnili z vrha. Le s tem, da smo premagali goro, se nisem strinjal. Trdil sem, da se gore pač ne da premagati, premagati je treba sebe in svoje strahove in pot navzgor je odprta.

»Bodimo predrzni, ker le oni, ki zna žrtvovati, je velik, le njegovi volji se usoda pokori. Preko prepadov in nevarnosti vodi pot na vrhove, do zmag!« (**Klement Jug**)

V lepem mrzlem jutru hitimo navzdol. Zapuščamo kraljestvo kamnitega stražarja in hitimo civilizaciji naproti. Spet sem bogatejši za novo lepo izkušnjo in za dejanje, ki ostaja.

Ko se je velikanska gora že izgubljala v daljavi in se je na temni sinjini andskega neba zdela le še daljni spomin, smo obračali proti njej svoje od sonca in vetra ustrojene obraze in se poslavljali: »Na svidenje, Aconcagua!«

Po mokrih stopinjah

Na četrtem pohodu po stopinjah **Valentina Staniča** je ves čas deževalo. Vsi planinci, ki so prehodili celotno osemurno pot od Solkana preko Sabotina, Goriških Brd in Korade v Kanal, so bili letos premočeni do kože. Pa tudi blatni do kolen ali še višje.

Ko pridemo kot zanemarjene maškare na cilj, mi prijazna gospodična ali gospa, ki je žigosala pohodne dnevnike, pravi:

»Je pa slabo danes!«

»No,« ji odgovorim, »je kar šlo! Vedno ne more biti sonce!«

Takoj za menoj pa mojega sopohodnika Stipeta vpraša:

»Kako je bilo?«

Ta pa kot iz topa:

»Sončno nad oblaki!«

Franci Erzlin

POPOTOVANJE PO POKRAJINI, KI JO JE SICER TEŽKO OBISKATI

OD GLINŠČICE DO OSPA — OB ODPRTI MEJI

IRENA BREŠČAK

Na Radiu Koper sem ujela vest, da bo 19. in 20. aprila letos prost prehod meje v bližini Trsta. Tam leži dolina Glinščice, ki jo že dolgo želim videti. Lani sem jo videla od daleč. Bili smo na poti na Debeli rtič, na avtocesti proti Divači pa je bila gneča. Na pamet mi je padla ideja, da bi lahko šli čez Fernetiče in po italijanski strani. Doživeli smo pravo avanturo. Nikoli se še nismo vozili na morje po italijanski strani in soprog se je bal, da ne bi zapeljali v Trst. Pazljivo sem prebiral kaŕipote in se pri Katinari nad Trstom pogumno odločila za enega z napisom SLOVENIA. Po nekaj kilometrih se je odprl pogled na morje in upala sem, da gremo prav. Mimo Bazovice smo peljali, table kaŕejo še vedno proti Sloveniji, le morje se začne odmikati. Kolona pred mejnim prehodom Krvavi potok pri Kozini me je prepračala o napaki. Povprašala sem za pravo cesto, obrnili smo in zavili proti dolini — a kot zakleto, nikjer ni nobenega kaŕipota. Konec ceste v Dragi je pomenil, da smo spet zgrešili. Končno smo se zmotali na cesto, ki vodi skozi Sv. Anton in konča v vasi Dolina. Šele četrtič smo zavili na pravo cesto proti Miljam in Ankaranu. Vse to kolovratenje ob meji pa je le imelo eno dobro stran. Pogled v dolino Glinščice je bil čudovit in porodila se mi je želja, da jo obiščem.

ZASEBNI DOGOVOR O VODSTVU

Po radiu Koper sem torej izvedela za odprto mejo. Kam pa naj se obrnem, da bi izvedela kaj več o tem? Poklicala sem občino Kozina: nič ne vedo. Potem občino Koper. Tema. Tudi Obalno PD Koper, a se ni nihče oglasil. Končno me je rešila sodelavka, ki je nekoč učila na Kozini. Poklicala je nekdanjo sodelavko Majdo. Tako sem izvedela, da je v dveh dneh odprte meje prost prehod od Kozine do Lazareta. Zaupala sem ji željo, da bi si z ajdovskimi planinci radi ogledali dolino Glinščice, a ne poznamo poti. Povedala mi je, da imajo v kratkem občni zbor planinske sekcije Hrpelje—Kozina Obalnega PD in da bo poskušala kaj izvedeti.

V nekaj dneh smo bili dogovorjeni za vodstvo po poti od Kozine, nad dolino Glinščice in do Socerba. Poln avtobus ajdovskih planincev in še en kombi se nas je zjutraj odpeljalo iz Ajdovščine. V Kozini so nas pričakali kolegi planinci, ki so nam obljubili vodstvo: **Vojko Dobrila** in **Majda Rodica**. Pohod smo začeli pri vasi Mihele blizu Krvavega potoka. Zlagoma smo se spuščali mimo cerkvice sv. Elije. Pri maloobmejnem kmetijskem prehodu smo pozdravili najprej našega, potem še italijanskega policista. Spustili smo se v Drago, kjer prirejajo literarna srečanja. Skozi primorski gozd gabrovca, puhastega hrasta in malega jesena nas je pot vodila do razgledne točke nad dolino Glinščice. Na skalnem robu so rumeno žarele košeničice, pogled pa je splaval preko Trsta do morja.

Naredili smo ovinek po položni poti in se znašli na trasi nekdanje železnice Kozina—Trst. Nekaj časa smo se spotikali ob kamenju na njej, prehodili dva predora in skozi redek gozd, ki je rumenel od južne šmarne detelje in dehtel od šmarne hrušice, sestopili v obmejno vasico Botač. Meja je razpolovila tistih nekaj hiš. Nekoč je vas oskrbovala s kmetijskimi pridelki Trst, sedaj pa je že zelo zapuščena. V vasi nas je pričakal **Branko Bratož-Ježek** iz Obalnega planinskega društva; je eden od soavtorjev Vodnika po Slovenski Istri, Krasu in Brkinih, sicer pa dober fotograf in poznavalec rastlin. Malo pod vasjo smo prečkali potok Glinščico, ki izvira na meji med apnenecem in flišem blizu vasi Klanec pri Kozini. Kmalu pod Botačem je rečica izdoblja v apnenec globoko sotesko. Visoke apnenčaste stene so raj za plezalce, po njih pa rastejo redke mediteranske rastline, kot na primer celovenčni reličnik, ki ga imamo sicer v Sloveniji le še na Čavnu.

POGLEDI PLAVAJO V ŠIRJAVE

Zlagoma smo se dvigali nad sotesko Glinščice, v globini se je tu in tam pokazal potok in celo slap na njem. Na nasprotnih stenah smo videli plezalce in opuščeno železniško progo. Kot orlovo gnezdo čepi tik za robom stene vas Jezero. Po poti sem občudovala in fotografirala alpski volčin, šparnico in avstrijski gadnjak. Pri cerkvi sv. Marije je bil kratak počitek in malica, začinjena z razkošnimi razgledi na Trst in morje. Sledil je strm vzpon do najvišje točke nad levim bregom Glinščice, kjer stoji spomenik italijanskemu alpinistu **Comiciju**. Od cvetočega preobilja se mi je kar vrtelo; rumene preproge svilnate košeničice, Tommasinijevega petoprstnika, različni mlečki, bele blazinice popkorese, vijolični vrtinci ilirskih perunik, vmes pa srebrno valoveča tankolistna vilovina — ojstrica. Pogled je splaval tja do Gradeške lagune, pa tudi naše morje je bilo kot na dlani.

Fotografiram, popisujem rastline. Zadiši po rešeljki. Tu zgoraj še cveti. Potem hitim za skupino, ki jo je ucvrla že daleč naprej. Fotografirati rožice ni kar tako. Treba je na kolena, se prikloniti in rožico poprositi za nasmeh ter potem poiskati primerno pozo. Končno dohitim skupino, ki se vzpenja skozi redek primorski gozd z jagodasto hrušico, jesensko vilovino in gorsko logarico. Vodič nas opozori na kupe kamenja — ostanke prazgodovinskega gradišča.

Po vzponu na Mali Kras (457 m nadmorske višine) že vidimo v daljavi Socerba. Na razglednem robu spet splava pogled v modra prostranstva Tržaškega zaliva, pod nami je vas Dolina in Branko Bratož zavzeto razlaga, kaj vse se vidi. Premalo časa imam za razglede, saj me opijanja pisano obilje cvetja na kraškem travniku: košeničica, gorski grobelnik, petoprstnik, cipresasti in gladki mleček... V modrih in rdečih cvetovih grebenuše se igra veter.

A že je treba dalje — po pogorelem gozdu, kjer lahko opazujem zanimivo sukcesijo: ožgana drevesa črnega bora postopoma spet zamenjuje nekdanja združba primorskega gozda z gabrovcem, puhastim hrastom in malim jesenom.

Končno — Socerb (389 m). Tu nas čaka avtobus. V grad je vstop možen le s plačilom. A transverzalni žig je vseeno mogoče dobiti. Predlanskim sem prvič videla v skalnih stenah pod gradom Kugyjevo sanjsko rožo — Scabioso trento — trentski glavinec. Belo rumenkaste glavice cvetijo v poznem poletju in zgodnji jeseni.

PROBLEMATIČNO PLEZALIŠČE

Avtobus nas zapelje do Kastelca, potem pa jo mah-nemo čez Zadnji Kras proti Ospu. Pogled plava preko Slavnika, Kojnika, Slovenske Istre in Tinjana. Na pobočju, ki se strmo spušča proti Ospu, zaslišim glasove. Nedaleč od steze se odpre pogled na plezalno steno, imenovano Mačji kot. Pod mano je lepa, zelena, obdelana Osapska dolina, ki se izteka v Žaveljski zaliv, v hrib pripeta vasica ob meji pa je Prebeneg.

Že smo med hišami, sliši se godba na pihala. Pravkar se končuje slovesnost ob odprti meji. Lahko si še privežemo dušo s pločevinko piva, za ogled izvira Osapske Reke, ki je trenutno suha, pa ni več časa. V stenah nad Ospom je precej plezalcev, črne zaplate pa so zimzeleni sredozemski hrast črnika in lovor. Plezališče je neurejeno, sanitarij ni. Nekatere redke vrste ptičev, ki gnezdiijo v steni, so plezalci že pregnali. Že dolgo se križajo besedni in papirni meči naravovarstvenikov, planincev, plezalcev, vaščanov in še koga, a zaenkrat brez pametnega dogovora glede plezanja v Ospu in Kraškem robu.

Vračamo se. Utrujeni, zadovoljni, polni lepih vtisov. Kako lep je ta košček Krasa v bližini obale! Videli smo kraje ob meji. Naši ljudje živijo tod in kako prav je, da si vsaj ta dva dni lahko brez zapornic sežemo v roke. Živela odprta meja in naj ta lepi, skrivnostni košček slovenskega sveta ostane čist in neokrnjen!

V Kozini smo se poslovili od prijaznih gostiteljev in sklenili, da se še srečamo. Med vožnjo proti domu smo videli še velik požar, ki je nekaj dni divjal ob vznožju Vremščiće, dokler niso gasilec priskočile na pomoč nebeške sile z dežjem.

NAJ MI GORE NE ZAMERIJO, DA SEM MED NJIMI GLEDAL ŠE KAJ DRUGEGA

PRIKUPNA NEZNANKA POD VRŠIČEM

MILAN VOŠANK

Ugledal sem jo v prvih serpentinah nad Kočo na Gozdu. Bila je tam, malo pred mano, kar iznenada, kakor da se je hotela otresti gruče kolesarjev okrog sebe in biti sama. Videl sem, kako ji je bicikel zatrepetal na tlakovani cesti v levem ovinku, ki se je nanaglomoma strmo vzpel, da je morala stoje in z novo močjo še krepkeje pritisniti na pedala. In tedaj je pokazala vse svoje lepo, sloko telo, navidez, najbrž pa tudi v resnici v boju z vršiški klanci trdo in napeto do zadnje mišice, pa zato še tolikanj bolj oblikovano v pravih oblinah od širokih ramen navzdol do poudarjeno zaobljenih, kakor izklesanih bokov, ter dolge noge, stegna, ki so ji kakor zaplesala v sunkovitih ritmih, nekakšnih pregibih v boku, hitrega majanja gor in dol, sem ter tja; vse je bilo še bolj opazno, še bolj izrazito, ker si je kratke črne kolesarske hlače zavihala, potisnila visoko navzgor, bogve, ako ne morebiti zanalašč, v izzivanje bližnji kolesarski sosesi. Ali pa ji je bilo prevroče, kar pa ni bilo verjetno v že kar pretirano hladnem septembrskem jutru. Te preklemane črne hlače so se ji še zajedale, vtiskale noter, da je bil prizor za številno glasno sopečo moško družbo naokrog presenetljivo lepo mikaven. Njeno kolesarjenje, njeno naporno gibanje na poskočnem biciklu je bilo kakor dobro posnet kader v nežno erotičnem in zapeljivo privlačnem filmu s kulisami hladnih skalnatih gorá naokrog.

Takšno sem torej ugledal in ji sledil v serpentine noter pod Erjavčevo kočo, ko je tudi moj bicikel živahneje

zatrepetal in poskočil, saj kar nisem mogel odtrgati pogleda od njene podobe teh njenih dolgih nog, že kar modro pordelih v mrazu, pretesnih hlač ter njenih ritmičnih bokov, ko je med vožnjo vstajala in sedala. Pa od prsi, ramen in rok, odetih v modro tesno jopico, ki so se skupaj z glavo pod temno čelado, izpod katere so silili prameni črno rdečih las, sklanjali daleč naprej in tudi niso mogli biti povsem pri miru v svojem nenehnem gibanju na biciklu v brezkončnih klancih proti vrhu Vršiča.

In sedaj, ko sem takole tudi sam krepko in naporno pritiskal na pedala svojega bicikla, sedaj sem nenadoma v sebi zaznal tisto prikrito silo, tiho veselje in silno voljo, ki je iz mene pregnala vse bojzani, tesnobne občutke, ki so se me polotevali spodaj na startu v Kranjski Gori ter zatem noter proti Eriki in v prvih tazar-snih serpentinah pod Mihovim domom, kako bom zmogel ta trinajsti juriš v družbi večstoglave množice zvečine dobro treniranih kolesarjev. Moral sem vzdržati ta svoj narekovani tempo, ta enakomerni ritem brez popuščanja. Šlo je tako, začutil sem pretok energije, tisto lepoto v dejanju, v dogajanju, v igri s samim seboj, s kolesarji naokrog... V igri, ki je prešla nadme z vso silovitostjo, ko sem se polno zavedel, kako mi telo in duša usklajeno delujeta v skupnem hotenju premagovanja velikih naporov, predvsem pa samega sebe, dvanaestkilometrskega kolesarjenja na visoki vršiški preval.

Tudi sloka dolgonoga kolesarka pred mano je bila, priznam, velik del te moje igre. Ali, kakor sem si zamišljal in izmišljal, že kar najine igre, kjer sem pač, kakopak, ta duet igral sam. Ali pa, vse je mogoče, je med nama le zaplavala energetska silnica, da je morebiti tudi ona, ta neznanka, začutila moj klic tihega občudovanja.

Naj se moja zgodba med domišljijo in resnico razpleta že kakorkoli, kolesarjenje iz Kranjske Gore na Vršič mi je bilo ta dan od tedaj, ko sem nad Kočo na Gozdu ugledal to dekle rdeče črnih las na rdečem biciklu, drugačno, lepše, prav v osrčju mojih prijetno bolečih čustvenih iger.

Na ta kolesarski juriš sem bil pripravljen. Za vajo — ali še bolje, za veselje ob športnem sožitju z naravo — sem raje izbiral krajše poti, toda vedno in čim dalje v hrib. Vrhovi ter gozdne in asfaltne ceste okrog doma pri Cerknškem jezeru, skrivnostni gozdnati Javorniki, čarovniška Slivnica, Vidovski hribi..., kolesarski izleti na visoke gore, dokler se da, nato hitro peš do vrha, od Snežnika do Pece, Olševe in Ratitovca, tako sem navadil svoje življenje skozi vse poletne mesece do zimskih smučin ob planinarjenju in plezanju v svoji, svojih hčera ali v prijateljski družbi na stalno iskanje novih in starih poti. Kjer je pogosto veliko lepega, da, tudi trpečega, za polnjenje velikega koša moje nemirne duše pa zmeraj tapravega.

Preko Vršiča se z biciklom podajam že nekaj let. Vedno potem nadaljujem pot v Trento, k Soči, od koder tako rad zavijem še v tiho Bavšico ter naprej med visokimi gorami in Koritnice in Predela. Doživeti kolesarski vzpon kot množični juriš na Vršič je seveda daleč od vseh mojih kolesarskih in gornjskih popotovanj, teh iger samote in malih družb, je pa zato vendarle svojevrsten preizkus volje in moči med sebi enakimi, boljšimi ali slabšimi v preverjanju tekmovalnega duha. Tudi zato rad prihajam na to in sorodne prireditve.

Na vsaki poti iščem še doživetij za zraven, za duha, sicer vse skupaj kaj hitro lahko postane le hoja, plezanje, smučanje ali vrtenje pedal na biciklu. Vse mi tokrat, to mrzlo sobotno jutro, nekako uspeva; ja, in to dekle pred mano. Tako se trudim za njo! Naj mi gore ne zamerijo, ko več gledam ta ramena in glavo in prsi in boke in druge obline, pa stegna te moje neznane kolesarke. Prav vsega mi le ne uspe posvetiti temu dekletu, ko mi gornjski duh v tolažbo in oproščanje morda ne pusti, da ne bi pogledal nazaj noter proti Krnici, na Škratlato ter tu zgoraj nad vršičko cesto na Goličice in Hudičev steber, pa na Skalno okno in večni obraz Ajdovske deklice v Prisanku. Dokler niso visoko na desni že vidni grebeni Nad Šitom glave in Mojstrovke.

Tako v tej svoji igri gledam gore in kolesarko, kolesarko in gore. Spominjam se kot s slik mnogih lepih doživetij z gorá, s planinskih stezá, iz plezalnih smeri, turnih smukov, kolesarskih poti... Ko doživetja vrtinca omarne, omotičnosti na poti k višku doživetja ni zmeraj; pogosto je kratko, ga pa vedno hrepeneče iščemo in pričakujemo. Danes kolesarim na Vršič in čutim to svojo lahko uigranost; kaj ni bilo takšnih doživetij med plezanjem? Spomin mi išče, najde: italijanski Dolomiti,

Torre Venneccia, vzpon po smeri Andrich-Fae. Izsek iz zgodbe pravi: Po dveh urah vzpenjanja sva z Rokom na gruščnatih policah, po opisu sodeč pod enim od najlepših plezalnih mest v teh gorah. Preko polic splezava do razčlenjenih plati, do vstopa v veliko zajedo. Tu najdeva več, kakor sva pričakovala. Zares imenitno plezanje po široki razčlenjeni počii in preko manjših previsov! Skušam podaljšati te lepe trenutke, to plezalsko omamo: odprta in zračna stena, trdna skala, težave pete do šeste stopnje, telo in duša usklajeno delujeta v elementu strasti, kakor zasvojena na poti k bogovom... Pozabim na vse, na ves svet okoli sebe, posvetim se le skali in svojemu enakomernemu gibanju v njej. Plesu nad prepadi, kjer polno zaznam vso lepoto uplezanosti in alpinizma.

Tokrat sem na biciklu, na zadnjih strmih klancih pod Vršičem. A ne čutim enako kakor med tistim plezanjem v Torre Venneccia. Tudi tokrat je dan prelep, poln sonca, barv in miru po gorah naokoli. In moja neznana kolesarka je tu, brez katere pač ne zmorem! Še poganjam pedala za njo, pasem poglede na njenih gibih, pordelih stegnih, brazdah mednožja, prsni, ramenih, glavi, rokah..., na njej, dokler mi je v zadnjem ovinku že precej nad Erjavčevo kočjo ne uspe prehiteti. Je tako mična kakor od zadaj tudi od spredaj? Ugledam od naporov skrčen obraz v trde, negibne poteze nad lepo napetimi prsmi, zardel obraz, zazrt nekam naprej, v zadnje desetine metrov našega juriša. Ne ozre se proti meni; ne zmore, noče? Vršička cesta pa že polagoma popušča, vse več je ljudi naokrog, prava veselica spodbujanja, da se prijetni občutki še bolj naseljujejo vame, da se napor s poti že kar pozablja in se spet ozrem po kolesarki. Sedaj uspem zaznati ves njen obraz — kakor spretno izklesan kamnit portret, zagledan nekam po svoje, v samosvojo igro, kjer pa poteze že dobivajo milejše, ženske, že kar dekliske izraze. Luštna je!

Na prelazu buči glasna glasba, ljudi je kar preveč, vse je tako, kakor da ne spada v ta prelestni svet. Zgoraj pa so jasne gore, večne in lepe s sinjo svetlobo po grebenih, kakor neprizadete v tem veselem trušču.

Luštno kolesarko spet ugledam tam na robu, v množici. Snela je čelado in dolge lase ima razsute po ramenih. Kolesarske hlače ima še vedno izzivalno potisnjene visoko gor. Šele sedaj prav zaznam, kako je velika in vitka. Drži svoj rdeči bicikel in se izgublja med ljudmi, nekam navzdol, v zavetrje, sama.

Obstojim na rušnatem bregu nad cesto, sredi nagrudenih koles in nemirnih kolesarjev, kakor da kar ne vem, kaj bi. Rad bi navzdol, rad bi videl nasmeh mojega neznanega dekleta, nadaljeval bi to najino ali bolj mojo igro, pa me v mrzlem vetru skozi prepotena oblačila boleče zazebe do kosti, da moram zbežati, odhiteti nazaj in poiskati nahrbtnik z oblačili.

Malo kasneje kolesarke ni bilo več. Pa mi ni do iskanja; in kaj bi razmišljal o zamujeni priložnosti! Zgodba o trinajstem kolesarskem jurišu na Vršič, ki mi je še kako polepšala dan in se mi zarísala v spomine, se mora tako izteči. Kakor mi je bicikel spet sproščeno in veselo stekel, sedaj nazaj navzdol v strme serpentine od Kranjske Gore.

odmevi

Rušica ali Rigljica?

V aprilski številki Planinskega vestnika je **Martin Šolar** objavil dobro dokumentirano razmišljanje o poimenovanju Rušice in Rigljice, pravzaprav o zmedu v zvezi z njim, in sicer zato, da se odprta vprašanja razčistijo. Vsekakor hvalevreden namen, h kateremu lahko prispevam komajda kaj več kot nekaj dodatne megle, pa vendale... Ker je avtor omenil, da si želi razpravljati in dopolniti, bom navedel nekaj misli o tem vprašanju, čeprav sam nimam izoblikovanega lastnega mnenja. Ustavil se bom pri nekaterih navedbah, ki bi lahko bile sporne.

Tako je na 149. strani objavljena fotografija dveh vrhov na skrajnem severozahodnem koncu Martuljkove skupine, ki naj bi bili koti 2074 m in 1907 m. Vendar ni čisto tako. Vrh, označen na fotografiji kot kota 2074, je v resnici nekaj metrov nižji, prava kota 2074 pa je pomaknjena nekoliko proti jugu in z mesta, od koder je bila narejena fotografija, ni vidna. Poleg tega je od vršičev na sliki nekoliko višji levi in ne tisti, nad katerim je puščica s številko 2074. Južni vrh, ki ga na fotografiji ni videti, je pomaknjen nad »južno steno Rušice«, severni, na sliki vidni vršič, pa nad »severno ostenje Rigljice«. Ker gre torej za dva vrhova, bom v nadaljevanju zaradi lažjega razumevanja uporabil poimenovanje, kakršno je uporabil med drugim tudi **Igor Mezgec** na shematični karti v svojem vodniku. Južni vršič od obeh naj bo torej Rušica (2074 m), severni Rigljica (najbrž okrog 2050 ali 2060 m).

G. Šolar je mnenja, da gre pri Rušici in Rigljici za eno goro z dvema imenoma. Verjetno takšno razmišljanje drži, lahko pa je tudi drugače, saj gre navsezadnje za

dva vrhova. Morda sta pre malo izrazito ločena, da bi govorili o dveh gorah, mogoče pa sta si vseeno prisluzila vsak svoje ime (za razliko od bližnjih dvoglavih Ferdamanih polic). Vsaj z nekaterih razgledišč se kažeta kot lepo oblikovana ostrska skalnata vršaca, na primer z Vrtaškega Slemena, Vaneževega roba, Kukove špice, Škrnatarice, deloma tudi z grebena Široke peči. Z nasprotno, zahodno strani, na primer z v članku omenjenega Vavovja in sosesčine, sta ravno tako dobro vidna oba vrhova ter škrbina med njima, s katere pada izrazita grapa. Tudi **Dušan Vodeb**, ki ga M. Šolar omenja kot poznavalca tega območja, v članku o poti PP (PV 1979, št. 2) loči dva vrhova, saj govori o **prepadnih stenah** Rigljice in Rušice. Ne z enim ne z drugim imenom torej ne more imeti v mislih severneje ležečega, 1911 m visokega vrha. Da kot Rušico res razume koto 2074 (južni od obeh vršičev), priča tudi omemba skalnega okenca v skrbini pod Rušico, ki se nahaja med njo in Vrhom nad Rudo.

V zvezi z imeni vrhov je na strani 149 napisano: »Če ni nič drugega res, je to, da je nižji vrh (kota 1911 m) še precej kosmat in porasel z rušjem, po katerem naj bi tudi imel pravo ime Rušica, višji vrh (kota 2074 m) pa je poln skalnatih rogljev, pod steno na zahodu so riglji, zato naj bi to bila Rigljica.« Nedvomno je 1911 m visoki vrh precej bolj porasel, vendar rušja ne manjka niti Rušici (2074 m), in sicer predvsem na južni strani — vse od Siljice proti glavnemu grebenu ter nad južno steno. Na drugi strani predstavlja najvišjo točko 1907/1911 m visokega vrha precej oster skalnat rogelj. Torej tudi takšno poimenovanje, kot se danes pojavlja na različnih kartah, ne bi bilo povsem nelogično.

Kot argument za dokazovanje sedanje napačne rabe je naveden tudi prispevek **Pavle Jesih** »Z Martuljka preko Rigljice in Ferdamanih polic v Kranjsko goro« (PV 1928, str. 7—9), kjer »goro z višino 2074 m, ki jo danes vsi poznamo kot Rušico, ... Jesihova nedvoum-

no imenuje še Rigljica«. Uporaba imen s strani plezalcev/nedomačnov ni nujno najbolj ustrezna pomoč, saj so npr. o bližnji Škrnatarici njeni plezalski obiskovalci sprva govorili kot o Mizi (gl. npr. **M. Potočnik**: Martuljek — Amfiteater — Miza; PV, 1929, št. 9), da ne omenjamo še starejših težav z Dovškim križem in Oltarjem.

Za konec pa še to. Kot je že M. Šolar mimogrede zapisal, je zmeda še nekoliko večja, saj vlada tudi pri poimenovanju Vrh nad Rudo. Tako omenja ime Rusa peč, navedeno v vodničku po poti Planica—Pokljuka iz leta 1978, ki pa se pojavlja še kje drugje (na primer v prej omenjenem članku D. Vodeba ali v knjigi **S. Černič** Poti v brezpotja, s. 21). Ali je prišlo do zamenjave ali napačnega poimenovanja (tudi) pri Vrh nad Rudo/Rusi peči, ali pa gre le za dve imeni za isti vrh? Povrh vsega Vodeb na istem mestu omenja levo (severno) od Rigljice še Rigeljine. Ali je s tem mišljena kota 1907/1911? Iz opisa poteka poti bi že bilo mogoče tako sklepati. Potemtakem bi bila gneča v tem koncu uporabljenih imen še večja, vendar bi bilo takšno poimenovanje kar »praktično«, saj ne bi motilo v literaturi prevladujoče rabe imen Rigljica in Rušica, pa tudi vsak vrh bi imel svoje ime. Če pa je v Šolarjevem prispevku omenjano poimenovanje (2074 = Rigljica, 1911 = Rušica) res splošno razširjeno med lokalnim prebivalstvom, naj seveda tako v vsakem primeru ostane in se uveljavi tudi na kartah.

Na kratko toliko, domnevam pa, da vendarle obstaja kdo, ki lahko dá verodostojne informacije o imenoslavlju tega kottičja Julijskih Alp in ki bo to tudi storil.

Dejan Cigale, Domžale

Le kako so lahko tako dobri?

Oproščam se, da tako pozno reagiram na članek, ki ga je **R. K.** pripravil za šesto stran prve letošnje številke PV, a prej ga nisem opazil. Gre za predstavitev daljšega spisa **Chrisa Breemerja** »Vojna in vrhovi« v ameriški reviji *Rock & Ice*

Planinski vestnik naj postane glasilo vseh slovenskih planincev. Poskusite tudi vi pridobiti novega bralca in naročnika, ki se bo lahko pohvalil, da bere najstarejši slovenski mesečnik!

o tem, kar so mu v članku navedeni gostitelji povedali o slovenskem alpinizmu oziroma o vzrokih, kako da so oni lahko »tako dobri«. Iz članka, še bolj pa iz njegove predstavitve v PV je mogoče sklepati, da bi bili še boljši, če jih ne bi ovirala neka Komisija za odprave v tuja gorstva — KOTG. Za same Američane in druge tuje bralce je ta podatek nepomemben, ker ne morejo vedeti, kaj to sploh je. Zaradi PV kot možnega vira snovi za pisce zgodovine ali zgodb slovenskega alpinizma se pa moram oglasiti.

Vzroki za ustanovitev KOTG leta 1963, njen pomen za razvoj slovenskega alpinizma, za prodor v velika tuja gorstva, je bil ob njeni 30-letnici dovolj opisan tudi v PV, pa še v knjigah Stoletje v gorah, Na vrhovih sveta itd. Suho naštetim dejstvom ni nihče ugovarjal. Zdaj pa prihaja drugačna ocena posredno iz ameriške revije nazaj v PV, kar bi se dalo razumeti, češ, kako slaba mora biti slovenska KOTG, da se to zdi pomembno celo Američanom.

Zato na kratko še enkrat: večina najboljših slovenskih alpinistov (vključno z menoj) ne bi niti slučajno preplezala toliko dobrih stvari v Himalaji (marsikdo je sploh nikoli ne bi videl), če se leta 1963 ne bi zgodil srečen trenutek, ko je PZS ustanovila KOTG. Ustanovila zato, ker je bila Komisija za alpinizem — KA vedno preveč podvržena trenutnim interesom in zato nesposobna dolgoročnega načrtovanja in izvedbe najpomembnejših odprav. In tako se imamo slovenski himalajci vseh generacij posredno zahvaliti prav tej organizacijski obliki za vse mogoče zlate in drugačne cepine, leoparda itd. Le z naravnim izborom, brez usmerjanja in podpore tako majhen narod pač ne bi mogel spraviti toliko dobrega alpinizma skupaj. KOTG je torej marsikomu omogočila, da je »lahko pokazal, kako je dober«, in nad marsikom je tudi razprla dežnik, da mu je obvarovala ali skušala obvarovati čast.

Toliko v pomoč morebitnim piscem zgodovine.

Škoda, da R. K. ni prevedel še česa. Fantje so Breemerja seznanili tudi s splošno zgodovino Slovenije. Američani lahko zvedo, da smo

bili dolga stoletja pod Nemci, Turki in Jugoslovani. To je za Američane pomemben podatek, za nas pa smešen.

Tone Škarja

Zgled in zaupanje

Kar težko je na kratko odgovoriti na članek, ki bolj sodi med prispevke kakega simpozija za točilno mizo kot v glasilo osrednje planinske organizacije. To trdim še posebej zato, ker bi avtor zaradi svoje nekdanje in sedanje funkcije moral poznati stvari, ki se jih je lotil s persom, zato mu je težje odpustiti lomljenje po njih.

Pa kljub temu:

Kako člansko izkaznico naravnati naravovarstveni ideji?

O tem Upravni odbor PZS, ko je sprejemal odločitev, res ni razmišljal, saj tovrstni dokumenti le dokazujejo pripadnost neki organizaciji. Gorje nam, če je nakup članske znamkice edina vez, ki nas resnično druži, in še bolj gorje nam, če bi bila izkaznica edini način, s katerim bi PZS »morala člana seznanjati s filozofijo, s katero plemeniti slovenski družbeni prostor«. Na srečo se avtor te krilatice hudo moti.

Škoda, da avtor svojih pomislekov ni razgrnil na seji UO PZS februarja 1992, ko je bil obravnavan osnutek Pravidnika o članstvu in članski izkaznici, saj je bil na tej seji prisoten.

Pri nadaljnjem razpredanju o popustih v tujih kočah svetujem, da avtor prebere članek **dr. Tomaža Vrhovca** v Obvestilih št. 5/1996. V njem se bo prepričal, da natisnjen znak UIAA nikomur ne zagotavlja popusta. Recipročnost popustov zagotavlja posebna znamkica UIAA, ki stane 45 švicarskih frankov. Kljub ponudbam v Obvestilih se do danes še ni našel planinec, ki bi jo želel kupiti oz. naročiti.

Članska izkaznica ni in ne more biti istočasno tudi dokazilo stanovske posebnosti (alpinisti, vodniki, člani GRS). Za to obstajajo povsod po svetu posebne izkaznice, v katere se poleg registracij vpisujejo tudi opravljena izpopolnjevanja, napredovanja itd.

O Obvestilih le toliko: so uradno glasilo PZS, nekakšen Uradni list, vse delo pri pripravi in izdajanju je brezplačno, format je prilagojen vpenjanju v registratorje, bolj kot lepe oblike pa bi želeli boljše in pestrejšje vsebine, predvsem o delu komisij PZS. Kje ste, avtorji?

V svoji osnovi Obvestila ne morejo biti po vaše »razstava idej, utrinkov in zmot, ki polnijo naš gorniški vsakdan«.

Vsem tistim, ki so jim Obvestila neprijazna, pa se iskreno opravičujem.

Janko Pribošič, tajnik PZS

Odmev z letne skupščine PZS

To besedilo sem hotel prebrati na letni skupščini Planinske zveze Slovenije 23. marca letos. Bil sem v delovnem predsedstvu, zato se oglašam v Planinskem vestniku:

»Vsem skupaj lep pozdrav iz osrčja Dolenjske.

- Kar se dela tiče, le nekaj pripomb: pretirano dresiranje vodnikov za skupino A (ali potrebujejo čelado, Diferjev sedež...), udeleženci izletov pa so prepogosto premalo poučeni o tem, kam se sploh podajajo, zato pa je tudi toliko nesreč. Vodnike več naučiti o lepota narave!

- Ime PZS: če je to zveza slovenskih planinskih društev, se naj tako tudi imenuje, kot se je v preteklosti — SPD, Slovensko planinsko društvo, dokler ni bilo prepovedano vse, kar je dišalo po narodnostih!

- Lastnina PD: Kdaj in po čigavem ukazu so bile prenešene nepremičnine na PZS, kajti kočje so gradila slovenska planinska društva? Ali ne spada vse to med tiste »ukrepe«, ko so bili okradeni — razlastnjeni ljudje, ki so imeli kaj več od povprečja, ki so mislili s svojo glavo in so bili napoti revolucionarni oblasti? Želim, da dobe društva svojo lastnino nazaj — znan je konec mnogih družbenih podjetij. Vsak naj bo gospodar na svojem!

- Glede števila delegatov: iz vsakega društva po enega, kajti MDO so več ali manj samo sami sebi namen (za funkcije), zato ne pridejo informacije navzdol. Čestitke izjemam! 275

- Delegati na skupščini so večino starejši ljudje moškega spola, na izletih pa ženskega. Kakšna je torej Zveza PD, ki nima pravega odnosa do članic?
- Zakaj ni mladine? Ker je šolski minister ukinil nagrade srednješolskim učiteljem za čas, prebit v nara-vi! Voz sam od sebe ne gre nika-mor.
- Politične stranke in planinska or-ganizacija: Pri tej stvari diši po krše-nju 14. člena ustave, ki govori o enakosti! Ali ni bilo dovolj 50 let enosti? Nisem za to, da se dejavnost PD izenači z delovanjem stranke, to smo imeli že priložnost gledati, toda biti v stranki ni greh (morda danes je?)!
- Označevanje vrhov sodi tudi v ta sklop. Če ni zaradi križev vzel vrag Avstrije, Švice, Češke, Poljske..., tudi nas ne bo! 50 let smo bili pod simbolom zvezde, tudi na vrhu Aljaževega stolpa je bila, pa vidimo, kje smo! Se bojite demokracije sa-mo v PZS? Ne! Pri objavljanju član-kov v časopisih, Vestniku, nastopa-jo podobne težave! Torej, kdo je prizadet? Pluralnost, če smo v de-mokraciji!

Peter Repovž, Novo mesto

Upravičena zamera iz »baze«

V letošnji, 27. številki »Mladega planinca«, ki je glasilo PD Lisca iz Sevnice in Krškega, je po vrsti popolnoma društveno obarvanih in skoraj izključno društvenim članom namenjenih člankov in obvestil proti koncu glasila objavljen tudi prispevek znanega gornika **Lojzeta Anzelca** »PD — MDO — PZS«, ki bistveno presega društvene okvire. V njem avtor obravnava probleme, o katerih zadnji čas na različnih ravneh pogosto razpravljajo v planinskih krogih, vendar se zdi, kot da na tem področju ni mogoče nič premakniti. Z željo, da bi se vendarle kaj zgodilo, ponatiskujemo tisti del tega prispevka, ki govori o (ne)povezavah med različnimi nivoji v slovenskih planinskih organizaciji.

do svoje PZS. Zadeva se je močno poslabšala po volilni skupščini PZS marca 1995, ko mandatarju, predsedniku PZS, ni uspelo pridobiti podpredsednika za področje pove-zave PD — MDO — PZS. To delo je do tedaj več kot odlično opravljal podpredsednik PZS **Jože Dobnik**, naš dolgoletni planinski prijatelj.

V preteklosti so predstavniki PZS skoraj redno obiskovali zbere in proslave posameznih društev. Ti obiski so bili nekakšna živa vez, ki je društvom veliko pomenila. Čutili so jo kot oporo pri svojem delu. Sedaj so ti stiki domala prekinjeni.

Res je tempo življenja zdaj hitrejši, vsem primanjkuje časa in bi to lahkobilo opravičilo za abstinenco na zborih PD, toda zameriti jim velja to, da ne izkoristijo sestankov MDO za živi stik s predstavniki društev. Vodstvo je izgubilo stik z društvi!

V našem MDO že dalj časa opazujemo predsedstvo PZS na odprta vprašanja, ki zadevajo PD in jih brez pomoči PZS in njenih komisij ni mogoče reševati. Prišli smo celo tako daleč, da sem na 11. seji UO PZS 12. oktobra 1996 predlagal skupno sejo MDO s predsedstvom PZS. To sejo smo želeli imeti novembra, datum naj bi določilo predsedstvo. Do 22. februarja 1997 ga še ni določilo. Podobno ignoranco doživlja moje vprašanje, postavljeno na seji UO PZS 15. junija 1996 in ponovljeno na seji 12. oktobra 1996 glede financiranja obnovitvenega tečaja planinskih vodnikov na Raduhi. Do danes še ni odgovora. Zadevo smo posredovali v obravnavo Nadzornemu odboru PZS.«

Pohodi za obujanje tradicij NOB

Ker sem se udeležil mnogih spominskih pohodov, bi rad navedel nekaj pripomb, ki me že nekaj časa pestijo. Ko sem bil še aktiven šolnik in hkrati mentor planinskega krožka, sem vodil planince na pohode na Stol, Porezn, Snežnik, od Osankarice do Rogle, po poteh 14. divizije in na Arihovo peč. Podali smo se tudi na najtežji marš v po-

častitev narodnega heroja **Miloša Kupresa** od Kožufov do Turja pri Doboju. V dveh dneh smo morali prehoditi 80 kilometrov, kar so zmogli le kondicijsko najbolje pripravljeni planinci.

V prejšnjem sistemu so planincem pri pripravi in izvedbi pohodov še pomagale tudi borčevske organizacije in šole. Na pohodu na Stol v zimskih razmerah je planincem spregovoril udeleženec NOB. Odkar pa so ga prestavili na poletni čas, je izgubil pomen.

Drug primer je pohod v spomin na zadnjo bitko Pohorskega bataljona pri Treh žeblih. Ker spada to območje pod občino Slovenska Bistrica, se nismo mogli dogovoriti glede izvedbe skupne proslave pri Treh žeblih. Oni so organizirali posebno počastitev, na katero so povabili svoje padlih borcev. Pred leti je izvajala spominski program še osnovna šola iz Zreč, nekaj zadnjih let pa so tudi to opustili. Ne vem zakaj. Da bi predstavnik Zveze združenj borcev iz Zreč, Slovenskih Konjic ali Celja pozdravil pohodnike, ki jih je bilo letos januarja kar 600, na zaključni prireditvi v kino dvorani v Zrečah, pa ni govora. Vsa čast planincem iz Zreč, ki so letos že 19. organizirali pohod!

Spominski pohod v počastitev 14. divizije je pred leti potekal iz Dramelj do Frankolovega. Iz nerazumljivih razlogov so ga preimenovali v Pohod Dramlje—Dramlje, in to iz Dramelj mimo Žičke kartuzije, Špitaliča in Uršule nazaj do Dramelj. Letos so organizatorji v vabilih ponovno navedli, da poteka pohod v počastitev 14. divizije. Tudi v šoli še imajo stalno razstavljen material, ki prikazuje pohod 14. divizije. Na nekaterih šolah so že deponirali zgodovinske dokumente, ki prikazujejo NOB, v šolske ropotarnice. Vem konkretno za primer, ko so na neki šoli v Celju, žal, to storili.

Na pobudo nekaj mladincev iz Laškega in odbora za obujanje tradicij 14. divizije pri Občinskem odboru ZB v Celju že tretje leto poteka pohod od Sedlarjevega do Prevorja. Na prvem pohodu je bilo

vsega 12 udeležencev iz Laškega in Celja. Lani je bilo že okrog 30 udeležencev. Med temi je bila polovica vojakov iz celjske vojašnice in polovica planincev PD Ojstrica in mladincev iz Laškega. Letošnjega pohoda na dan, ko je 14. divizija prestopila slovensko-hrvaško mejo leta 1944, to je 6. februarja, so se udeležili planinci iz Celja in mladinci iz Laškega. Vojaki se ga niso udeležili, ker sta bili celjska in bistrška vojašnica brez vojske. Edina izjema je bila spominjska svečanost v Sedlarjevem. Prisostvovali so tudi predstavniki ZZB. Kulturni program je izvedla osnovna šola iz Bistrice ob Sotli. Tudi v Prevorju je izvedla program tamkajšnja osnovna šola. Pot od Virštanja do Sedlarjevega pa smo prehodili le planinci in mladinci. Nekaj jih je nadaljevalo naslednji dan še pohod do Živega zidu, kjer je bila zaključna proslava pohoda. Omeniti moram še spominski pohod na Arihovo peč nad Šentjakobom v Rožu na Koroškem. Tu so padli partizani februarja 1945. Letošnji že 19. pohod so organizirali Slovensko prosvetno društvo iz Celovca, Slovenska športna zveza iz Celovca in Kulturno društvo iz Šentjakoba. Večina udeležencev je bila iz Celja, Ljubljane in Kranja. Žal tudi na tem pohodu ni bilo nobenega predstavnika ZZB. Tudi spominjskega programa ni bilo. Morda pa se bodo v Ljubljani zbudili prihodnje leto, ko bo že 20. pohod.

Iz mojega razmišljanja je menda jasno razvidno, da so se bivši borci odpovedali navedenim pohodom in jih prepustili dobri volji planinskih društev. Kaže, da bodo ti pohodi za obujanje tradicij NOB izgubili pravi pomen, saj bodo le pohodi planincev. Menim, da bi se morala Zveza združenj borcev NOV resno zamisliti, kam to vodi. Ali nimajo nikogar, ki bi skrbel za tovrstno obujanje tradicij NOB?

Edini pohod in vse spremljajoče prireditve, pri katerih sodelujejo bivši borci, so Dražgoše. Tam je televizija, tisk in še kakšen predstavnik oblasti.

Milan Gombač, Celje

iz planinske literature

60. številka Alpinističnih razgledov

Kako težko je delati časopis ali revijo, gotovo zelo dobro ve **Bine Mlač**, glavni in odgovorni urednik Alpinističnih razgledov, revije za alpinizem in športno plezanje. Ko listamo letošnjo 60. številko, namenjeno branju januarja in februarja letos, nekako to slutimo že v uredniškem uvodniku, v to pa se potem prepričamo na naslednjih malone 40 straneh: težko je pripravljati specializirano revijo za vrsto okusov, če ni sodelavcev, ki bi iz različnih zornih kotov opisovali misli in dejanja istomišljenikov.

Če ne bi bilo krize avtorjev, v reviji zanesljivo ne bi bilo na uvodnem mestu dolgega, sicer tehtnega in karseda zanimivega 56. dela dolge Mlačeve serije »Pionirji alpinizma«, ki je to pot posvečen **Alexandru Burgenerju**, švicarskemu gorskemu vodniku iz druge polovice minulega in prvih let tega stoletja. Mož ni bil le gorski vodnik, ki je v gore peljal kdo ve koliko klientov, ampak »je prispeval levji delež pri najzgodnejšem odkrivanju Alp«, kot piše avtor. Kogar bi hoteli zastrupiti z alpinizmom in gorništvom nasploh, naj bi mu dali v branje takšne biografije, kot je Mlačeva o Burgenerju.

Velik del drugih prispevkov v reviji je namenjen alpinističnemu izobraževanju v najširšem smislu, predvsem za alpinistke (čeprav tudi za njihove spremljevalce ali celo soproge) pa je v vsakem smislu zanimiv preveden prispevek o treh mamah, ki so se v različni meri posvetile alpinizmu. Če omenimo še 25. del Kronike smrtnih nesreč v slovenskih gorah, v katerem so navedene nesreče iz let 1988 in 1989, je to pravzaprav vse, kar prinaša letošnja prva številka Alpinističnih razgledov. Glede na to, koliko sodelavcev je pripravilo to številko, je vsebina pestra in ni zanimiva samo za zaprisežene alpiniste, ampak bi jo večji del z vese-

ljem prebral marsikateri »navaden« gornik, pa čeprav gre za »interno glasilo slovenskih alpinistov in športnih plezalcev«, kot je napisano v podnaslovu revije, ki jo izdaja Komisija za alpinizem pri PZS in jo je mogoče kupiti ali naročiti v pisarni Planinske zveze Slovenije ob Dvorčakovi ulici 9 v Ljubljani.

M. R.

Nova planinska pot

Decembra lani sem se na Muti udeležil otvoritve »Planinske M transverzale«. Ob tej priložnosti so prizadevni gorniki z Mute izdali tudi vodnik po poti, katerega besedilo je napisal **Alojz Eršte ml.**

Planinsko društvo Bricnik-Muta je formalno nastalo leta 1995, a ima svoje dolgoletne korenine v Planinskem društvu Vuzenica-Muta (1972—1995). Z nastankom novih občin Muta in Vuzenica je prišlo do »razporoke« in na Muti so ustanovili samostojno planinsko društvo, ki je dobilo ime po Bricnikovem vrhu (1017 m) nad Muto.

V kratkem času so uredili in označili krožno planinsko pot, izdali ličen vodnik poti ter poseben karton za žige. Pot se s polnim imenom imenuje Planinska transverzala Muta—Pernice—Bistrški jarek—Sveti Jernej—Bricnik—Muta in je označena z znanim rdečo-belim krogom in veliko črko M. Transverzala ima štiri kontrolne točke, na katerih so tudi žige. Začne in konča se na Zgornji Muti pri znamenitem vodnem stolpu. Če gremo v smeri urinega kazalca, je naslednji žig na Pernicah v planinskem zavetišču Knez, nato na kmetiji Primož na Svetem Jerneju (kmetija odprtih vrat) in na Bricnikovem vrhu nad Muto.

Po vodniku je hoje 10 do 12 ur. Iz lastnih izkušenj vem, da je pot najboljše prehoditi v dveh dneh, enkrat s ciljem na Pernicah in drugič na Svetem Jerneju, saj se moramo med Pernicami (1062 m) in Svetim Jernejem (1037 m) zaradi reke Bistrice, ki ločuje masiv Golice od Kozjaka, spustiti skoraj na nadmorsko višino Mute (382 m). Razumljivo je, da se »transverzala« dotika

tudi Kozjaške poti, ki na tej strani Drave povezuje Dravograd in Maribor.

Za ljubitelje hoje v naravi in zbiralce žigov oziroma značk torej nova zanimiva priložnost. Škoda le, da lektorici besedila ni uspelo besede »transverzala« nadomestiti s kakšno bolj primerno, ko pa je vendar toliko lepših zgledov.

Janez Semlak, Radlje ob Dravi

Naše jame, 38, 1996

Letnik jamarske revije, ki je pred nami, je med obsežnejšimi, saj ima kar 227 strani.

V uvodniku se **France Šušteršič** kritično ozre na dosedanje jamarsko delovanje, katerega ni spodbudilo niti odkritje dveh svetovnih rekordov, 501 meter globoke vhodne vertikale in preko 550 metrov notranje vertikale. Seveda je bil z izjemo PV medijski odmev minimalen, sodelujoči italijanski speleologi pa so zasluge za tak dosežek pripisali sebi.

Velik del zadnjega letnika revije, ki je glasilo Jamarske zveze Slovenije, je posvečen raziskavam v predjamskem podzemlju. Podan je pregled dosedanjih pomembnih raziskav, speleoloških, geoloških in hidroloških (**S. Šebela**), jam v zaledju Predjame (F. Šušteršič), sleden predjamskih voda (**J. Kogovšek**), o tehniki Bi 32 med drugo svetovno vojno (**A. Lajovic**) in o novejših odkritjih v predjamskem spletu (**J. Hajna**).

V nadaljevanju je le na treh straneh predstavljena Vrtoglavica, brezno v kaninskem masivu, v katerem je brezno z največjo vertikalo na svetu. Globina brezna je 643 metrov! Poročata **R. Stopar** in **G. Pintar**.

M. Brenčič, **A. Lajovic** in **I. Perpar** pišejo o raziskavah Jame pod Debelim vrhom v Fužinarskih planinah. O Marovški zijalki pri Šentlovrencu na Dolenjskem poroča **B. Ladišič**. **D. Rojšek** piše o meritvah v škocjanskem jamskem spletu. Raziskave ob delih na avtocesti na Krasu analizira **A. Mihevc**.

R. Slapnik je podal obširnejše poročilo o speleoloških raziskavah

kamniških jamarjev v Kamniško-Savinjskih Alpah. O polhih in njihovih sledovih v jamah pa v dveh člankih pišeta **A. Mihevc** in **S. Polak**.

V nadaljevanju akademik **I. Gams** piše o raziskavah korozije v jamah s pomočjo apneniških ploščic. **D. Novak** piše o raziskavah, ki so bile izvedene zaradi sanacije izvira Jelševnice, kjer so odkrili črnega močerila. O novih odkritjih za sifoni izvira Bilpe ob Kolpi poroča **S. Morel**, o Podpeškem jezeru in potapljanju v njem pa **T. Vrhovec** in **M. Mihailovski**. Obširno poroča o razvoju jamskega potapljanja v Sloveniji **C. Mlinar**, ki zajema tovrstna dogajanja od leta 1933 pa vse do zadnjih nesreč v Divjem jezeru. Podaja tudi pregled največjih dosežkov potapljačev v Sloveniji.

Sledijo Poročila in odmevi, med katerimi bi kazalo opozoriti na poročilo o potresu, ki so ga jamarji doživeli v Dimnicah.

Med obletnicami se revija spominja stoletnice rojstva **E. Pretnerja** in **A. Seliškarja**.

Poseben oddelek je posvečen dogajanju v katastru. **D. Verša** poroča o delu v letu 1995, novih registracijah in podaja statistični pregled »naj« rezultatov v Sloveniji in v svetu.

Vodja jamarske reševalne službe **J. Jakofčič** poroča o delu te službe in podaja pregled aktivnosti vse od 1988. leta. Od leta 1988 do 1996 so imeli 43 akcij.

V oddelku o varstvu krasa pišeta **A. Hudoklin** o Kotarjevi prepadni in popisu netopirjevih prezimovališč in **J. Žumer** o popisu naravnih znamenitosti na območju nekdanje občine Sežana.

Slede poročila z odprav, spominski zapiski in književna poročila. Zajeten zbornik daje vsakomur dovolj zanimivega branja.

D. N.

Informacija o delu GRS

Gorska reševalna služba Slovenije je z letošnjim februarjskim datumom na osmih straneh polovičnega formata A4 izdala »Informacijo o delu Gorske reševalne službe v letu

1996«. V publikaciji so poleg statističnih podatkov, ki zadevajo GRS Slovenije in ne predvsem gorske nesreče ali reševanja, objavljena tudi kratka razmišljanja predsednika PZS **Andreja Brvarja** in načelnika GRS **Danila Škerbineka**.

Prvi med drugim piše, da »kaže, da so množice obiskovalcev prinesle s seboj v gore tudi varljiv občutek varnosti in podcenjevanje gore. Zavoljo tega stoji GRS pred odgovorno nalogo: kako s preventivnim delom, ki je od ustanovitve sem njena primarna naloga v planinski organizaciji, spremeniti izkrivljeno zavest o gori kot kraljestvu svobode in pristnega varnega sveta. Korak v tej smeri je bil že storjen z izdajo Gorniškega svetovalca, ki bi moral najti mesto do slehernega obiskovalca gora... Zato ne preseneča, da je postala moderno opremljena, strokovno izurjena organizacija gorskih reševalcev predmet špekulacij nekaterih razgretih glav, ki bi službo želeli iztrgati iz planinskih vrst in jo podrediti enemu ali drugemu državnemu organu. Poleg se mešajo še načrti posameznikov, ki vidijo osebno priložnost v privatizaciji gorske reševalne službe. Zato sta odgovornost in obveznost, da ne zapravimo doseženega, pred planinsko organizacijo in gorsko reševalno službo večji kot kdajkoli doslej«.

Danilo Škerbinek med drugim piše, da »so članom GRS Slovenije skupne najmanj tri temeljne vrednote, ki so idealizem, prostovoljnost in pripravljenost pomagati človeku v gorah v stiski«. Ko ugotavlja, da je bilo lani uresničeno domala vse načrtovano delo GRS, pravi, da je bila to zasluga več kot 700 članov GRS, ki so skupni ideji in nalogam prostovoljno darovali preko 14.000 ur svojega prostega časa. »Zdaj, ko ima GRS status javne službe,« piše Škerbinek, »je poleg opravljanja svojih osnovnih nalog dolžna, da se odzove tudi tedaj, kadar jo pokličejo organi za zaščito in reševanje na republiški ali občinski ravni«. Posebej poudarja, da je po pogodbi iz leta 1994 med Ministrstvom za obrambo, Planinsko zvezo Slovenije in GRS ministrstvo prevzelo obveznost, da oskrbi 14 postaj

GRS, ki še niso imele terenskega vozila, z vozili nissan terrano, lani pa je zadnjih pet postaj prevzelo te avtomobile. Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje pri Ministrstvu za obrambo (MORS) je poleg tega slovenskim gorskim reševalcem lani preskrbela 319 radijskih postaj in 200 pozivnikov za tiho alarmiranje. Nadalje so za hitrejši prenos obvestil o nesrečah v planinskih kočah k dosedanjim stabilnim radijskim postajam postavili 23 novih, za kočice, ki so odprte le poleti, imajo pa zimsko sobo oziroma so kljub vsemu dovolj obiskovane, pa so kupili pet samodejno delujočih radijskih postaj, ki delujejo kot klicne telefonske naprave na avtomobilskih cestah.

V Škerbinekovem poročilu je poleg tega tudi napisano, da je lani v 168 reševalnih akcijah GRS 64-krat sodeloval helikopter, ki je zelo skrajšal čas prihoda prve pomoči k ponesrečencem in prevoza do zdravstvene ustanove. Pretežno so te polete opravile posadke Ministrstva za notranje zadeve, vse bolj pa se s svojimi helikopterji vključujejo tudi posadke Slovenske vojske. — Na koncu tega poročila je zapisano, da je lani pretežni del denarja za GRS prispevala Uprava RS za zaščito in reševanje MORS, poleg tega pa velik del še Loterija Slovenije, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije in slovenske občine.

M. R.

Vodnik na »panonski Triglav«

V prvem četrtletju leta 1997 je izšla izredno kvalitetna knjižica »Vodnik po kraljestvu gozdnatega Boča«. Izdalo jo je Planinsko društvo Poljčane, zamisel in besedilo: **Matija Cimperšek**, fotografije: **Mitja Cimperšek**, **Branko Petan** (naslovnica).

Vodnik nam odkriva svet, ki ni neznan. Omenimo Novi tednik z dne 27. marca 1997 »K velikonočnicam na Boč«, ki nas med drugim opozarja na to, da od doma do vrha vodi gozdna učna pot, na

kateri z lično urejenih obvestilnih tabel zvemo marsikaj o posameznih drevesih in rastlinah, ki so značilne za ta predel. Članek nas opozori na črni topol, ki raste v neposredni bližini planinskega doma itd.

V članku »Gremo na Štajersko« nas pisec opozori na Boč, zadnji podaljšek Karavank, ter na njegovo sosedo Donačko goro, ki po svoji višini izstopata nad nižjim pretežno gričevnatim svetom. Tudi v tem prispevku je Boč lepo predstavljen.

Na Boč nas opozarja tudi **Jože Dobnik** v svojih publikacijah.

Vendar vsi ti prispevki ne odtehtajo Vodnika.

Vodnik je posvečen samo Boču in na naslovnici kraljuje velikonočnica. Če polistamo po Vodniku, se najprej srečamo s splošnimi podatki o pogorju.

Na kratko je opisana geografija, podnebja, geologija, prst in rastje in značaj ljudi. Tu sta prečudoviti sliki črnega teloha in dehtečih ciklam ali kokorijev.

V posebnem poglavju je v besedi in sliki prikazana arhitekturna dediščina, ljudsko izročilo, glažuta v Jelovcu, partizanska bolnišnica, ki je bila dobro skrita v vrtači pri Formilah.

Vodnik nas pouči, kako moramo varovati naravo in tu najdemo sliko lilije in kranjske bunike.

Nato Vodnik opisuje tri krake učne poti, ki skupaj predstavljajo enovito celoto. Prvi vodi iz Poljčan do planinskega doma (1 do 2 uri), drugi iz Lovnika (Pečice) do planinskega doma (1 do 1,5 ure), tretji pa nas spremlja na sam vrh gore (1 ura).

Tudi tu nas opozarjajo na drevesa, ki so jih še posebej označili s slovenskimi imeni, kar nam omogoča, da jih prepoznamo v različnih letnih časih.

Nato sledi opis posameznih poti. Če gremo iz Poljčan, se nam prve v besedi in sliki predstavijo štoklje, ki so poseben razpoznavni znak Poljčan. Spoznamo v besedi in sliki še druge živali, ki živijo v gozdu, od jelena in veverice do krivokljuna. Tako gremo do točke do točke do planinskega doma. Druga pot nas pelje od Pečice do planinskega doma. Že prva točka je razgledišče

pri lovski koči in avtor pri tej točki opozori na trg Lemberg in na božjepotno Marijino cerkev na Sladki gori. Tudi ta pot je obširno opisana; lepo je predstavljena velikonočnica, ki je simbol boškega kraljestva. Ali veste, zakaj ima roža gosto dlako, kot bi imela krznen plašč? Odgovor je v Vodniku: plašč varuje kožo pred podhladitvijo! — Tretja pot nas pelje do planinskega doma na vrh Boča. Predstavljena je prehranjevalna veriga v gozdu, ob poti imamo pragozdno učilnico, opisan je čudovit razgled z razglednika. Predstavljene so še Poljčane in Kostrivnica.

Franc Ježovnik

društvene novice

Hvala, Frenk!

Profesor **dr. France Srakar**, zdravnik ortoped, mi je pred devetnajstimi leti operiral hrbtenico. Poznala sva se tri desetletja, iz gorá, kot gorska reševalca. Večkrat je iz prve pomoči na tečajih predaval gorskim reševalcem in bil član izpitne komisije. Doktrino prve pomoči človeku je razlagal na preprost in razumljiv način. Velikokrat je rekel: »Če boste hitro in dobro pomagali, boste dvakrat pomagali. Storite vse, da vam bo ponesrečenec zaupal.« Tiste čase so zdravniki še malokdaj sodelovali v reševanju v gorah.

Dr. Srakarja sem cenil in kakor da bi slutil svojo zdravstveno prihodnost, sem mu zaupal.

Novici o njegovi smrti preprosto nisem mogel in ne hotel verjeti. Saj to ni mogoče! To je pomota! Jeseni je bil zdravnik slovenske himalajske odprave na tri vrhove v Himalaji. Veselo razpoložena sva se ob odhodu z Brnika poslovila. Zdrav se je vrnil. Moram res verjeti resnici? Žal: ko se zgodi, se moramo z žalostnimi novicami le sprijazniti. Zaustavil sem korak pred njegovo žaro in sliko na ljubljanskih Žalah. V trenutku so se mi prebudili dogodki

iz časa, ko sem na ortopedski kliniki v Ljubljani postal njegov pacient z diagnozo — operacija hrbtenice. Bil sem popolnoma nepokreten in skoraj obupan sam nad seboj. Zaupal sem zdravnikom in stroki, poznal pa sem le prof. dr. Srakarja. Zaupal sem se njemu. Vedel sem, da najbolje razume duše nas hrbovcev. Vseeno sem se bal še hujših posledic in prihodnosti, bal sem se za nepreskrbljeno družino in svojih nadlog.

Frenk je dan pred operacijo kot prijatelj — gorski reševalec prišel k moji postelji. Poklepetala sva o gorah v gorniškem jeziku, nič o moji bolezn. To je bil prepričljiv in pomirjujoč razgovor. Potem sva si rekla le: »Jutri na svidenje!« Oba sva vedela, kje.

»Hvala, Frenk,« sem skoraj naglas izrekel hvaležni besedi, ki jih že toliko let ponavljam, ker me je vrnil v življenje.

Poklonil sem se njegovemu spomenu in se ob poslušanju velikih besed govorcev tudi sam poslovil od prof. dr. Franceta Srakarja, prijatelja in zdravnika, ki je med mnogimi tudi meni po težki operaciji še omogočil hoditi po gorah doma, v Alpah, Kavkazu, Himalaji, Alaski in Andih.

Profesor dr. France Srakar mi je ob odhodu iz bolnišnice prijazno rekel: »Hôdi, veliko hôdi!«

Hodil sem in še hodim.

Frenk, večna Ti hvala za življenjske besede in darilo!

Cene Griljc

PD Vuzenica 1946—1996

Lansko leto je bilo za Planinsko društvo Vuzenica še posebno slovesno, saj so med drugim praznovali 50 let delovanja samostojnega društva. Ob tej priložnosti so izdali knjižico z naslovom »Planinsko društvo Vuzenica 1946—1996«, kjer so na 75 straneh predstavili svojo bogato preteklost. Besedilo je napisal **Jože Praper**, fotografije sta prispevala **Branko Bricman** in **Jože Praper**.

Knjižica obeležuje pet pomembnih jubilejev, in sicer 95 let Podravske podružnice SPD v Rušah, 90 let

planinske sobe v Pahernikovi hiši na Veliki Kopi na Pohorju, 70 let podružnice PD Ruše v Vuzenici, 50 let samostojnega PD Vuzenica in 50 let planinske kočice Planinc. Vidimo lahko, da gre za resnično bogato dediščino.

Začetki organiziranega planinstva v tem delu Dravske doline se začinjajo z letom 1901, ko je bila v Rušah ustanovljena Podravska podružnica SPD. Kot lahko beremo, je bil njen ustanovni član in odbornik tudi **Franc Pahernik** iz Vuhreda. Septembra leta 1906 so na Veliki Kopi v Pahernikovi hiši odprli podružnično planinsko sobo. Leta 1926 je bila ustanovljena »samostojna Podružnica PD Ruše v Vuzenici« in čez 20 let, »dne 12. 5. 1946, je bila na občnem zboru v gostilni **Marije Karničnik** v Zgornjem trgu pri župnijski cerkvi ustanovljena samostojna podružnica planinskega društva v Vuzenici«. V ustanovnem zapisniku je zapisano, da bo »planinsko in tujski prometni odsek skrbel in vršil propagando, da čimveč turistov obišče lepe izletniške točke na našem Pohorju in za olepšavo naše okolice«. Izvemo tudi, da je imel prvi žig naslednje besedilo: Fiskulturna zveza Slovenije — Planinsko društvo Slovenije — Podružnica Vuzenica. V dopisu PDS je bilo v soglasju ob ustanovitvi društva zapisano, da »opozarjamo, da bo podružnica kasneje vključila kraj Muto, Sveti Primož nad Muto in Sveti Jernej«.

To je pomembno zato, ker se je društvo leta 1972 preimenovalo v Planinsko društvo Vuzenica-Muta. Tako je ostalo vse do leta 1995, ko je prišlo do »razporoke« in je Muta ustanovila svoje PD Bricnik-Muta. Prvi predsednik PD Vuzenica je postal gozdar **Stane Šuligoj**. Med vsemi predsedniki pa najbolj izstopa **Bogo Mrakič**, ki je bil na čelu društva kar 23 let (mimogrede, izhaja iz Ruš). Društvo je bilo v prvih povojnih letih zelo aktivno in vsestransko, saj je delovalo na »planinskem, športnem, zlasti na smučarskem, kulturno-zabavnem in turističnem področju«. Po besedah avtorja se je v nedrjih planinskega društva razvilo turistično,

kulturno in fizkulturno društvo kraja. Planinsko društvo je tudi predhodnik fotokluba in smučarskega kluba Vuzenica. Vidimo torej, da so se »po svobodi« ravno planinci prvi organizirali in povezali življenjske niti v kraju.

Ob sami ustanovitvi maja leta 1946 je društvo od okrajne komisije za izvedbo agrarne reforme dobilo v upravljanje kočico »Tajzelj« pod Malo Kopo, ki so jo preimenovali v kočico Planinc. Poslovanje kočice ni bila lahka naloga, saj je bilo to obdobje državno usmerjene oskrbe. Beremo lahko, da je bilo »leta 1947 v Sloveniji samo 14 društev, ki so imele planinske kočice in so dobivale kontingent hrane«. Leta 1954 kočica Planinc preneha poslovati. Dovoljenje za poslovanje društvo prenese na Sveti Primož nad Muto, kjer postane domačija **Ivana Onuka** (pri Glavarju) planinsko zavetišče. Podobno zavetišče so odprli tudi leta 1976 na Pernicah v poslopu stare šole (pri Knezu). Izletniško-pohodno dejavnost so leta 1974 razširili tudi na Osnovno šolo Vuzenica (mentorica **Anica Leštan**) in leta 1980 v vrtec. Z aktivnostjo **Toneta Škrgeta** in Boga Mrakiča so vuzeniški planinci začeli zahajati v tuja gorstva, tudi na druge kontinente. Danes društvo uspešno vodi **Branko Bricman**.

Janez Semlak, Radlje ob Dravi

Letni shod Planinske skupine Krka

Letošnjo inventuro in pogled naprej smo opravili na Jožefovo v glavni restavraciji v Ločni. Praznik, mrzlo vreme in ostali izgovori so bili vzrok, da ni bilo toliko ljubiteljev planin, kot jih hodi na izlete. Veseli smo bili predsednika PD Novo mesto **Jožeta Peršeta**, ki si je kljub godu vzel čas za nas. Pohvalil je naše delo, predvsem taborjenja doma in po svetu.

Kakšnih posebnih novosti tudi v prihodnjem delovanju ne bo. Premaknili smo rok prijav za izlete na petek do desete ure in dodali še en izlet za množičnost. Tako so zdaj trije izleti za krkaše zastojni.

20. prosinca 1996 se je 20 planincev v zasneženem dnevu podalo skozi Trebnje, Mirno, Brezje, v dolino Sopote in do Podkuma ter osvojilo Kum. Vodila sta **Franci Somrak** in **Peter Repovž**.

17. svečana je avtobus popeljal 28 udeležencev v Prekmurje. V pol metra globokem snegu smo stali na Sotinskem bregu. Podali smo se do Sela s starodavno rotundo, se okrepčali v prijetni vaški gostilni in se nato še ogreli v zdravilnih vrelih Moravskih Toplic. Na parkirnem prostoru smo pomalicali prisluzene kumske krače in domač kruh ter ju zalili z dobro kapljico. Vodila sta Peter Repovž in Franci Somrak.

16. sušca je krenila kolona dveh kombijev in osebnega avtomobila z 18 ljubitelji vsega lepega do Slovenske vasi pri Pivki. Gredoč smo opazovali zimsko idilo, v polnosti pa smo jo doživeli na Sv. Trojici. Zapeljali smo se še do vznožja Vremščice in se po ledu povzpeli še nanjo. Vodili so **Anton Kralj**, **Franci Somrak** in **Peter Repovž**.

20. malega travna je avtobus popeljal 46 planincev v Zatoľmin. Podali smo se v čudovito Dantejevo jamo. Doživeli smo tišino, temo in prijeten zvok flave, na katero je občuteno zaigral jamar. Sotočje, šumenje Zadlaščice in Tolminke, izvir tople vode. Balzam za živce. Sprehodili smo se do cerkve na Javorci, posvečene sv. Duhu in vsem padlim avstrooškim vojakom. Dan ni bil izgubljen! Vodili so Peter Repovž, Franci Somrak in **Anton Progar**.

Med prvomajskimi prazniki sta se kljub dežju vabilu odzvala dva planinca. Skupaj z vodnikom so »preleteli« Pohorje. Vodil je **Igor Sladič**.

9. rožnika so se trije planinci podali na ogled Svine na avstrijskem Koroškem. Vodil je Peter Repovž.

15. rožnika je avtobus odpeljal 31 planincev čez Jezersko do prijetne vasi Djekše. Podali smo se v tiho lepoticu, ki je videla mnogo stvari, tudi Miklovo Zalo. Pešpot nas je po gozdovih in travnikih pripeljala na Svino. Na tem dolgem grebenu skoraj ni skal, le nekaj ostankov iger velikanov. Na vseh vzpetinah

so postavili križe, znamenja upanja. Spustili smo se do Steinhütte. Tam nas je čakal avtobus. Poslovili smo se od zlatega prinašalca, ki nas je spremljal vso pot od Djekš. Ogleдали smo si vojvodski prestol in Marijino baziliko v Gospe Sveti. Preživeli smo lep dan v zibelki slovenstva. Vodila sta Peter Repovž in Anton Progar.

Teden v sredini malega srpana smo preživeli pod šotori v Jabloncu nad Jizero na Češkem. 25 udeležencev se je vsak dan povzpelo na en vrh. Obiskali smo Vysoko kolo, Snežko, Ješted in Smrk. Ogleдали smo si mesto Liberec in grad Konopište. Bil je prijetno preživet edini suh teden v juliju v lepih čeških gorah. Tabornike je vodil Peter Repovž ob pomoči Jožeta Peršeta.

16. in 17. velikega srpana se je 25 planincev v čudovitem vremenu podalo na Lepo Špičje. Od Savice so počasi napredovali čez Komarčo mimo Sedmerih jezer. Po malici in počitku so nadaljevali pot po najlepši dolini do Koče na Prehodavcih. Tu so nameravali prespati, a je tam končala svojo zemeljsko pot ena od udeleženk, ko ji je srce prenehalo biti. Tudi če bi bil zdravnik poleg nje, bi ji ne mogel pomagati. Helikopter je odpeljal vedno nasmejana Natašo, planinci pa so prebedeli noč in se zjutraj podali v Zadnjico. Vodila sta **Tomaž Gregorčič** in **Igor Sladič**.

15. kimavca smo se štirje odpravili na Kepo. Začeli smo v Ledenici na avstrijskem Koroškem, se povzpeli do Bertahütte in nadaljevali po brezpotju na vrh. Spuščali smo se po normalni, zavarovani poti. Vodila sta **Tomaž Gregorčič** in Peter Repovž.

22. kimavca smo vabili na Kepo. Zaradi novega snega so se samo štirje podali na selške hribe in osvojili Ratitovec. Vodil je **Tomaž Gregorčič**.

20. vinotoka se je zapeljalo z avtobusom do Andrejevega doma na Slemenu 50 planincev. Peš so poromali na Uršljo goro. Spustili so se v Poštarsko kočo, kjer jih je čakal prevoz. Vodili so Franc Somrak, Igor Sladič in **Rezka Žibert**.

17. listopada se je z avtobusom, čeprav je dež močil skoraj celo Slovenijo, podalo 32 planincev na Trstelj, Sveto Goro in Korado. Vandrovce je spremljalo lepo vreme in čudovit razgled. Dežela refoška in terana jih je bila vesela. Užitek za dušo in telo! Vodila sta Igor Sladič in **Miha Moretti**.

23. listopada se je orientacijskega pohoda udeležilo 32 planincev. Prehodili so pot od Športne dvorane čez Marof mimo Krke in Ragovega nazaj do izhodišča. Topel čaj na pol poti in malica na koncu sta se v ledenem jutru kar prilegla. Vodili so **Anton in Irena Kralj**, Peter in **Tomaž Repovž**, Franc Somrak, Igor Sladič, **Ivan Golob** in **Zoran Rifelj**.

21. grudna smo imeli na programu izlet od Višnje gore prek Polzevega do Muljave, ogled Stične in vzpon na Pristavo. Mrzel dan je nekatere odvrnil, vseeno pa se nas je zbralo za dober kombi. Zbasali smo se vanj in se odpeljali do Stične. Bila je nedelja, točno opoldne. Poslušali smo mogočen zvon, samostan pa si bomo ogledali drugič, ko nas bo več. Potegnili smo se do Pristave, vtisnili stampiljke, v kmečkem turizmu pa si privezali duše. Dvanajst udeležencev je vodil Peter Repovž s šoferstvo pomočjo **Antona Kralja**.

Osemnajst akcij naše skupine se je udeležilo 467 planincev, to je dobrih 25 udeležencev na en izlet.

V letu 1997 smo imeli namen obiskati ali smo že obiskali Slavnik (1028 m) iz Podgorja, Socerb in Tinjan, Špico (735 m) in Planinsko jamo, Sladko Goro in Donačko goro (882 m), Limbarsko goro (768 m), Golico (1835 m) in Rožco, 21. junija bomo obiskali Slovensko Benečijo v Italiji, od 12. do 18. julija bo v Bovcu naš tabor, iz katerega bomo odšli na Polovnik, Bavški Grintavec, Mangart, Bricelj, Plešivec, Morež in Ponce, od 16. do 18. avgusta bo jubilejni pohod na Triglav, 20. septembra tura na Kepo (2143 m) iz Avstrije, 18. oktobra na Snežnik (1796 m), 15. novembra iz Podturna na Rog (1100 m), 21. decembra pa na Slavkov dom in na Katarino (738 m).

PD Maks Meško — PD daleč od gora

Dne 15. marca 1997 je Planinsko društvo »Maks Meško« iz Ormoža imelo svoj redni občni zbor. Članstvo je bilo povabljeno, da se ob 18. uri zbere na Jeruzalemu, ki je biser naših vinorodnih gričev. Napolnili smo prostore gostišča Brenholz in takoj je nastalo prijateljsko vzdušje, kot smo ga planinci pač navajeni.

Predsednik **Ciril Ambrož** je navzoče pozdravil in zbor odprl. Po opravljenih formalnostih mu je bil v pomoč izvoljen član **Brane Tonejc**, ki je odlično vodil in povezoval navzoče, ki so se oglašali k besedi z željo, da razodenejo svoja planinska doživetja. Z zanimanjem smo jih poslušali in se marsičemu nasmejali. Med željami je bila izražena tudi ta, da bi Planinski vestnik na svoji naslovni strani predstavil kdaj tudi lepote naše preleške pokrajine oz. Slovenskih gor, ne samo Himalaje in tuja gorstva.

Kakšne vzpone in akcije smo v 1996. letu opravili? Opravili smo 30 izletov na 27 vrhov. Vseh udeležencev je bilo 635. Imeli smo dva planinska tabora. Večji planinci so taborili v Kamniški Bistrici (33 udeležencev). To je bil že 16. tabor po vrsti. Mlajši planinci so taborili v Robanovem kotu (20 udeležencev).

Akcije: Kostanjev piknik ob navdušenem vzdušju na Runču.

Izleti: Jeruzalem, Ormoška planinska pot, dvakrat Boč, Donačka gora, Ivančica, Golica, dvakrat Pohorje, dvakrat Lisca, Mrzlica (zimski vzpon), Olševa, Fužinske planine, Krofička, Slemenova špica, Raduha, Viševnik, Planjava, Grintovec, trikrat Krn, Brana, Mojstrovka, dvakrat Mangart, Jalovec, dvakrat Triglav.

Iz navedenega je razvidno, da je bilo naše društvo zelo aktivno, posebno še glede na dejstvo, da smo od planin, posebno od visokih gor, zelo oddaljeni, kar pa nas ne ovira, da se za planinstvo ne bi navduševali.

Erna Meško

Trije planinski pohodi

Planinska sekcija Športnega društva Andraž je organizirala in izvedla že deveti pohod po KS Andraž. Bil je spomladanski, v nedeljo, 13. aprila. Začetek je bil še kar dober, potem pa obljubljenega razgleda s pobočja Gore Oljke ni bilo. Snežilo je tako, da se ni nič videlo. Del pohoda je bil po Mornovi poti; ta je bila na novo označena po stari vaški stezi, ki je vodila na vrh, danes pa povezuje le cesti. Po tednu dni pa je bil res lep razgled in markacije so dobile rdečo barvo v obliki srca. Kljub tako slabemu vremenu je bilo 76 udeležencev. V jeseni bo pa deseti obljubljeni pohod na Sevčnik (562 m, 12. 10. 1997).

Drugi od teh je bil petnajsti pohod po mejah KS Liboje (26. 4.). Letos ga je prvič organiziralo novo PD Liboje, ki je bilo ustanovljeno lani. Udeležilo se ga je 430 udeležencev. Sočasno je bil tudi tek, kjer je sodelovalo 41 tekačev (od tega 3 ženske). Na Brnici (457 m) imajo planinci tega društva svoj dom, ki še ni dograjen, odprt pa je le ob koncu tedna in praznikih (čez teden po dogovoru). Je zadnja točka Savinjske planinske poti.

Tretji pohod je bil iz Vojnika na Goro (576 m) v organizaciji in izvedbi PD Vojnik, je pa vsako prvo nedeljo v maju. Vreme je bilo sončno. Kontrolnih kartončkov je bilo

Znak mladega PD Vojnik

Emblem 15. pohoda po mejah KS Liboje

prodanih 1012, udeležencev pa je bilo več. Med potjo je bil čaj in na koncu malica. Kontrolni točki sta bili na Riglu (536 m) in Gradišču (539 m) — razvaline gradu Lanšperk. Cilj je bil pri planinskem domu na Gori, prvi točki Savinjske poti, pri cerkvi sv. Kunigunde, kjer je bila tudi maša.

B. J.

Četrtič po stopinjah Valentina Staniča

Planinsko društvo »Valentin Staniča« iz Kanala ob Soči je v nedeljo, 27. aprila, pripravilo že četrti pohod po stopinjah **Valentina Staniča**. V primerjavi s prejšnjimi tremi pohodi, ko je bilo lepo, sončno in suho, ga je vreme letos pošteno zagodlo tako organizatorjem kot pohodnikom. Nепреkinjeno je deževalo, ponekod je močno pihal veter, nazadnje pa se je še močno ohladilo. To so bile letos v teh krajih prve večje padavine.

Kljub temu se je na pot po stopinjah Valentina Staniča odpravilo od 300 do 400 pohodnikov; vendar so se mnogi odločili le za krajši, polovični pohod. Nekateri smo vendarle vztrajali in prehodili celotno osemurno pot, pa čeprav mokri do zadnjega koščka telesa, da obleke in še tako dobrih nepremočljivih čev-

ljev raje ne omenjam. Zadnji del poti smo se mimo Klančarjevega senika v Kanal po blatu kar pridrsali.

Poleg domačinov in ostalih Primorcev so na pohod prišli v velikem številu planinci iz Celja, bilo jih je okrog 150, nekaj pa jih je bilo tudi iz drugih koncev Slovenije, celo iz Kostela ob Kolpi.

Planinci iz Kanala so pred štiri leti zasnovali pohod po stopinjah Valentina Staniča ob 220-letnici rojstva tega velikega domačina in prvega slovenskega velealpinista, pesnika, duhovnika, zdravnika in še marsikaj, ki se je rodil leta 1774 v Bodrežu pri Kanalu. Pohod se začne na trgu v Solkanu, od koder se nato odpravimo po mostu čez Sočo in nato po strmem pobočju na greben Sabotina, od koder je ob lepem vremenu enkratni pogled navzdol na zeleno Sočo, ki se po goriški ravnini vije proti Jadranskemu morju. Gremo mimo številnih kavern, strelskih jarkov in bunkerjev iz prve in druge svetovne vojne in se nato mimo planinskega zavetišča na Sabotinu po precej nerodnem skalnatem grebenu spuščamo proti Goriškim Brdom.

Pri Vrhovljah je polovica poti glavnega pohoda za nami. Prav tako je tu tudi zaključek krajšega pohoda preko Sabotina ali začetek drugega krajšega pohoda preko Korade in Kanalskega Kolovrata. Z Vrhovelj se zmerno vzpenjamo po travnatih jasah in skozi manjše gozdičke do planinskega zavetišča in na vrh Korade, ki je najvišja točka pohoda. Tudi s Korade so lepi razgledi, toda tokrat smo bili sredi mlečne megle, ki se je nato vlekla še čez celoten Kanalski Kolovrat, dokler se nismo začeli strmo spuščati proti Kanalu. Ves čas pohoda smo hodili po delu linije soške fronte iz prve svetovne vojne.

Letos mineva 150 let od smrti Valentina Staniča, zato smo se ga na zaključni prireditvi po pohodu še posebej spomnili kot odličnega človeka in o njegovem delu in pomenu tako za Kanal kot za celoten slovenski narod sta spregovorila predsednik planinskega društva iz Kanala **Marjan Nanut** in pred-

sednik občine Kanal ob Soči **Zoran Madon**. Zapeli so nam tudi otroci iz osnovne šole v Kanalu ter pevci iz *Deskel in Podljubinja*.

Kljub slabemu vremenu je bilo vzdušje na pohodu in po njem prijetno in toplo. Pravi planinci moramo biti navajeni vsega, tudi še slabših razmer. Pa tudi Valentin Stanič na svojih pohodih verjetno ni imel vedno samo sončnega vremena.

Kanalci si želijo, da bi se pohoda v prihodnje udeležilo še več planincev iz drugih krajev Slovenije. Pohod bo tradicionalen in bo vedno na zadnjo aprilsko nedeljo. Moramo pa poudariti, da v zgodnjih jutranjih nedeljskih urah iz osrednje Slovenije proti Solkanu ali Kanalu ni ne z vlakom in ne z avtobusom nobenih pravih povezav. Pomagamo si lahko le s svojim lastnim prevozom ali pa se priključimo kakšni organizirani avtobusni skupini.

Vendar Marjan Nanut že razmišlja naprej: »Drugo leto bomo to upoštevali. Tudi če bi kdo prišel pozneje, bi to upoštevali. Pomembno je, da se družimo...«

Franci Erzlin

Trimski pohod na Rašico

Blizu 150 pohodnikov se je udeležilo letošnjega trimskega pohoda na Rašico, ki ga vsako leto v mesecu aprilu pripravijo planinci Planinskega društva »Janez Trdina« iz Mengša. Lansko leto so traso in cilj pohoda nekoliko spremenili, letos pa je potekal spet po ustaljeni tradicionalni poti.

Pohod je bilo možno začeti v Mengšu, Črnučah, Trzinu ali Domžalah, vendar jih je največ odšlo iz Mengša. Nato so pohodniki po gozdnih poteh in stezah prišli na Dobeno s številnimi vikendi, od koder je lep pogled na ljubljansko in domžalsko ravan. Od tod je še kratek vzpon do vrha Rašice, kjer stoji razgledni stolp in nekaj metrov nižje planinski dom. Tu se priključijo tudi pohodniki iz Črnuč in nato se nadaljuje skupna pot po dolgem gozdnatem grebenu in po kratkem vzponu smo na cilju pri Mengeški koči na Gobavici. Večkratnim

Osamljeni stavec v gozdu pod vrhom Rašice

Foto: Franci Erzlin

udeležencem podelijo bronaste, srebrne ali zlate značke, ki so oblikovane kot majhne gobice.

Zanimivost tega razmeroma lahkega pohoda je ta, da s mengeški planinci organizirajo v času, ko se bukke ravno odenejo v svoje svetlozeleno pomladno ogrinjalo. Vendar pa so letos bukke nekoliko zamujale, se je pa zato zimzeleni toliko lepše bohotil s svojimi modrimi cvetovi. Pa tudi vreme je bilo naklonjeno pohodnikom, tako da se je bilo kar prijetno martinčkati na klopcah pred Mengeško kočjo. S kakšnim pivom, seveda, ki se lahko uradno imenuje tudi ledeni čaj!

Franci Erzlin

Raziskovanja na Valvasorjevi poti

Janez Vajkard Valvasor, ki se je rodil na gradu Medija pri Izlakah, je v otroških letih pohajkoval po krajih in gozdovih pod Čemšeniško planino. Domnevamo lahko, da se je pod vtisi in spoznanji iz teh lepih krajev pozneje vnela njegova raziskovalna žilica in zanimanje za gradove, ljudi in naravne posebnosti ter se je lotil pisanja obsežne *Slave vojvodine Kranjske*.

Turistično društvo iz Čemšenika je uredilo poučno kulturno-zgodovinsko

ske pot od Izlak do Čemšenika in jo poimenovalo Valvasorjeva pot. Konec marca po njej vsako leto organizirajo množični pohod, na katerem med potjo lahko rešujemo tudi raziskovalne naloge. Letošnjega, ki je bil peti po vrsti, se je udeležilo okoli 100 pohodnikov iz različnih predelov Slovenije. Da udeležba ni bila večja, so malo krivi poleti v Planici, nekoliko pa tudi snežinke, ki so ves čas narahlo naletavale.

Valvasorjeva pot je dolga okoli 17 kilometrov; letošnje leto so jo nekoliko spremenili in malenkost podaljšali. Začne se pri hotelu Medijske Toplice in se nadaljuje po prijetni sprehajalni stezi do Valvasorjeve kapele z grobnico, v kateri naj bi bil pokopan celo Valvasor sam, in mimo razvalin medijskega gradu. Spustimo se nato v Izlake, kjer zavijemo desno proti Zgornjim Izlakam in Gamberku. Tudi grad Gamberk je bil v Valvasorjevih otroških letih last njegovega očeta Jerneja. Je zanimiv naravni, kulturni in zgodovinski spomenik, zadrževanje v bližini razvalin nekdanjega mogočnega gradu pa je zaradi krušljivega in padajočega kamenja nevarno.

Pot nadaljujemo skozi vas Ržiše proti Razboru. Na naši levi strani se nam ponuja lep pogled na vas Čemšenik s farno cerkvijo Marije Vnebovzete. Pri postaji tovorne žičnice, ki jo uporabljajo za oskrbo planinskega doma na Čemšeniški planini, zavijemo desno proti Jesevovemu in Znojilam ter se po gozdni poti povzpemo do Gunetove domačije na nadmorski višini 900 metrov. V Valvasorjevih časih je tod vodila tovarna naravna pot med Kranjsko in Štajersko. Od Guneta se lepo vidi Savinjska dolina in kopasta Krvavica, ki pa ju tokrat zaradi sneženja in megle nismo videli. Lahko pa smo tu ugotavljali, kateri je neznan predmet iz kviza: to so bile krplje, ki so nekaterim delale kar precej težav.

Pot od Guneta poteka po pobočju Čemšeniške planine do Sv. Primoža, od tam pa je še dva kilometra po gozdni poti do zaključka pohoda pri Mejč (790 m) pod Prvinami nad Čemšenikom. Vsi, ki so se že petič podali na pohod, so prejeli lične kape s simbolom Valvasorjeve poti. Tudi celotna pot je

označena s tem simbolom, ki je kot nekakšen grb, sestavljen iz začernih črk imena Janez Vajkard Valvasor.

Na zaključku nas je pozdravil še sam prevzvišeni Valvasor in nam natresel nekaj napotkov, ki jih je »nadrukov« v svojih knjigah. Ker je bil pohod ravno v času smučarskih poletov, je med drugim še dodal: »...slišim nekež, da gor u Planic ljudje kar po zrak letajo; u mojih cajth so po zrak letal samo ptič...«

Franci Erzini

Zaključni tečaj za vodnike kategorije D

Tečaj za vodnike PZS za pridobitev kategorije D — vodenje lahkih snežnih tur — je bil v organizaciji Odbora PLV pri KVIZ PZS. Za tečaj, ki je bil razpisan v novembru 1996, se je prijavilo 21 kandidatov, vendar so nekateri kasneje odstopili. Ob prijavi za tečaj so morali izpolnjevati dva osnovna pogoja: da so vodniki kategorije A in da imajo v zadnjih petih letih opravljenih 10 lažjih in 5 težjih snežnih tur.

Tečaj je potekal od 6. do 9. marca 1997 v Domu v Tamarju. Tedaj so obdelali prvo pomoč, orientacijo, metodiko dela, opremo, nevarnosti, pripravo in izvedbo izleta, bivak in taborjenje, GRS in tehniko vodenja. Predavanja iz naštetih tem so bila večinoma usmerjena na snežne razmere, torej nadgradnja poletnih, kopnih razmer.

Zaključni izpiti so bili 5. in 6. aprila 1997 v Domu na Komni. Tu so v soboto pisali teste, v nedeljo pa je bila izpitna tura bodisi na Bogatin, bodisi na Lanževico. Na izpit je prišlo 17 kandidatov. Izpit je sestavljen iz treh delov: doma pripravi vsak kandidat nalogo iz orientacije in izpitno nalogo, izpitni konec tedna pa piše teste iz devetih tem ter opravi izpitno turo. Ta je potekala v štirih skupinah, z vsako skupino pa je bil inštruktor. Spotoma so morali reševati različne nevšečnosti, ki so jih odigrali inštruktorji. Vsak tečajnik je bil vodnik dobro uro. Nevšečnosti so bile zvin zapestja, strah pred strmim pobočjem, sla-

bost, slaba kondicija, nepoznavanje uporabe cepina in derez in še kaj, skratka vse, kar se lahko zgodi na zimski, snežni turi.

Nekateri tečajniki so pokazali veliko mero znanja, drugi nekaj manj. Tudi pri izdelavi izpitne naloge so nekateri pokazali veliko volje in sposobnosti za pripravo ture. Drugi so opravili le tisto, kar je najnujnejše in so komaj zadostili pogojem.

Novi pripravniki za vodnika kategorije D so **Darko Bernik, Peter Kvas in Marija Magajne** — PD Ljubljana Matica, **Katarina Filipič** — PD Cerkno, **Darko Koder** — PD Kranj, **Andrej Kolenc, Marko Primar in Tomaž Stražar** — PD Polje, **Dušan Komac** — PD Kočevje, **Franci Kumer** — PD Dobravljje-Braslovče, **Marko Matajurc** — PD Kobarid, **Borut Paškulin** — PD PTT Ljubljana, **Bojan Rotovnik** — PD Šoštanj, **Andrej Slak** — PD Saturnus, **Katja Tabernik, Miro Uršič in Branko Zamernik** — PD Kamnik.

Marinka Koželj Štepic

Praznik na Čavnu

Prvomajsko praznično jutro se je komaj rojevalo. Nebo je bilo brez oblačka, umito in mlado. Vipavska dolina, pomladno okrašena, je še spala. Skoro je bilo slišati pljuskanje morja čez Kras. Rahel sever je čistil ozračje in gonil dim predprazničnega kresnega večera. Idila.

Marsikateri nahrbtnik se je že polnil in marsikateri gojzarji so se že obnavali, da odrinejo. Kam?

Na Čavnu.

Rečeno — storjeno. Ne posamezniki, procesije planincev iz Ajdovščine in okolice so začele svojo pot proti cilju — Čavnu. Prihajali so z vseh strani, po različnih poteh.

Kaj jih je gnalo proti vrhu? Narava, lepa, edinstvena!

Prijateljstvo. Je kaj lepšega kot klepet z znancem ali prijateljem?

Čut dolžnosti. Da, tudi ta je marsikoga potegnil na pot.

In na vrhu — koča, lepota. Gostoljubno je odprla svoja vrata novi sezoni naproti. Vendar tudi čez zimo

vrata niso bila zapahnjena. Številni planinci, posamezniki in skupine so prihajali zlasti ob nedeljah, da so se umaknili mestnemu vrvežu in si nabrali novih moči.

Koča na Čavnu bo odprta do 30. oktobra ob vikendih in praznikih. Lepa koča, domača in gostoljubna. Več kot 300 ur prostovoljnega dela nekaterih planincev, opravljenih v tem letu, jo krasi. Priznanje! Kapo dol pred vami, kolegi planinci!

Je še kdo, ki bi bil pripravljen opraviti uro ali dve prostovoljnega dela v tem zmaterializiranem trenutku? Tudi zato je koča lepa, res lepa! Stoji na višini 1242 metrov, do nje je možen dostop tudi z avtomobili. Je to pozitivno?

Koča se imenuje po **Antonu Bavčarju**.

Od kod ime Čaven? Legenda iz knjige Javorov hudič avtorja **Franca Černigoja** pravi:

»In en dan, toplo da je bilo, je sem čez šel en velikan, Savel mu je bilo ime. Gora se mu je dopadla, od drugod je zvelkel drevesa in jih posadil po celem Čavnu. Po rebrih je skopal struge, v goro pa je zvrtil luknje, iz katerih je pritekla voda. In kmalu je vse ozelenelo.

Ko je Savel umrl, se je njegovo ime prišlo gore, a sčasoma se je spreminilo in iz Savla je nastal Čaven.«

In kakšno pot si je izbrala moja družba?

Po srednječavenski poti smo jo ubrali na vrh Čavna, od tod smo pot nadaljevali na Kucelj in od tu v Vrtovin, naš rojstni kraj.

Iz še orumenele trave, ki je že vrsto let ni krajšala ostrina kose, so kukale pomladanske cvetlice. Nekaterim nismo vedeli imena, tako izjemne so bile. Čudovite in edinstvene. Nikjer drugod jih ni videti. Tu, na našem pobočju, so si našle dom.

Po pobočju Kuclja smo jo ubirali v dolino. Že od otroštva nismo hodili po tej poti. Ob njej so vstajali spomini, nas potegnili v tisti čas, ko nas je po teh poteh vodila skrbna učiteljica. Po toliko letih bi človek zašel, če ne bi bilo še svežih, lepo vidnih markacij. Ob eni smo se ustavili in klepet je izzvenel z besedami: »Kdo je bil tako priden, da je dan, dva pred 1. majem celo pot s Kuclja do Vrtovina lepo označil?« Nihče ne more zaiti.

Iz Planinskega društva Ajdovščina vem, da je to plemenito delo zaupano markacistu **g. Bučinelu**.

Za PD Ajdovščina, ustanovljeno 12. septembra 1903, je letošnji 1. maj gotovo praznik, je pa tudi praznik za Čaven in za vse, ki smo bili na njem.

Irena Šinkovec

Izpopolnjevanje vodnikov PZS v snežnih razmerah

Izpopolnjevanje je bilo namenjeno predvsem vodnikom, ki že imajo kategoriji D in G ter tudi ostalim, ki jih zimske oziroma snežne razmere zanimajo. Taka oblika izpopolnjevanja je že tradicionalna, še iz časov pred sprejetjem Pravil o etnotni kategorizaciji vodnikov PZS. Prvo tako izpopolnjevanje je bilo že marca 1982 na Vršiču.

Izpopolnjevanje je potekalo od 21. do 23. 3. 1997 v Domu na Komni. Ta termin je že standarden, saj je takrat pričakovati optimalne razmere. Kraj izpopolnjevanja pa je vsako leto drugje.

Takoj po zajtrku je **Ljubo Hansel** podal nekaj osnovnih napotkov za praktično delo. Odsli smo v bližino doma ter se razdelili v tri skupine, nekakšne tematske delavnice.

Marjan Ručigaj je vodil vaje za ustavljanje s cepinom in varovanje zdrsa. **Ljubo Hansel** je vodil vaje preverjanja stabilnosti snežne odeje in sondiranje. **Marinka Koželj Stepic** je vodila praktičen prikaz uporabe elektronskih naprav pri iskanju zasutega v snežnem plazju. Po končanem delu so se udeleženci zamenjavali tako, da je imel vsak možnost preizkusiti in narediti vse vaje tudi sam.

Po kosilu je **dr. Anda Perdan** predavala o prvi pomoči podhlajenemu. O nevarnostih pozimi je govoril **Marjan Ručigaj**. Opozoril ni le na nevarnosti snežnih plazov, za katere večinoma vemo, ampak je naštel še nekaj nevarnosti, ki prav tako ogrožajo zimskega pohodnika ali turnega smučarja, a nanje prav radi pozabljamo. Te nevarnosti so kratek dan, zaprte koče in zane-marjene zimske sobe, raznolikost snežne odeje, slaba oprema, vremenski preobrati in še kaj. O opremi zimskega pohodnika in

turnega smučarja je predaval **Ljubo Hansel**, ki je prav nazorno pokazal kose opreme ter poudaril njihove slabe in dobre lastnosti. Posebej je opozoril na opremo, ki nas sicer ne varuje pred plazom, ampak nam omogoča učinkovito tovariško pomoč. To so zlasti snežna lopata, elektronske naprave za iskanje v plazju in sonde. **Roman Robas** je govoril o svojih doživetjih in preživetjih različnih situacij v snežnem elementu.

V nedeljo so se udeleženci v treh skupinah pod vodstvom inštruktorjev podali na lepo in poučno turo na Bogatin po malo manj znanem pristopu. Zanimivo je, da letos niti eden od udeležencev ni prišel s turnosmučarsko opremo — morda zaradi informacij, da ni več dovolj snega za prijetno smuko. Po kosilu so temeljito analizirali celotno izpopolnjevanje.

Na koncu je izpopolnjevanje pozdravil **Rudi Skobe**, načelnik KVIZ pri PZS, in dejal, da je lepo videti udeležence, ki so prišli predvsem zaradi obnove in dopolnitve znanja in ne le zaradi izpolnitve pogoja prisotnosti za registracijo. Sicer pa smatra, da je število udeležencev tu na Komni premajhno, saj je v Sloveniji kar 165 vodnikov, ki imajo kategorijo D. Le kje in kdaj bodo ti osvežili in dopolnili znanje in veščine za vodenje snežnih tur?

Izpopolnjevanja vodnikov v snežnih razmerah so se udeležili **Dragica Baloh** in **Franca Gričar** — PD Lisca Sevnica, **Stanko Dolensek**, **Peter Globočnik** in **Jože Trilar** — PD Kranj, **Rozi Skobe**, **Rudi Skobe** in **Mladen Živkovič** — PD Novo mesto, **Andrej Grča** in **Franca Hlebce** — PD Vrhnika, **Viktor Frangež** — PD Železnica Maribor, **Stojan Ilič** in **Janez Rosulnik** — PD Rašica, **Ivan Tomše** in **Marija Veble** — PD Brežice.

Marinka Koželj Stepic

Področno izpopolnjevanje za vodnike PZS v kopnih razmerah

MDO Ljubljane je organiziral področno izpopolnjevanje vodnikov PZS za kopne razmere, in sicer 19. 285

4. 1997 na Starem gradu nad Kamnikom.

Takoj zjutraj je **Bojan Pollak** teoretično predstavil temo Tehnika gibanja, in sicer izdelavo improviziranega pasu, plezalni pas — vezava in navezovanje na vrh ter zavarovanje na jeklenicah. Potem so šli v neposredno okolico ter na kar 8 delovnih točkah, ki so jih vodili inštruktorji praktičnega dela, vadili vse tri elemente. Delo je potekalo v lepem vremenu zadovoljivo hitro. Nekateri udeleženci so pokazali dobro poznavanje osnovnih vozlov in so bili primerno opremljeni, nekateri pa so priznali, da so od tedaj, ko so bili nazadnje na podobnem izpopolnjevanju, dosti pozabili.

Po krajšem premoru za okusno kosilo so nadaljevali s teoretičnimi predavanji o psihologiji vodenja. **Marinka Koželj Stepic** je predstavila ob predlogi psihologa **Bogdana Žorža** psihološko pripravo vodnika na turo, in sicer segment spoznavanje samega sebe in segment komunikacija. Predavanje je obogatila s primeri iz lastnih izkušenj. Sledilo je predavanje o prehrani v gorah, ki ga je podal Bojan Pollak. Poleg osnovnih podatkov o prehrani je bilo zlasti zanimivo podajanje njegovih bogatih izkušenj glede prehrane tako v naših gorah kot tudi v visokih tujih gorskih. Na koncu je Marinka Koželj Stepic govorila še o gorskem vremenu in podnebjju. O vremenu včasih bolj malo razmišljamo, a je eden od najpomembnejših dejavnikov za uspeh ture v gorski svet. Po končanih predavanjih so udeleženci postavili še nekaj aktualnih vprašanj v zvezi z registracijo za leto 1997 ter pridobitvijo posameznih kategorij. Bojan Pollak, ki je načelnik kategorizacijskega odbora, je pojasnil, da je rok za kategorizacijo za leto 1997 že potekel. Kako je s pridobitvijo osnovne kategorije in višjih kategorij, pa je določeno v Pravilih o enotni kategorizaciji vodnikov PZS.

Na koncu so izpopolnjevanje skupaj ocenili ter ugotovili:

- odlično je, da je izpopolnjevanje trajalo le en dan, čeprav je bila koncentracija kar velika;

- zelo dobro je bil izbran kraj izpopolnjevanja, saj je bil lahko in hitro dostopen;

- teme so bile podane zelo dobro, zlasti pa obogatene s primeri iz lastnih izkušenj;

- cena izpopolnjevanja je bila primerno nizka, saj je znašala le 1900 tolarjev na udeleženca;

- v prihodnje si vsi udeleženci želijo podoben način organizacije izpopolnjevanja, to je trajanje en sam dan na hitro in lahko dostopnem kraju.

Kot delegat OPLV se je izpopolnjevanja udeležil **Silvester Jošt** iz MDO Savinjske.

Prisotni aktivni udeleženci so bili:

Matija Kunc, Janez Krivina, Franc Krivina, Franc Hribnik, Janko Kralj, Alojz Mohorič, Simon Eržen in Meta Rojnik (PD Radovljica), **Janez Soklič, Tone Muha** in **Zvone Zidanič** (PD Litostroj), **Mateja Grahek, Majda Nemanič** in **Peter Repovž** (PD Novo mesto), **Toni Gleščič, Lidija Vončina** in **Drago Kosmač** (PD Nova Gorica), **Aleš Peršolja, Saša Roškar, Maja Peterka, Miran Savnik, Rajko Mezmaršič** in **Sandi Bergant** (PD Domžale), **Peter Suhadolnik** in **Janko Jerebic** (PD Vrhnika), **Marina Jeras** in **Roman Jeras** (PD Saturnus), **Elica Koroševič, Silvo Kovačič, Tone Mlinarič, Marjan Kokol, Verica Fartek** in **Vera Mihalič** (PD Gornja Radgona), **Ana Kašner, Maks Prelovšek** in **Lojze Popelar** (PD Janez Trdina Mengeš), **Matjaž Ravnikar** (PD Kamnik), **Boris Lazar, Stane Tomšič, Rado Radešček, Anica Jurejevčič, Sandi Jurejevčič, Marjan Čebular** in **Lojze Teržlav** (PD PTT Ljubljana).

Organizacijski vodja je bila Marinka Koželj Stepic, tehnični vodja pa Bojan Pollak. Kot inštruktorji praktičnega dela so sodelovali **Janez Ažman** — gorski vodnik, **Primož Brišnik** — alpinist, **Darja Jenko** — alpinistični inštruktor, **Lojze Jerman** — gorski reševalec, **Silvester Jošt** — gorski vodnik, **Frane Kemperle** — gorski reševalec, Marinka Koželj Stepic — inštruktor planinske vzgoje in Bojan Pollak — gorski vodnik. Vsi inštruktorji so tudi aktivni vodniki PZS.

Marina Koželj Stepic

Lepote Vršiča (1799 m) nad Gozd Martuljkom

Včasih so odločitve kar malo težke. To se dogaja tudi nam, Merkurjevim planincem, ko se odločamo za prijavo na planinski izlet. Različne dolžnosti in druge možnosti prijetnega preživetja sobote nas vabijo na razne strani.

Verjetno je marsikdo tudi tisto marčevsko soboto dajal na tehtnico svojo odločitev. No, seveda zaradi velikega slovenskega praznika v Planici. Skupina dvaindvajsetih zvestih planincev Markurja pa je z odločitvijo za pohod na Vršič svojo ljubezen do gorā prav gotovo potrdila.

Naša vodiča Štefan in Ivan sta nas tokrat popeljala v Zgornjo savsko dolino. Zaradi Planice smo se kar malo bali, da ne bi obtičali v kaki prometni »kači« na cesti. Imeli smo srečo, zastoj prometa se je začel šele na Belci, kmalu zatem pa se je naša pot že ločila od vrveža in ropota avtomobilske industrije.

Začetni koraki so nas vodili čez obokan most po železniških pragojih, ki so se že davno poslovili od vlaka. Ob misli na ta stari dobri »čiha puha« in na vse minljivo v življenju se marsikomu oglasi otožen odmev v srcu.

Počasi se je naša četica vzpenjala po blatni gozdni cesti med visokimi lepo raščeni smrekami. Gozdarske naprave so nam dale vedeti, da imajo tu kar precej opraviti s posekom in spravilom lesa. Mokri in od traktorjev razriti poti se ni bilo moč izogniti, čevlji so dobivali dvojne podplate — od debele plasti blata namreč. Vzpenjali smo se vse višje skozi gozd, pot je bila prijetno ovinkasta in ne pretežka. Višje ko smo bili, vse več je bilo okrog nas tudi bele opojnosti — zime v pravem pomenu besede. Koliko bi imeli doma opraviti s čiščenjem debelega »drugega podplata« na gozdarjih! Tu pa je, da še sami nismo vedeli kdaj, vse čiščenje opravi la hoja po snegu, torej narava sama.

Prijeten sončen vrh, ves v blišču snega, z nepopisno lepimi oblikami

viharnikov smo dosegli po dvein-polurni hoji. Kako se je prilegla malica in druga tekoča okrepčila! Pred nami je stala mogočna severna stena Kukove špice, Škrnatarica, Široka peč, zadaj Dovški križ, Amfiteater, Martuljške Ponce, kralj tega dela Gornjesavske doline Špič, pa venec vrhov proti Planici, desno znana Tromeja, pogled nam je božal pisano panoramo Karavank...

Za Akom nas je pričakalo prav prijetno presenečenje: čaroben gorski potoček, vsenaokrog pa debela snežna odeja. Tu smo si privoščili tudi kratek počitek, pa še malo smo se nastavljali soncu. Ta del je znan turnim smučarjem, tu je njihov raj, kjer navadno sneg dolgo ostane. Odložili smo nahrbtnike in se malo »lažji« sprehodili do bivaka, ki je namenjen alpinistom in smučarjem. Vrnili smo se po nahrbtnike — pa seveda spet pot pod noge.

Začetni koraki pri sestopu v dolino so bili prav prijetni. Kmalu pa smo stali ob strmih skalnih stenah, varo-

vanih z jeklenimi vrvmi in klini in pod nami je bila prav nič prijazna globina. Naš zanesljivi Štefan je seveda poskrbel za varnost in še sam dodatno zavaroval steno s svojimi vrvmi. Previdnost tu ni bila odveč, saj je bilo pod nogami spolzko in ponekod ledeno. Počasi in previdno smo v slabe pol ure spet vsi stopili na bolj prijazno in varno pot.

Naslednje presenečenje nam je narava nudila pri drugem Martuljškem slapu. Kako visok in veličasten je! Večini ni bilo dovolj, da ga gledamo le navzgor. Pretelovadili smo okovano skalnato ostenje in prav od blizu pobožali kristalno čist zelen vodni izvir. Izlet priporočam vsem v vročih pasjih dneh. Bližina ledeno mrzle vode vas bo prijetno ohladila.

Pa smo jo spet mahnilo navzdol po še vedno listnati in prijetni gozdni poti. Za nami je bilo že nekaj ur hoje, bolj kot lakota nas je opominjala žeja. Pobrskali smo še za zadnjimi »tekočimi rezervami«.

Na idiličnem ravninskem delu smo lovili ravnotežje in po gladkih belih kamnih prestopili potok Martuljščico. Prišli smo do lesene hišice, ki se imenuje Finžgarjeva kapelica. Če ne bi bilo živobarvnih stekel nad vrati, bi prej mislili, da je brunarica, ne kapelica. Sem je rad zahajal pisatelj **Fran Saleški Finžgar** in v njej večkrat tudi maševal.

Še zadnji del našega pohoda po lepi soteski in še malo skozi smrekov in macesnov gozd, pa smo odvrgli vso svojo planinsko kramo v avtobus.

Darinka Grlic

Iščemo kuharja

Mladinska komisija pri PZS v času od 11. julija 1997 do 31. avgusta 1997 v Vzgojno-izobraževalnem centru Bavšica pri Bovcu nudi delo kuharici ali kuharskemu paru. Informacije: PZS, Dvoržakova 9, Ljubljana, tel.: 061/312 553, 315 493.

SEZNAM IN CENE PLANINSKIH EDICIJ

Zemljevidi

Cena v tolarjih

Krn s Kobaridom — 1 : 25 000 (2. izd. 1992)	660
Trenta — 1 : 25 000 (3. izd. 1995)	880
Kranjska Gora z okolico — 1 : 25 000 (2. izd. 1996)	880
Bohinj — 1 : 25 000 (1. izd. 1994)	980
Triglav — 1 : 25 000 (1. izd. 1996)	980
Julijske Alpe — vzhodni del — 1 : 50 000 (2. izd. 1996)	980
Julijske Alpe — zahodni del — 1 : 50 000 (2. izd. 1996)	980
Triglavski narodni park — 1 : 50 000 (2. izd. 1996)	980
Bovec z okolico — 1 : 25 000 (4. izd. 1988)	660
Stol in Begunjsčica — 1 : 25 000 (1. izd. 1996)	880
Karavanke — osrednji del in Grintovci (1. izd. 1995)	980
Storžič in Košuta — 1 : 25 000 (2. izd. 1995)	880
Kamniške in Savinjske Alpe z Obirjem in Peco — 1 : 50 000 (1. izd. 1996)	980
Grintovci — 1 : 25 000 (2. izd. 1994)	880
Okolica Ljubljane — 1 : 50 000 (2. izd. 1995)	980
Polhograjsko hribovje — 1 : 25 000 in Šmarna gora — 1 : 12 500 (1. izd. 1992)	660
Pohorje — 1 : 50 000 (1. izd. 1996)	980
Posavsko hribovje — 1 : 100 000 (1. izd. 1986)	660
Rogaška Slatina z Bočem in Donačko goro — 1 : 25 000 (1989)	660
Gorski Kotar — 1 : 100 000 (1. izd. 1989)	660
Istra — 1 : 100 000 (1. izd. 1993)	1000
Gorenjska — Bled — Kranjska Gora — 1 : 50 000 (1994)	1000
Savinjska dolina in širša okolica — 1 : 50 000 (izd. 1992)	1000
Kočevsko z gornjo kolpsko dolino in obrobjem Bele krajine — 1 : 50 000 (izd. 1992)	1000
Kvarner — izletniška karta — 1 : 100 000 (izd. 1991)	1000
Bela krajina — izletniška karta — 1 : 50 000 (izd. 1993)	1000
Primorje — Kras — izletniška karta (izd. 1995)	1000
Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras — 1 : 50 000	1000
Posočje — izlet. karta — 1 : 50 000 (izd. 1995)	1000
Slovenija — izlet. avtokarta — 1 : 300 000 (izd. 1994)	1000
Ljubljana — mestni načrt — 1 : 20 000	660
Škofjeloško hribovje in Cerkljansko hribovje — 1 : 50 000 — 1993	1000
Podravje — izletniška karta — 1 : 50 000 — (1. izd., 1996)	1000
Turistični zemljevidi — 1 : 50 000: Bernina—Sondrio, Cortina d'Ampezzo, Sextenski Dolomiti, Ötztalske Alpe, skupina Grossglockner, Štubajske Alpe, Gran Paradiso, Monte Rosa, Zermatt—Matterhorn	880

Vodniki

Vodnik po planinskih postojankah v Sloveniji (Dobnik, 3. izd. 1994)	2000
Kamniške in Savinjske Alpe (P. Ficko, 4. izd. 1993)	2000
Julijske Alpe (5. popr. izdaja)	v pripravi
Karavanke (Klinar, 5. izd.)	3000
Vodnik po Posavskem hribovju (Pergar, 1. izd. 1978)	880
Po gorah severovzhodne Slovenije (Ficko, 1. izd. 1980)	880
Turni smuki (Črnivec—Praček, 2. izd. 1985)	880
Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras (1997)	1900

Vodniki in dnevniki po veznih poteh

Vodnik po Slovenski planinski poti (1994)	2000
Dnevnik po Slovenski planinski poti (1996)	250
Razširjena Slovenska planinska pot — planinski vodnik (Jože Dobnik — 1993)	1300
Kajakarski vodniček po slovenskih rekah (1991)	700

Alpinistični vodniki

Kamniške in Savinjske Alpe — Logarska dolina, Matkov kot — Peči (Golnar, 1982)	600
Kamniška Bela — Repov kot (Golnar 1993)	1800
Alpinistična šola (3. popr. izdaja 1996)	2700
Plezalni vodnik Kamniška Bistrica (T. Golnar, 1995)	2400
Alpinistična šola — dodatek k drugi izdaji (1996)	700

Vodniki v tujih jezikih in večjezične izdaje

Triglav — ein kurzer Führer (1980)	600
How to climb Triglav (2. izd.)	600
Kamniške Alpe — Ravenska Kočna — Kletterführer (1977)	600
Pot prijateljstva treh dežel (60 vrhov)	1500
Slovarček za planince (tridelni, trijezični) — Wörterbuch für Bergsteiger — Vocabolario per alpinisti (1986)	600

Vzgojna literatura

Narava v gorskem svetu (Selan, 2. izd. 1982)	500
Zavarovane rastline (Skoberne, 2. izd. 1990)	200
Oris zgodovine planinstva (Strojin, 2. izd. 1978)	500
Podhladitev, omrzline in druge poškodbe zaradi mraza (1990)	600
3. in 4. Ažmanov dan zdravnikov Gorske reševalne službe Slovenije	1000

Druge edicije

Posušeni rozmarin — dr. Miha Potočnik (1996)	6571
Gorniška vzgoja — Tone Golnar (1996)	1100
Anapurna — Viki Grošelj (1996)	4740
Pesmarica Gorniška	600
Kam — izleti v okolici Ljubljane (1994)	450
Izleti po okolici Ljubljane (1994)	3230
111 izletov po slovenskih gorah (1996)	5620
Plezališča Slovenije (T. Česen — 1995)	3200
Grintovci — južni pristopi (1995)	3700
Zlatorog — planinska pravljica (1995)	4000
50 zavarovanih plezalnih poti (1996)	3710
Revija GRIF	580
Alpinistični razgledi	500
Planinski vestnik	250
Dnevnik ciciban—planinec (1996)	200
Dnevnik mladi planinec (1995)	200
Igre (1981)	300
Človek, gora, poezija — Darinka Petkovšek (1992)	1200
Smučine strme — Andrej Zorčič (1991)	500

Ekološka spalna vreča	— enobarvna/večbarvna (sezonsko znižanje cene)	1000
-----------------------	---	------

Popust ob nakupu

Pri nakupu 5 ali več izvodov enakih planinskih edicij, ki jih je izdala ali odkupila PZS po lastni ceni, priznamo **20% popust**. Kupovanje ali naročanje več kot pet izvodov je možno v pisarni PZS, Ljubljana, Dvoržakova 9, v ponedeljek od 8. do 19. ure ali od torika do petka od 8. do 14. ure.

V ceni ni vračunan 5% prometni davek.

Informacije:

PLANINSKI KOLEDARJI 1998

ZA LETO 1998 STA V PRODAJI DVE IZVEDBI TRADICIONALNEGA PLANINSKEGA KOLEDARJA:

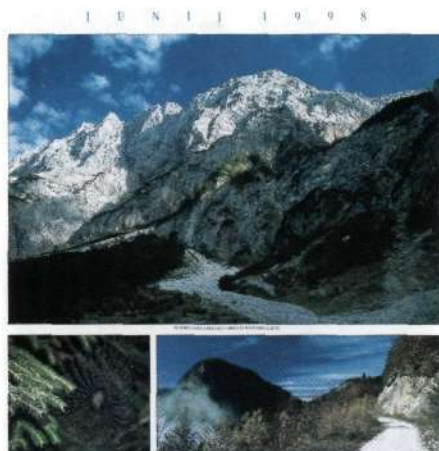
NAZAJ V PLANINSKI RAJ

Glavni motivi 12 koledarskih listov so naš gorski svet od Štajerske prek Gorenjske in tja do Primorske, na 24 dopolnilnih posnetkih pa so biseri iz narave in naravi prilagojene človekove dejavnosti. Na zadnjem listu so v slovenščini in angleščini opisani posamezni predeli naših gora.

Posebna vrednost so pesmi o gorah, naslovna Gregorčičeva pa je dala naslov tudi koledarju.

Format je pokončen 33 x 48 + 5 cm (za dotisk), koledar je vložen v papirnato vrečko.

Cena do 15. 9. 1997 je 600,00 SIT za izvod. V ceni ni vračunan 5% davek. Popusti ob nakupu večje količine 10, 15 in 20 %.

LETO	PROBLEMA	TRAVN	MEJ	CELITE	MAY	JUNIJ	JULIJ
22	23	24	25	26	27	28	31
25	1	2	3	4	5	6	7
24	8	9	10	11	12	13	14
23	15	16	17	18	19	20	21
26	22	23	24	25	26	27	28
27	29	30	1	2	3	4	5

PROBLEMA	TRAVN	MEJ	CELITE	MAY	JUNIJ	JULIJ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Januar-Prosinec-January '98

V OBJEMU GORA

To je avtorski koledar priznanega planinskega fotografa Petra Janežiča. Ob odličnih posnetkih ga odlikuje razviden koledarski del s prazniki, luninimi menami itd. ter z imenskim koledarjem na zadnjem listu. Koledar dopolnjuje 24 manjših posnetkov ter preglednica preteklega in prihodnjega meseca. Je odlična kombinacija umetniškega in poslovnega koledarja. Format je dvojni, torej 42 x 30 cm, v visečem položaju 42 x 60 + 5 cm dodatka za dotisk.

Cena do 15. 9. 1997 je 700,00 SIT za izvod. V ceni ni vračunan 5% davek. Popusti ob nakupu večje količine 10, 15 in 20 %.

Vabimo Vas, da se obrnete na nas, saj že vrsto let delamo značilne, vedno lepe in vedno drugačne koledarje. Sporočite nam svoje želje o količini in roku dobave ter dotisku firme. Koledarje si lahko ogledate in jih naročite pri g. Franju ZUPANČIČU, (tel.: 061/315 493 ali 312 553, fax: 061/13 22 140) na Planinski zvezi Slovenije, Dvoržakova 9, Ljubljana.

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

DVORŽAKOVA 9, 1000 LJUBLJANA
PRIPOROČAMO SE ZA NAROČILO

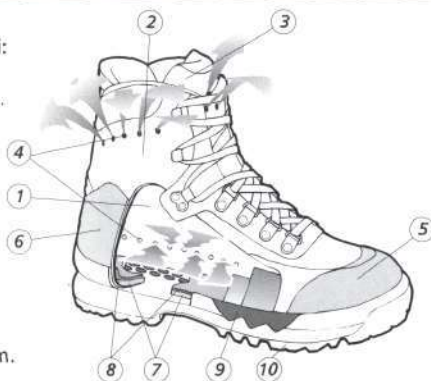

alpina[®]
trekking - *korak naprej...*

Trekking obutev odlikujejo naslednje lastnosti:

- 1.) Posebno oblikovana moška in ženska kopita.
- 2.) Anatomsko oblikovana gležnjica.
- 3.) Mehak in pravilno oblikovan jezik.
- 4.) Klima sistem za pravilno dihanje nog.
- 5.) Ojačana prednja kapica.
- 6.) Anatomski opetnik.
- 7.) Ojačan notranjik.
- 8.) Anatomsko oblikovana steljka.
- 9.) PU vmesni podplat za ublažitev udarcev in nudi anti-pronacijsko in supinacijsko oporo.
- 10.) Vibram podplat zagotavlja optimalni oprijem.

ALPINA d.d. Žiri, Strojarska 2, 4226 ŽIRI / tel.: 064 691 461, fax: 064 692 163